

**T.C.
ERZİNCAN BİNALI YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK
ANA BİLİM DALI**

**PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK BÖLÜMÜ
LİSANS ÖĞRENCİLERİ BAĞLAMINDA AKADEMİK
PSİKOLOJİK SERMAYENİN
KURULUMU**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Nimet ÖZEN**

**Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Ersin TÜRE**

Erzincan, 2023

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Nimet ÖZEN

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Ana Bilim Dalı : Eğitim Billimleri
Program Adı : Tezli Yüksek Lisans
Tez Başlığı : Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü Lisans
Öğrencileri Bağlamında Akademik Psikolojik Sermayenin Kurulumu

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 80 sayfalık kısmına ilişkin 10/05/2023 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı: %14' tür.

Filtrelemeye alıntılar dahil edilmiştir. Filtrelemede yedi (7) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 10/05/2023

Danışman: Dr. Öğrt. Üyesi Ersin TÜRE

Öğrenci: Nimet ÖZEN

KILAVUZA UYGUNLUK

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü Lisans Öğrencileri Bağlamında Akademik Psikolojik Sermayenin Kurulumu başlıklı Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Nimet ÖZEN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Ersin TÜRE

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Dr. Öğr. Üyesi Ersin TÜRE danışmanlığında **Nimet ÖZEN** tarafından hazırlanan “**Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü Lisans Öğrencileri Bağlamında Akademik Psikolojik Sermayenin Kurulumu**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

10/05/2023

JÜRİ

Danışman	: Dr. Öğr. Üyesi Ersin TÜRE	İmza
Üye	: Doç. Dr. Zekeriya ÇAM	İmza
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Namık Kemal HASPOLAT	İmza

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun /.... /..... tarih vesayılı kararı ile onaylanmıştır.

..... /..... /

Prof. Dr. Necdet TOZLU

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Tez yazım sürecinde bilgisi, ilgisi ve danışmanlık desteğiyle bana yol gösteren sayın hocam Dr. Öğrt. Üyesi Ersin TÜRE'ye teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Değerli fikirleri, yapıcı eleştirileri ve dönütleriyle tezimin başarıyla tamamlanmasını sağlamıştır. Sabrı ve samimiyetiyle her zaman yanımda olduğunu hissettiren Ersin Hocam'a minnettarım.

Ayrıca, maddi ve manevi destekleriyle beni her zaman destekleyen babam Kenan ÖZEN, annem Ahsen ÖZEN, kardeşlerim Nida ve Beyza ÖZEN ve dedem Zafer TAN'a teşekkür etmek istiyorum. Sizin sevgi dolu destekleriniz ve inancınız olmadan bu tez çalışmasını tamamlamak zor olurdu.

Tez yazma sürecinde moral ve motivasyonumu yüksek tutan tüm arkadaşlarıma da ayrıca teşekkür etmek istiyorum. Sizinle geçirdiğim zamanlar ve paylaştığım deneyimler benim için çok değerli oldu. Sizlerin destekleriyle tez yazım sürecini daha kolay atlattım.

Değerli jüri üyelerim Doç. Dr. Zekeriya ÇAM'a ve Dr. Öğr. Üyesi Namık Kemal HASPOLAT'a çalışmamı objektif bir bakış açısıyla değerlendirdikleri ve yapıcı eleştirilerde bulundukları için teşekkür ederim. Önerdiğiniz kaynaklar çalışmamı daha sağlam bir temele oturtmamı sağlarken eklediğiniz kavramlar sayesinde çalışmanın alan kapsamı da genişledi. Verdiğiniz emek ve zaman için minnettarım. Her ikinizin de zamanınızı ve enerjinizi ayırarak tezimi okuyup değerlendirdiğiniz için ayrıca teşekkür ederim. Sizlerin katkıları sayesinde tezim daha iyi bir şekilde şekillendi ve benim akademik gelişimime katkı sağladı. Sizin profesyonellik ve bilgeliğinizden ilham almak benim için büyük bir motivasyon kaynağı oldu.

Nimet ÖZEN, Erzincan, 2023

Umutsuz durumlar yoktur, umutsuz insanlar vardır.

Ben hiçbir zaman umudumu yitirmedim.

Mustafa Kemal Atatürk

**PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK BÖLÜMÜ LİSANS
ÖĞRENCİLERİ BAĞLAMINDA AKADEMİK PSİKOLOJİK SERMAYENİN
KURULUMU**

Nimet ÖZEN

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi,

Sosyal Bilimler Enstitüsü,

Yüksek Lisans Tezi, Mayıs 2023

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi ERSİN TÜRE

ÖZET

Bu çalışmada Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümü öğrencileriyle çalışılan Akademik Psikolojik Sermaye Ölçeğinin kurulumu ve bu ölçeği yordayan değişkenleri saptamak amaçlanmıştır. Verilerin toplanmasında alan yazın taranıp 51 maddelik soru havuzu oluşturulmuştur. 6 uzman öğretim üyesinin uzman görüşüne sunulup gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Bu amaçla uygun örnekleme yöntemiyle belirlenen ilk çalışma grubunu üç üniversiteden Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik (PDR) lisans bölümünden toplam 317 öğrencisi oluşturmaktadır. İlk çalışma grubundan elde edilen verilerin faktör analizi yapıldıktan sonra Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesinin PDR lisans öğrencilerinden toplam 214 öğrenciye uygulanıp doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır.

Geliştirilen ölçekte soru havuzundaki 51 sorunun açıklayıcı faktör analizi yapıлып soru sayısı 20'ye düşürülmüştür. Bu 20 soru ise öz-yeterlilik, umut, iyimserlik ve dayanıklılık olmak üzere 4 alt boyut oluşturmaktadır. Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonucunda elde edilen Ki-kare ve serbestlik derecesi değerlerinin $\chi^2 = 381.944$, (sd= 166, $p < .01$) olduğu ve $\chi^2/sd = 2.30$ oranının elde edildiği görülmektedir. DFA sonucunda ise uyum değerleri SRMR= 0.055 olarak bulunmuştur. Daha sonra geliştirilen bu ölçeğin düzeyini yordayan değişkenlerini belirlemek için iki tür kümeleme analizi, bir de lojistik regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda il merkezinde yaşayan ve üst sosyo-ekonomik düzeyde yer alan PDR Lisans Öğrencilerinin yüksek APS'ye düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir. Bu sonuç bireylerin içsel dünyasında zorluklarla başa çıkma ve iyi oluş çabası anlamına gelen akademik psikolojik sermayesinin oluşmasında önemli katkısı olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akademik Psikolojik Sermaye Ölçeği, Psikolojik Danışmanlık Ve Rehberlik, PDR Lisans Öğrencileri

**INSTALLATION OF ACADEMIC PSYCHOLOGICAL CAPITAL IN THE
CONTEXT OF PSYCHOLOGICAL COUNSELING AND GUIDANCE
UNDERGRADUATE STUDENTS**

Nimet ÖZEN

Erzincan Binali Yıldırım University,

Graduate School of Social Sciences,

Master Thesis, May 2023

Supervisor: Asst. Prof. Dr. ERSİN TÜRE

ABSTRACT

In this study, it was aimed to establish the Academic Psychological Capital Scale studied with the students of the Psychological Counseling and Guidance Department and to determine the variables that predict this scale. In the collection of data, a 51-item question pool was created by scanning the literature. It was presented to the expert opinion of 6 expert lecturers and necessary corrections were made. For this purpose, the first study group determined by convenient sampling method consists of 317 undergraduate students from the Psychological Counseling and Guidance (PDR) undergraduate programs from three universities. After the factor analysis of the data obtained from the first study group was made confirmatory factor analysis was applied to a total of 214 students from Erzincan Binali Yıldırım University's PCG undergraduate students.

In the developed scale, explanatory factor analysis of 51 questions in the question pool was made and the number of questions was reduced to 20. These 20 questions constitute 4 sub-dimensions: self-efficacy, hope, optimism and resilience. Chi-square and degrees of freedom values obtained as a result of confirmatory factor analysis (CFA) were found to be $\chi^2 = 381.944$, (sd= 166, $p < .01$) and a ratio of $\chi^2/sd = 2.30$ was obtained. As a result of CFA, the fit values were found to be SRMR= 0.055. Two types of cluster analysis and one logistic regression analysis were used to determine the variables that predicted the level of this scale. As a result of the research, it was determined that the PDR Undergraduate Students living in the city center and in the upper socio-economic level have a high APS level. The result has been interpreted as indicating a significant contribution to the formation of academic psychological capital, which refers to individuals' efforts to cope with challenges and strive for well-being in their inner world.

Keywords: Academic Psychological Capital Scale, Psychological Counseling And Guidance, PCG Undergraduate Students

İÇİNDEKİLER

PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK BÖLÜMÜ LİSANS ÖĞRENCİLERİ BAĞLAMINDA AKADEMİK PSİKOLOJİK SERMAYENİN KURULUMU

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI.....	ii
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI	iv
ÖN SÖZ	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiii
TABLolar DİZİNİ.....	xiv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK BÖLÜMÜ LİSANS ÖĞRENCİLERİ BAĞLAMINDA AKADEMİK PSİKOLOJİK SERMAYENİN KURULUMU

1.1. Problem Durumu	4
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.5. Sınırlılıklar.....	7
1.6. Tanımlar....	7
1.6.1. Psikolojik Sermaye	8
1.6.1.1.Yetkinlik Beklentisi	9

1.6.1.2. Akademik Psikolojik Sermaye.....	10
---	----

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sermaye Kavramı	13
2.1.1. Sermaye Türleri ve Luthans	14
2.1.1.1. Geleneksel (Ekonomik) Sermaye	14
2.1.1.2. Beşerî (İnsan) Sermaye	16
2.1.1.3. Sosyal Sermaye	18
2.1.1.4. Psikolojik Sermaye	20
2.1.2. Sermaye Türleri ve Bourdieu	29
2.2. Yetkinlik Beklentisi	32
2.3. Psikolojik Sermaye ve Yetkinlik Beklentisi Kavramlarından Akademik Psikolojik Sermaye Kavramına.....	34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

3.1. Psikolojik Sermaye ile ilgili Yurt İçi Araştırmalar	36
3.2. PS ile ilgili Yurt Dışı Araştırmalar	43
3.3. Yetkinlik Beklentisi ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	47
3.4. Yetkinlik Beklentisi ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	50

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli	52
4.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	53
4.2.1. Araştırmanın Birinci Aşaması İçin Kullanılan Çalışma Grubu.....	53
4.2.2. Araştırmanın İkinci Aşaması İçin Kullanılan Çalışma Grubu.....	53
4.3. Veri Toplama Araçları.....	54
4.4. Verilerin Toplanması.....	55
4.5. Verilerin Analizi	56

4.5.1. Kümeleme Analizi (SED) Belirleme.....	57
4.5.2. Kümeleme Analizi Alt ve Üst APS Puanlarına Sahip Olanları Gruplarını Belirleme.....	58

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR

5.1. APS Ölçeğine İlişkin Gerçekleştirilen Temel Bileşenler Analizi Çalışması.....	61
5.1.1. APS Ölçeğine İlişkin Gerçekleştirilen DFA Çalışmaları	68
5.1.2. Öğrencilerin APS İlişkin Puanlarını Betimlenesine Yönelik Bulgular	71
5.1.3. Öğrencilerin APS Düzeylerine İlişkin Puanlarını Yordayan Değişkenlerin Yordama Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bulgular.....	72

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

6.1. Geliştirilen APS Ölçeğinin Psikometrik Özelliklerine Yönelik Sonuç ve Tartışmalar... ..	79
6.2. PDR Bölümü Lisans Öğrencilerinin APS Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Sonuç ve Tartışmalar	80
6.3. Öğrencilerin APS İlişkin Puanlarını Yordayan Değişkenlerin Belirlenmesine Yönelik Sonuç ve Tartışmalar	81
6.4. Öneriler.....	85
KAYNAKÇA.....	89
EKLER.	100
ÖZ GEÇMİŞ	107

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt	: Aktaran
APS	: Akademik Psikolojik Sermaye
DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
PD	: Psikolojik Dayanıklılık
PDR	: Psikolojik Danışmanlık ve Rekberlik
PS	: Psikolojik Sermaye
SED	: Sosyo-Ekonomik Düzey
TBA	: Temel Bileşenler Analizi

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 5.1: APS'nin Faktör Sayısını Gösteren Scree Plot Grafiği	67
Şekil 5.2: APS Ölçeğine Ait Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli (Standartlaştırılmış Değerler).....	69
Şekil 6.1.: Psikolojik Sermaye ve Kültürel Sermayenin Kesişimi: Akademik Psikolojik Sermaye	85

TABLÖLER DİZİNİ

Tablo 2.1: Rekabetçi Avantaj İçin Genişleyen Sermaye Kavramı	14
Tablo 4.1: Birinci Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyet ve Sınıf Düzeylerin.....	53
Tablo 4.2: İkinci Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Konumları.....	54
Tablo 4.3: Kümeleme Analizine Göre Öğrencilerin Yer Aldıkları Gruplara İlişkin Betimsel Özellikler	58
Tablo 4.4: APS'ye İlişkin Yönelim Puanlarına Ait Kümeleme Analizi Sonuçları ve Oluşan Kümelere Ait Betimsel İstatistikler	59
Tablo 5.1: APS'ye Ait Faktör Analizi Birincil Faktör Yük Değerleri ve Madde Toplam Korelasyon Sonuçları	62
Tablo 5.2: APS'ye Ait Maddelerin Anti-image Korelasyon Değerleri	64
Tablo 5.3: APS'ye Ait Varimax Döndürme Sonucu Elde Edilen Faktörler ve Bu Faktörlerin Altında Yer Alan Maddelerin Yükleri	66
Tablo 5.4: DFA Sonucunda Elde Edilen Uyum Değerleri	70
Tablo 5.5: APS Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri	72
Tablo 5.6: APS'ye İlişkin Yordayan Değişkenleri Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonucunda Elde Edilen İlk Sınıflandırma Durumu	73
Tablo 5.7: APS Puanları Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonucunda Elde Edilen Model Katsayılarına İlişkin Omnibus Testi	73
Tablo 5.8: APS Puanlarının Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Lojistik Regresyon Analizine Ait Hosmer ve Lemeshow Testi Sonucu	74
Tablo 5.9: APS'yi yordayan değişkenlerin Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Lojistik Regresyon Analizinde Amaçlanan Modelin Özeti	74
Tablo 5.10: APS Puanlarının Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Lojistik Regresyon Analizine Ait Regresyon Modeli Sonucunda Elde Edilen Sınıflandırma Yüzdeleri.....	75
Tablo 5.11: APS Puanlarının Belirlenmesi Amacıyla yapılan Lojistik Regresyon Sonucu Üretilen Modelde Yer Alan Değişkenlerin Katsayı Tahminleri.....	76

GİRİŞ

Amerikan işlevselci psikologları toplumdaki her bireyi içsel ve dışsal etkiler bağlamında yapılandırılmış olarak kabul eder. Bu nedenle bireyleri içsel ve dışsal yapılarının ölçülebilir ve gözlemlenebilir olarak kabul ederler. Bu bilim insanlarından bazıları insan psikolojisini daima iyileştirmeye ve geliştirmeye yönelik adımlar atan pozitif psikoloji ile ilgilenmektedirler. Pozitif psikoloji ile ilgilenen bilim insanları 2000’li yılların başında psikolojik sermaye kavramı ile ilgilenmeye başlamışlardır. Pozitif psikoloji birçok şekilde tanımlana bilir ancak basit bir ifadeyle olumlu olanı araştıran, bireyin hayata bağlanmasına katkıda bulunan ve hayatını olduğundan daha iyi bir konuma getiren bilim dalıdır. Pozitif psikoloji bireyin zayıf yönlerinden ziyade güçlü yanlarına, problemlerinden ziyade problem çözme yeteneklerine odaklanan bir yaklaşımdır(Peterson, 2000). Pozitif psikoloji kavramı çatısında bu araştırmanın da temel yapı taşlarından olan umut, iyimserlik, iyi oluş ve psikolojik dayanıklılık kavramları ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada pozitif psikoloji alanında akademik psikolojik sermaye kavramını incelemek için pozitivizmin temel ilkelerine uygun olarak nicel araştırma yaklaşımları kullanılmıştır. Diğer bir ifade ile bu çalışma kuramsal olarak işlevselci yaklaşım (pozitif psikoloji) yöntemsel olarak ise pozitivist (nicel araştırma) yaklaşımları üzerine kurulmuştur. Böylece çalışmada kuramsal alan ile yöntemsel alan arasında uyum kurulmuştur.

Kümülatif bir olgu olan toplum, birikir ve ilerler. Bu birikim materyal ya da içselleştirilmiş ise sermayeyi oluşturur. Sermaye kavramı “neye sahibim?” sorusuna verilen cevaptır. Psikolojik sermaye ise insanın ötesine geçer, bildiklerimizden ve tanıdıklarımızdan daha fazlasıdır. Luthans, Youssef ve Avolio (2006) tarafından yapılan tanımına göre, pozitif psikolojik sermaye bireyin pozitif psikolojik gelişme durumunu ifade eder. Bu kavram bireyin mevcut durumundan ziyade potansiyel gelişimine odaklanır ve bireyin "kim olduğu" ve "kim olabileceği" ile ilgilenir. Pozitif psikolojik sermaye, ekonomik, insan ve sosyal sermayenin yanı sıra örgütlerde rekabet üstünlüğü sağlayan bir sermaye türü olarak ortaya çıkmıştır (Luthans ve Luthans, 2004). Psikolojik sermaye ‘kim olduğunuz’ ve 'kime dönüştüğünüz' ile doğrudan ilgilidir. Diğer bir ifadeyle, kişinin olası benliği haline gelmesi için gerçek benliğini geliştirir.

Bir kişinin hayattan beklentileri, başarıları, bireylere ve\ya kurumlara bağlılığı ve olaylara ve\ya olgulara tutumu, bu kişiyi etkileyen faktörlere yansıyabilir. Ancak modern çağda yaşanan sirkölasyon, acil durumlar ve belirsizlikler, bireylerin hem duygusal hem bilişsel hem de fiziksel boyutunu etkileyebilmektedir. Bireyin psikolojik sermayesi bahsedilen etkinin derecesini ve yönünü belirlemekte önemli rol oynar.

Bu araştırmada ise psikolojik danışman adayları ile çalışılmıştır. 14 Ağustos 2020’de yayınlanan resmî gazetede psikolojik danışman, eğitim kurumlarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini sunan ve okul rehberlik ve psikolojik danışma programının uygulanması ve koordinasyonunu sağlayan bir program sorumlusu olarak görev alan kişi olarak tanımlanmıştır. Ayrıca, rehberlik ve araştırma merkezlerinde de rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri sunabilirler. Psikolojik danışmanlar ise en az lisans düzeyinde eğitim almış olan üniversitelerin eğitimde psikolojik hizmetler, rehberlik ve psikolojik danışmanlık veya bu alana denk kabul edilen programlardan mezun olan kişilerdir.

Psikolojik danışmanlar, bireylerin psikolojik sağlığına odaklanan profesyonellerdir ve bu nedenle kendi psikolojik sermayeleri de büyük önem taşır. Psikolojik danışmanların kendi duygusal, bilişsel ve davranışsal kaynaklarını kullanarak stresli durumlarla başa çıkmaları, öz-etkililiklerini artırmaları ve olumlu düşünme becerilerini geliştirmeleri gerekir. Ayrıca, psikolojik danışmanlar, kendi psikolojik sağlıklarını koruyarak ve psikolojik sermayelerini güçlendirerek, danışmanlarına daha etkili bir şekilde yardımcı olabilirler. Psikolojik danışmanların kendi psikolojik sermayelerinin önemi hem kişisel refahları hem de danışmanlarına verimli hizmet sunabilmeleri açısından büyük bir öneme sahiptir.

Bu araştırma ile literatüre katkı sağlayacağı düşünölen akademik psikolojik sermaye kavramı; bireyin psikolojik sermayesinin akademik hayatındaki becerilerine yansıma durumu olarak açıklanabilir. Bir diğer ifadeyle, öğrencinin ödev yapma, ders çalışma, dersi dinleme ve/veya akademik hedeflere ulaşma çabaları sırasında meydana gelen risk ya da sorunlara karşı sergilediği tutum ve becerilerdir. Araştırmanın amacı doğrultusunda bu tutum ve becerileri ölçmek için akademik psikolojik sermaye (APS) ölçeği geliştirilmiştir.

Akademik psikolojik sermaye kavramı bireyin içsel dünyası ile ilgili olduğu gibi dışsal dünyasıyla da etkileşim halindedir. Bireyin yaşantıları ve yaşantılarının geçtiği çevre de APS yapılanmasında önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada bireyin APS yapıları ile bağlantılı olan değişkenler incelenerek APS düzeyinin geliştirilebilme durumu araştırılmıştır. Bireyin yaşadığı yer ve konumlandığı sosyo-ekonomik düzey APS düzeyinin belirlenmesinde rol oynadığı belirlenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK BÖLÜMÜ LİSANS ÖĞRENCİLERİ BAĞLAMINDA AKADEMİK PSİKOLOJİK SERMAYENİN KURULUMU

1.1. Problem Durumu

Bu çalışma Luthans, Youssef ve Avolio'nun (2006) psikolojik sermaye kavramının, Bourdieu'nun (1977) kültürel sermaye kavramının, Latince 'resilience' olan psikolojivolik dayanıklılık kavramının ve Bandura'nın (1997) sosyal yetkinlik beklentisi kavramının kesiştiği bir alanda konumlanmıştır. Bu kesişim alanında yer alan APS kavramı bireylerin hem akademik hem de sosyo-kültürel düzeylerinin harmanlanmış halidir. Bu kavram üzerinden bir ölçek geliştirilmesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümü öğrencilerinin APS düzeylerinin belirlenmesi ve bu düzeyi yordayan değişkenlerin incelenmesi mevcut çalışmanın problemini oluşturmaktadır.

Bu araştırmada şu 3 soruya cevap aranmaktadır. Bu sorular;

1. Geliştirilen Akademik Psikolojik Sermaye ölçeğinin psikometrik özellikleri nelerdir?
2. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümü lisans öğrencilerinin akademik psikolojik sermaye düzeyleri nedir?
3. Akademik Psikolojik Sermaye düzeyini yordayan değişkenler nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada bireylerin Akademik Psikolojik Sermayelerini ölçmeye yarayacak bir ölçek geliştirilmek amaçlanmıştır. Geliştirilen APS ölçeğinin psikometrik

özelliklerini belirlemek, PDR öğrencilerinin APS düzeylerini belirlemek ve APS düzeyini yordayan değişkenleri belirlemek bu araştırmanın temel amaçlarındandır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Psikoloji biliminin “insanların güçlü yönlerini belirleme” misyonunu kaynak olarak ortaya çıkan ve psikolojiyi sermaye olarak ilk ifaden eden kişiler 2004 yılında Luthans ve arkadaşlarıdır. Psikolojik sermaye, bireyin ekonomik ve sosyal birikintilerini, içinde yaşadığı topluma katabilme becerileri ile doğru orantılıdır.

Psikolojik sermaye, bireylerin duygusal, bilişsel ve davranışsal olarak sahip oldukları kaynakların toplamını ifade eder. Bu kaynaklar, kişinin kendine güveni, duygusal zekâsı, esnekliği, pozitif düşünme becerisi, öz-etkililiği ve dayanıklılığı gibi özellikleri içerir. Psikolojik sermaye, bireylerin stresle başa çıkmalarına, kendilerine güvenmelerine, motivasyonlarını artırmalarına ve başarılı bir şekilde hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olur. Psikolojik danışmanlar, bireylerin psikolojik sermayelerini artırmalarına yardımcı olabilirler. Kişilerin güçlü yönlerini keşfetmelerine, olumlu düşünme becerilerini geliştirmelerine, duygusal zekalarını artırmalarına ve zorlu durumlarla başa çıkmalarına destek olabilirler. Bireylerin psikolojik sermayelerinin artması, yaşamlarının çeşitli alanlarında daha başarılı olmalarına yardımcı olabilir.

Psikolojik danışmanlar, bireylerin psikolojik sağlığına ve refahına odaklanan profesyonellerdir. Bireylerin zorluklarını anlamalarına, güçlü yönlerini keşfetmelerine, kişisel hedeflerini belirlemelerine ve bu hedeflere ulaşmalarına yardımcı olurlar. Psikolojik danışmanlar, bireylerin psikolojik sermayelerini artırmalarına yardımcı olurken, aynı zamanda bireylerin yaşamlarında olumlu değişimler yapmalarına da yardımcı olabilirler. Bireylerin stres, kaygı ve depresyon gibi duygusal sorunlarla başa çıkmalarına yardımcı olabilirler ve ilişki problemleri, işyeri stresi ve yaşam geçişleri gibi konularda da destek sunabilirler. Psikolojik danışmanlar, bireylerin hayatlarında olumlu değişiklikler yapmalarına yardımcı oldukları için toplumun sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için önemli bir role sahiptirler. Bu yüzden psikolojik danışmanlar hem psikolojik sermayelerini hem de akademik psikolojik sermayelerini geliştirmeleri önemlidir.

Bu çalışmada da psikolojik danışman adaylarının psikolojik sermayeleri bağlamında ele alınan akademik psikolojik sermayeyi etkileyen faktörler yordanmıştır.

Ayrıca bireyin içinde bulunduğu bağlam yoluyla geliştirdiği kültürel sermayesi, yetkinlik beklentisi, içsel dünyasında zorluklarla başa çıkma, psikolojik dayanıklılık ve iyi oluş çabasıyla geliştirdiği psikolojik sermayesi temel alınmıştır. PDR öğrencileri üzerinde uygulanmasının sebebi de YKS’de ilk %10’a girerek akademik düzeylerini kanıtlayan öğrencilerin ders dönemleri boyunca da hem teorik hem de uygulamalı psikoloji eğitimi alarak psikolojik sermayelerini koruma ya da artırma hallerinin mümkün olmasıdır.

Yetkinlik beklentisi, kişinin kendi performansı ile ilgili beklentilerini ifade eder ve özgüven, motivasyon ve başarıya ulaşma gibi birçok davranış etkilere (Bandura, 1997). Akademik başarı, bireyin eğitim hayatındaki performansını ifade eder ve not ortalaması, sınav sonuçları gibi faktörlerle ölçülür (Eccles, Wigfield ve Schiefele, 2005). Psikolojik sermaye ise bireyin içsel kaynaklarını temsil eder ve olumlu duygusal durum, özgüven, dayanıklılık ve motivasyon gibi özellikleri içerir (Luthans, Avolio, Avey, ve Norman, 2007). Araştırmalar, yetkinlik beklentisi ve psikolojik sermaye gibi içsel faktörlerin akademik başarı üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Lavy, Littman-Ovadia ve Boiman-Meshita, 2018; Schunk, Pintrich ve Meece, 2008). Öğrencinin kendine olan güveni ve motivasyonu, öğrenme sürecindeki performansını doğrudan etkileyebilir (Pajares, 1996). Ayrıca, yüksek psikolojik sermayeye sahip olan bir öğrencinin, öğrenme sürecindeki stres ve baskıyla daha iyi başa çıkabileceği ve daha yüksek bir başarı düzeyine ulaşabileceği düşünülmektedir (Luthans vd., 2007). Bu nedenle, öğrencilerin yetkinlik beklentilerini ve psikolojik sermayelerini artırmak, akademik başarılarını geliştirmelerine yardımcı olabilir (Lavy vd., 2018; Schunk vd., 2008).

Alan yazın incelendiğinde psikolojik sermaye, örgütsel psikoloji alanında yapılan araştırmalara (Çınar, 2011; Etebarian, Tavakoli ve Abzari, 2012; Sartori, Favretto ve Ceschi, 2013; Şener, 2017; Dönmez, 2014) konu olurken, eğitsel psikoloji alanında ve akademik başarı hakkında yapılan çalışmalarda (Luthans, Luthans ve Jensen, 2012) oldukça az yer almıştır. Literatürde yer alan çalışmalarda eğitsel konulu değişkenleri olan araştırmalar ise öğretmenler ve okullardaki yöneticilerin çalışma bağamlarıyla ilgili (Güler ve Basım, 2016; Göçen, 2019; Metin, Ferradás, Freire, García-Bértoa, Núñez ve Rodríguez, 2019; Viseu, de Jesus, Rus ve Canavarró, 2016) değişkenleri ele almıştır. Bu yüzden hem psikolojik sermayeyi hem de akademik yaşamı

konu alan bir ölçek geliştirilmeye ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenlerle geliştirilen APS ölçeğinin, PDR lisans öğrencilerine kişisel bilgi formu ile uygulanması ve yordayıcı değişkenlerinin belirlenmesi için bu çalışma yapılmıştır.

Bu çalışma sürecinde geliştirilen APS Ölçeği, PDR öğrencilerinin bu zamana kadar geliştirip kullandıkları psikolojik sermayelerinin akademik yaşamları ile olan etkileşimi ölçülmüştür. Psikolojik sermayede olduğu gibi APS de bireyler tarafından geliştirilebilir, düzeyi artırılabilir. PDR öğrencilerinin önce lisans eğitimi boyunca sonra da mesleki hayatlarına giriş sınavı olan KPSS sürecinde APS'lerinin yüksek olması yaşam ve mesleki kalitelerinin de yüksek olması anlamına gelmektedir. Başarılı ve sağlıklı bir eğitim, sonrasında iş hayatı için APS düzeylerinin tespit edilip eksikleri konusunda destek alınması halinde artan APS düzeyi daha refah bir yaşam düzeyi sunabilir. Yapılan bu çalışmanın literatürdeki bu eksikliğin gidereceği ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıklarından ilki çalışmanın yapıldığı 2021-2022 yıllarında COVID-19 nedeniyle bütün okullar online sisteme geçiş yapmış olması ve bu nedenle verilerin online platformda toplanmaya çalışılmasıdır.

Bu araştırma zamansal ve mekânsal olarak ilk çalışma grubu 2021-2022 yıllarında Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Tokat Gazi Osman Paşa Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakülteleri Psikolojik Danışma ve Rehberlik Ana Bilim Dalında lisans eğitimi alan toplam 317 lisans öğrencisi, ikinci çalışma grubu ise Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Ana Bilim Dalında lisans eğitimi alan toplam 214 lisans öğrencisi ile sınırlıdır.

Bu çalışmada belirlenmek istenen yordayıcı değişkenler ise geliştirilen kişisel bilgi formundaki sorular ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bu bölümde araştırmaya konu olan temel kavramlar tanımlanmaktadır.

1.6.1. Psikolojik Sermaye

Pozitif Psikolojik Sermaye: Bireyin psikolojik olarak gelişim durumudur ve şu şekilde nitelendirilir: Zorlu görevleri başarılı ile sonuçlandırmak için gerekli gayreti üstlenmek ve göstermek için kendine güvene sahip olmak; gelecekte ve şimdi başarılı olma konusunda yapıcı bir yükleme yapmak; amaçlara doğru direniş göstermek ve gerektiğinde başarıya ulaşmak için hedeflere giden yolları yeniden şekillendirmek ve problemlerle/zorluklarla çevrildiğinde başarıya ulaşmak için ayakta kalma ve geriye dönmek ve hatta ötesine geçmek (Luthans, Youssef-Morgan, ve Avolio, 2007).

Psikolojik sermayenin işletmelerdeki önemine değinen Luthans ve Youssef (2007) çalışanların psikolojik sermayelerinin artmasıyla iş performanslarının artabileceğini, işletmedeki ilişkilerin gelişebileceğini ve stresle başa çıkmanın kolaylaşabileceğini belirtmektedirler. Ayrıca, psikolojik sermayenin çalışanların işletmedeki bağlılıklarını da arttırabileceği ifade edilmektedir (Newman, Ucbasaran, Zhu. ve Hirst, 2014).

Turgut ve Arslan (2014) ise psikolojik sermayenin artmasıyla çalışanların iş memnuniyetinin de artabileceğini belirtmektedirler. Elveren ve Sen (2021) psikolojik sermayeyi bireylerin sahip olduğu olumlu zihinsel durumları ifade eden bir kavram olarak tanımlamaktadır. Bu zihinsel durumlar, bireylerin özgüven, öz-yeterlilik, motivasyon ve dayanıklılık gibi özelliklerine dayanmaktadır.

Bu bağlamda psikolojik sermaye bireylerin sahip olduğu pozitif zihinsel durumlarının işletmelerdeki performans ve başarıya olumlu katkı sağlamasını ifade etmektedir.

Luthans, Youssef ve Avolio'ya (2007) göre psikolojik sermaye, pozitif örgütsel davranış yaklaşımlarının fenomenleri olan öz yeterlilik, iyimserlik, umut ve dayanıklılık kavramlarının bir araya getirdiği kapsayıcı bir kavramdır. Bu kavramlar aynı zamanda çalışma sürecinde geliştirilen Akademik Psikolojik Sermaye Ölçeğinin boyutlarını oluşturmaktadır. Bahsi geçen 4 kavramın tanımı aşağıda verilmiştir.

- **Öz-yeterlilik:** Kişinin belirli bir eylemi yürütmesi için gereken motivasyonuna ve kişiye ait bilişsel kaynakları harekete geçirme yeteneğine olan inancı olarak tanımlanır (Luthans ve Luthans, 2004)

- **İyimserlik:** İnsanların karşılaştıkları olaylara karşı olumlu atıfta bulunarak açıklayıcı bir tarza sahip olmasıdır (Seligman, 2019).
- **Umut:** Kişilerin amaçlarına ulaşma sürecinde etkili faktör olmayı istemeleri ve alternatif yolların olacağını düşünmeleri olarak tanımlanmıştır (Hefferon ve Boniwell, 2018).
- **Psikolojik Dayanıklılık:** Psikolojik dayanıklılık, bireyin önemli bir risk, değişim veya sorun ile başarılı bir şekilde başa çıkabilme becerisi olarak açıklanabilmektedir (Kavi ve Karakale, 2018).

1.6.1.1.Yetkinlik Beklentisi

Yetkinlik beklentisi kavramı, birçok disiplinde araştırılan önemli bir kavramdır. Bu kavram, bir kişinin belirli bir iş veya görevi yerine getirirken sahip olduğu beklentileri ifade eder. Bu beklentiler, kişinin sahip olduğu yetenekler, bilgi, tecrübe ve öğrenme potansiyeli gibi faktörlere bağlıdır ve kişinin kendine olan güveni ile de yakından ilişkilidir. Bu kavram, özellikle iş hayatında ve eğitimde oldukça önemlidir. İş hayatında bir çalışanın yetkinlik beklentisi, performansını ve başarılarını belirleyebilir. Eğitim alanında ise öğrencilerin yetkinlik beklentisi, öğrenme süreçlerindeki başarılarına etki edebilir.

Sosyal öğrenme teorisi, yetkinlik beklentisi kavramını açıklamak için önemli bir kaynaktır. Bandura (1986) bu teoriyi geliştirmiş ve insanların çevrelerindeki diğer insanların davranışlarını gözlemleyerek, onların yeteneklerini ve performanslarını değerlendirdiklerini ve kendileri hakkında benzer beklentiler geliştirdiklerini belirtmiştir. Bu beklentiler, kişinin başarısız olma veya başarı elde etme olasılığına etki eder ve kişinin davranışlarını, hedeflerini ve motivasyonunu belirler. Bu nedenle, yetkinlik beklentisi kavramı, kişilerin iş veya görevlerini yerine getirirken sahip oldukları beklentileri ifade etmektedir.

Yetkinlik beklentisi kavramı, işletme ve organizasyonların performans yönetiminde önemli bir yer tutar. Locke ve Latham (2002) yetkinlik beklentisi kavramının işletmelerdeki performans yönetimi süreçlerinde kullanılabileceğini ve çalışanların performansını artırmada etkili bir araç olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda işletmelerin çalışanların yeteneklerini geliştirmek için eğitim ve öğretim

programları sunmaları ve yetkinlik beklentilerini artırmak için geribildirim süreçlerini etkin bir şekilde kullanmaları gerekmektedir. Bu şekilde işletmeler çalışanlarının performansını artırabilir ve başarılarını yükseltebilirler.

1.6.1.2. Akademik Psikolojik Sermaye

Akademik psikolojik sermaye, bireylerin sahip oldukları psikolojik kaynakları ifade eden bir kavramdır. Bu kaynaklar, öz-yeterlilik, umut, dayanıklılık ve iyimserlik gibi olumlu zihinsel durumları içermektedir (Avey, Luthans ve Jensen, 2009). Bu psikolojik kaynaklar, öğrencilerin akademik performanslarını etkileyen faktörler arasında yer almaktadır (Akkoyunlu ve Orhan, 2016).

Öz-yeterlilik, öğrencilerin kendilerine güvenmelerini ve bir görevi başarabileceklerine inanmalarını ifade eder. Yapılan araştırmalar, öz-yeterliliği yüksek olan öğrencilerin daha başarılı akademik performans sergilediklerini ortaya koymaktadır (Lent, Brown ve Hackett, 1994). Bununla birlikte, düşük öz-yeterlilik duygusu olan öğrencilerin akademik başarılarının da düşük olduğu belirtilmektedir (Schwarzer ve Jerusalem, 1995).

Umut, gelecekle ilgili olumlu beklentilerin ifade edildiği bir kişisel duygusal deneyimdir (Snyder, 2000). Bu beklentiler, öğrencilerin akademik hedeflerine ulaşabileceklerine ve gelecekte başarılı olacaklarına inanmalarını sağlamaktadır. Araştırmalar, umut düzeyi yüksek olan öğrencilerin daha yüksek akademik performans sergilediğini göstermektedir (Gallagher ve Lopez, 2007). Bu bulgular, umudun bir motivasyon kaynağı olarak önemini vurgulamaktadır. Umut duygusu, öğrencilerin zorluklarla karşılaştıklarında daha az pes etmelerini ve daha fazla çaba göstermelerini sağlayarak akademik başarılarını artırabilir.

Dayanıklılık, öğrencilerin olumsuz durumlarla başa çıkabilme kapasitelerini ifade eden bir özelliktir (Masten ve Reed, 2002). Dayanıklı öğrenciler, akademik zorluklarla daha etkili bir şekilde başa çıkabilirler ve daha başarılı akademik performans sergilerler. Araştırmalar, dayanıklılığın öğrencilerin stresli durumlarla mücadele etme becerisini artırdığını ve psikolojik iyiliklerini desteklediğini göstermektedir (Bonanno, 2004). Dayanıklılığa sahip olan öğrenciler, zorlu dönemlerde bile kendilerini motive edebilir, hedeflerine odaklanabilir ve başarıya ulaşmak için gereken çabayı

gösterebilirler. Bu nedenle, dayanıklılığın akademik başarı için önemli bir faktör olduğu söylenebilir.

İyimserlik, olumlu bir gelecek beklentisini ifade eden bir özelliktir (Snyder, 2002). İyimser öğrenciler, gelecekte kendilerine olumlu şeylerin olacağına inanarak motivasyonlarını artırır ve bu inançları akademik performanslarını olumlu yönde etkiler. Araştırmalar, iyimser öğrencilerin daha yüksek akademik başarı gösterdiğini ve daha iyi notlar aldığını göstermektedir (Chang, Rand ve Strunk, 2011). İyimserlik, öğrencilerin zorluklarla karşılaştıklarında pes etmek yerine çözüm arayışına girmelerini sağlar ve daha etkili bir şekilde başa çıkmalarına yardımcı olur. Bu nedenle, iyimserliğin akademik başarı üzerinde önemli bir etkisi olduğu vurgulanabilir.

Sonuç olarak, akademik psikolojik sermaye, öğrencilerin sahip oldukları psikolojik kaynaklarının birleşimi ile oluşan bir kavramdır. Bu kaynaklar, öğrencilerin öz-yeterlilik, umut, dayanıklılık ve iyimserlik gibi olumlu zihinsel durumlarını ifade etmektedir. Akademik psikolojik sermayenin yüksek olması, öğrencilerin akademik performanslarını olumlu yönde etkileyebilir ve onların başarılarına katkı sağlayabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde araştırmacılar tarafından geliştirilen Akademik Psikolojik Sermaye kavramının ortaya çıkışında temel alınan diğer kavramların tanımı yapılmıştır.

Akademik psikolojik sermayenin çıkış kaynağı psikolojik sermayedir. Literatürdeki psikolojik sermaye çalışmaları incelendiğinde , endüstriyel çalışanların pozitif davranışlar göstermesi için pozitif psikolojiye ihtiyaçlarının olduğu, bunun da endüstri için bir sermaye türü olduğu saptanmıştır. Bu çalışmada ise psikolojik sermaye olgusundan faydalanarak öğrenciler ve akademik yaşamları odak noktası alınıp Akademik Psikolojik Sermaye ölçeği geliştirilmiştir.

Karşılaşılan herhangi bir durumda bireyin gösterebildiği pozitiflik, psikolojik sermaye düzeyi ile ilgilidir. Diğer bir ifade ile psikolojik sermaye tamamen bireyin kendisine, pozitif kaynaklarına odaklanmaktadır. Psikolojik sermayenin temel bileşim parçalarından olan dayanıklılık, öz yeterlilik, umut ve iyimserlik seviyelerinin artmasını sağlayarak bu sermayenin değerini yükseltmek mümkündür (Luthans ve Yousef, 2004). Artırılan psikolojik sermaye düzeyi ise bireye hem daha kaliteli bir akademik-sosyal-ekonomik yaşam imkânı sunarken hem de mevcut olan imkânları daha kullanışlı hale getirir.

Psikolojik sermaye, diğer sermaye türlerinden farklı olarak yenilenebilir ve yığılarak ilerleyen bir niteliğe sahiptir. Örneğin, beşerî sermayedeki açık bilgi, kolayca taklit edilebilir ve rakip firmalar tarafından da benzer şekilde uygulanabilir. Ayrıca, cazip koşullar sunulurken, donanımlı çalışanlar rakip firmalara transfer edilebilir. Diğer yandan, örtük bilgi genellikle özel örgütsel bilgilerdir ve örgüt üyelerinin sosyalleşme sürecinde oluşturdıkları kültür, yapı ve dinamik süreçlerin anlaşılmasıyla ortaya çıkar.

Bu bilgi, çalışanların duygu, düşünce ve davranışlarının altındaki temel nedenleri anlamalarına yardımcı olacak bir bağlam sağlamak için ortaya çıkarılabilir. Bu sayede daha verimli çalışma koşulları yaratılabilir. (Luthans ve Youssef, 2004). Pozitif psikolojik sermayeyi yönetilebilir, ölçülebilir ve geliştirilebilir olmasını sağlayan yapıyı en iyi şekilde açıklayan dört alt boyut vardır; iyimserlik (optimism) umut (hope) öz yeterlilik (self efficacy) ve dayanıklılık (resilience). Pozitif psikolojik sermaye bu dört unsurun bir birleşimini ifade etmektedir (Luthans vd., 2007). Bireyin hedeflerini takip ederken ve gerçekleştirirken içselleştirilmiş bir kontrol hissinin ve niyetinin korunmasına bu dört unsur beraber yardımcı olur (Luthans ve Youssef-Morgan, 2007). Bileşenlerin ortak izdüşümü ve bir üst seviye yapı olan pozitif psikolojik sermaye; “benimsenen motivasyon ve azim ile şartların ve başarı olasılığının olumlu değerlendirilmesini” temsil etmektedir (Luthans vd., 2007).

2.1. Sermaye Kavramı

Ortaya çıkışı Marks’a dayanan, ekonomik anlamda üretim süreci sonucunda geriye kalan değer olarak tanımlanan sermaye (Lin, 1999); kişilerin tüm mal varlıklarını dahil eden servet olarak bilinmektedir. Ekşi (2009) ise sermayeyi bireyin artırılabilirdiği veya azaltılabilirdiği hem maddi anlamda hem de manevi anlamda birikim içeren bir kavram olarak tanımlamıştır. Aynı zamanda sermaye belirli hedeflere ulaşmaya imkân sağlamaktadır.

"Sermaye" genel olarak bir varlık veya kaynak anlamına gelir. "Akademik sermaye" ise öğrencilerin eğitim hayatında ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri ve kaynakların bir bütünüdür. Bu kaynaklar arasında akademik başarı için gerekli olan eğitim, tecrübe, bilgi, sosyal ağlar ve öz-yeterlilik gibi unsurlar yer alır.

Sermaye kavramı ise geniş bir şekilde ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda kullanılır. Bu kavram, bir kişinin veya kuruluşun sahip olduğu maddi ve manevi kaynakların bir toplamını ifade eder. Örneğin, finansal sermaye (para) insan sermayesi (bilgi ve beceri) sosyal sermaye (sosyal ağlar, ilişkiler) ve kültürel sermaye (eğitim, tecrübe) gibi farklı türleri vardır.

Akademik sermaye, insan sermayesi ve kültürel sermayenin bir alt kümesidir. Akademik sermaye, özellikle öğrencilerin eğitim hayatında başarılı olabilmeleri için

gerekli olan bilgi, beceri ve kaynakların bir bütünü ifade eder. Bu kavram, özellikle eğitim, öğrenim ve araştırma gibi akademik faaliyetlerle ilgili konularda kullanılır.

2.1.1. Sermaye Türleri ve Luthans

Luthans ve Youssef (2004) insan kaynakları yönetiminin giderek önem kazandığını belirtmektedir. İşletmelerin insan sermayesi, sosyal sermaye ve pozitif psikolojik sermayeye yatırım yaparak rekabet avantajı elde edebileceklerini vurgulamaktadırlar. Bu sermayelerin stratejik yönetimi ile işletmelerin performansını artırabileceklerini ve başarıya ulaşabileceklerini belirtmektedirler.

Tablo 2.1: Rekabetçi Avantaj İçin Genişleyen Sermaye Kavramı

Geleneksel Sermaye	Beşerî Sermaye	Sosyal Sermaye	Psikolojik Sermaye
Neye sahipsiniz?	Ne biliyorsunuz?	Kimi tanıyorsunuz?	Siz kimsiniz?
Mali durumunuz Maddi varlıklarınız (Tesis, fabrika, Demirbaş, ekipman, donanım, araç gereç Patent, veri vb..)	Tecrübe Eğitim düzeyi Yetenekler Bilgiler	İlişkileriniz İletişim ağınız Arkadaşlarınız	Kendine güven, Özyeterlik Umut İyimserlik Dayanıklılık

Kaynak: Luthans, F., Luthans, K. W. Ve Luthans, B. C. (2004).

Pozitif psikolojik sermayenin (umut, özgüven, etkililik, bağlılık) de işletmeler açısından önemli olduğunu belirten Luthans ve Youssef (2004) bu sermaye türünün işletmelerin rekabet avantajı elde etmesinde kritik bir rol oynadığını savunmaktadırlar. Pozitif psikolojik sermayenin geliştirilmesinin, çalışanlar arasında daha iyi bir iş ortamı yaratılmasına, işletme performansının artırılmasına ve çalışanların motivasyonunun artırılmasına yardımcı olduğunu belirtmektedirler.

2.1.1.1. Geleneksel (Ekonomik) Sermaye

Bir işletmenin sahip olduğu maddi varlıklara geleneksel (ekonomik) sermaye denir. Goodwin'e (2003) göre ekonomik sermaye, kâr elde etme hedefli örgütlerin mevcudiyetlerini devam ettirebilmeleri için sahip olmaları gereken finansal varlıklara denir. Üretimde kullanılan araç gereçler de ekonomik sermaye kapsamına girmektedir.

Geleneksel sermaye kavramı, işletmelerin performans değerlendirme sürecinde kullanılan önemli bir kavramdır. Bu kavramın kökenleri, Kaplan ve Norton'un (1992) "dengeli skorcard" yaklaşımına dayanmaktadır. Bu yaklaşım, işletmelerin performanslarını finansal sermaye, müşteri sermayesi, iş süreçleri sermayesi ve öğrenme ve büyüme sermayesi olmak üzere dört farklı boyutta ölçmeyi önerir. Bu boyutlar, işletmelerin sadece finansal performansını değil, aynı zamanda müşteri ilişkilerini, iş süreçlerini ve öğrenme kapasitelerini de dikkate alarak performanslarını değerlendirmelerine olanak tanır.

Buna ek olarak son yıllarda farklı açılardan da geleneksel sermaye kavramı ele alınmıştır. Örneğin, Peredo ve McLean (2006) işletmelerin sosyal sermayelerini de dikkate almaları gerektiğini savunmuştur. Bu bağlamda sosyal sermaye kavramı, işletmelerin toplumla olan ilişkilerini ve paydaşlarının güvenini ifade eder. Bununla birlikte, sosyal sermaye kavramının işletmelerin performansını değerlendirmek için yeterli bir araç olup olmadığı konusunda bazı tartışmalar da bulunmaktadır.

Ayrıca geleneksel sermaye kavramı, işletmelerin finansal performansını değerlendirmenin yanı sıra, müşteri ilişkileri, iş süreçleri ve öğrenme kapasitelerini de dikkate alarak performanslarını değerlendirmelerine olanak tanır. Bununla birlikte, Lins ve Sousa (2018) geleneksel sermaye kavramının sadece somut özelliklere odaklandığını ve işletmelerin sosyal, çevresel ve ahlaki sorumluluklarını hesaba katmadığını savunmuştur. Bu bağlamda işletmelerin performansını değerlendirmek için daha kapsamlı bir çerçeve gerektiği vurgulanmıştır.

Geleneksel sermaye kavramı, işletmelerin performansını değerlendirmek için yaygın olarak kullanılan bir kavram olmasına rağmen, bu kavramın doğruluğu konusunda bazı tartışmalar bulunmaktadır. Örneğin Costa, Saurin ve Furtado (2019) geleneksel sermaye kavramının sadece kısa vadeli finansal hedeflere odaklandığını ve işletmelerin uzun vadeli sürdürülebilirlik hedeflerini hesaba katmadığını savunmaktadır. Bu nedenle, geleneksel sermaye kavramının tek boyutlu ve sınırlı bir bakış açısı sunduğu iddia edilmektedir. Lins ve Sousa (2018) ise işletmelerin başarısı için önemli olan faktörlerin yalnızca maddi varlıklar değil, aynı zamanda insani sermaye, müşteri sermayesi ve yenilikçi sermaye gibi faktörler olduğunu belirtmektedirler. Bu nedenle,

geleneksel sermaye kavramının daha geniş bir perspektiften ele alınması gerektiği öne sürülmektedir.

Öte yandan, Peredo ve McLean (2006) geleneksel sermaye kavramına eleştirel yaklaşıp da bu kavramın işletmeler için önemli bir stratejik araç olabileceğini savunmaktadırlar. Onlara göre, geleneksel sermaye kavramının yanı sıra, sosyal sermaye de işletmeler için önemli bir kaynak olabilir ve işletmeler bu kaynağı da göz önünde bulundurarak performanslarını değerlendirebilirler.

Sonuç olarak, geleneksel sermaye kavramı işletmelerin performansını değerlendirmede yaygın bir araç olsa da bu kavramın tek boyutlu ve sınırlı bir perspektif sunduğu, işletmelerin uzun vadeli sürdürülebilirlik hedeflerini hesaba katmadığı iddia edilmektedir. Ancak, geleneksel sermaye kavramının yanı sıra, insani sermaye, müşteri sermayesi ve yenilikçi sermaye gibi faktörler de işletmeler için önemli olabileceğinden, geleneksel sermaye kavramının daha geniş bir perspektiften ele alınması gerektiği öne sürülmektedir.

Yüksek nitelikli öğretim elemanları, araştırma tesisleri ve teknolojik altyapı gibi akademik sermayeye yatırım yaparak bir üniversite, akademik üretkenliği artırabilir. Böylece öğrenci sayısını ve araştırma fonlarını artırarak ekonomik sermayeyi de artırabilir.

2.1.1.2. Beşerî (İnsan) Sermaye

Beşerî sermaye, bir kurumun sahip olduğu insan kaynaklarının toplam değerini ifade eder (Bontis, 1998). Bu kavram, çalışanların bilgi, beceri, deneyim ve yetenekleri ile ilgilidir. Beşerî sermaye, çalışanların işletmenin hedeflerine ulaşmasına yardımcı olacak bilgi ve becerilerini artırmak için yapılan yatırımların bir sonucudur (Huselid, 1995). Luthans ve Youssef (2004) ise beşerî sermayeyi bilgi, beceriler, yetenekler ya da eğitimle kazanılabilen yetkinlikler, deneyim ve özel yetenekler olarak tanımlamışlardır.

Beşerî sermaye kavramı, işletmelerin başarısında önemli bir role sahip olan insan kaynaklarına yatırım yapılması gerektiğini ifade eder. Beşerî sermaye, bir işletmenin çalışanlarının bilgi, beceri, tecrübe, motivasyon ve yaratıcılık gibi özelliklerini ifade eder ve bu özelliklerin işletmenin rekabet avantajı sağlamasına katkı sağladığı düşünülmektedir. Hatta, bu özelliklerin maddi varlıkların ötesinde bir değere

sahip olduğu, işletmelerin beşerî sermayesine yatırım yaparak uzun vadede sürdürülebilir bir başarı elde edebileceği savunulmaktadır.

Ghazali, Ahmad, Subramaniam ve Mohd (2018)'in yaptığı bir araştırmada beşerî sermayenin işletmeler için önemli bir kaynak olduğu ve bu kaynağa yatırım yapmanın işletmelerin rekabet avantajı elde etmelerinde kritik bir rol oynadığı belirtilmektedir. Araştırmada beşerî sermayenin bileşenleri olan bilgi, beceri ve tecrübe gibi özelliklerin artmasıyla işletmelerin rekabet avantajı elde etme olasılıklarının arttığı sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde Manoharan ve Balasubramanian (2014) de beşerî sermayenin önemine vurgu yaparak, işletmelerin bu kaynağı nasıl yönetebilecekleri üzerinde durmuşlardır. Onlara göre, işletmelerin beşerî sermayelerini etkin bir şekilde yönetmeleri, çalışanlarının potansiyellerini en üst düzeye çıkarmalarına ve işletmelerinin başarısını artırmalarına yardımcı olabilir.

Beşerî sermayenin işletmeler için önemli bir kaynak olduğu ve bu kaynağa yatırım yapmanın işletmelerin performansını artırdığı düşüncesi, birçok araştırmada da yer almaktadır. Örneğin, Tzeng ve Chen (2016)'in yaptığı bir araştırmada beşerî sermayenin artmasıyla birlikte işletmelerin finansal performanslarının da arttığı sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde Liao ve Chuang (2007) de işletmelerin beşerî sermayelerine yaptıkları yatırımların, müşteri memnuniyeti, çalışan sadakati ve işletme performansı gibi konularda olumlu etkileri olduğunu ortaya koymuşlardır.

Örneğin, bir şirket, çalışanların iş becerilerini geliştirmek için eğitim programları sunarak beşerî sermayesini artırabilir (Huselid, 1995). Bunun yanı sıra, performans yönetimi ve geri bildirim süreçleri aracılığıyla çalışanların yeteneklerini ve yetkinliklerini ölçerek beşerî sermayesini optimize edebilirler (Bontis, 1998). Beşerî sermaye, işletmelerin rekabet avantajını artırmak için önemli bir faktördür (Huselid, 1995).

Schultz ise insan sermayesine ait özellikleri şu şekilde sıralamıştır (Akt. Doğan ve Şanlı, 2003):

- Kişilere yatırım yaparak oluşturulur.
- Bu sermaye bireyin varlığından ayrılamaz, kamu malı yapılamaz.
- Doğuştan gelen veya sonradan kazanılan becerilerden oluşur.

- Sermayeyi görmek mümkün değildir ancak etkileri gözlemlenebilir. Bu etkiler iki çeşitte kendini gösterir. İçsel etkiler; bireyin yüksek eğitimi, aldığı mesleki eğitim ile ailesinin refahı, finansal verimliliği gibi unsurlardan oluşur. Dışsal etkiler ise finansal büyümeye katkı sağlaması şeklinde açıklanabilir.

Sonuç olarak, beşerî sermaye kavramı, işletmelerin başarısında önemli bir faktördür. İşletmeler, çalışanlarının becerilerini, bilgi ve tecrübelerini geliştirerek, onların üretkenliğini arttırabilirler. Ayrıca, işletmelerin insan kaynakları yönetimi stratejileri, çalışanların bağlılığını, motivasyonunu ve tatminini arttırarak, işletmenin performansını ve rekabet avantajını arttırabilir. Bu nedenle, işletmelerin beşerî sermayeye yatırım yapmaları ve çalışanlarını geliştirmeleri, uzun vadede sürdürülebilir başarı için önemlidir.

2.1.1.3. Sosyal Sermaye

Luthans ve diğerleri (2015) sosyal sermayeyi, bir grup insanın arasındaki ilişkilerin kalitesi ve yoğunluğu sayesinde elde ettiği avantajları ifade eden bir kavram olarak tanımlamaktadır. Bu avantajlar, grup üyelerinin birbirlerine güvenmeleri, birlikte çalışabilme yetenekleri, bilgi ve kaynakları birlikte kullanma kabiliyetleri ve ortak değerleri paylaşmaları gibi faktörlere dayanır. Bu nedenle, sosyal sermaye, grupların etkinliği ve verimliliği açısından önemlidir ve organizasyonlar için stratejik bir kaynak olarak görülebilir.

Sosyal sermaye, bir toplumun üyeleri arasındaki güven, dayanışma, iş birliği ve iletişim ağlarından oluşan bir kavramdır. Bu bağlamda sosyal sermaye, insanların birbirleriyle ilişkilerinde yarattığı faydaları ifade eder. (Putnam, 2000) Örneğin, komşular arasındaki iyi ilişkiler, bir işi halletmek için yardım istendiğinde işleri kolaylaştırır veya bir kişiye destek vermek için yaratılan bir topluluk, bir kişinin zor bir durumla başa çıkmasına yardımcı olabilir.

Sosyal sermayenin önemi, toplumun ekonomik, siyasi ve kültürel kalkınmasında büyük bir rol oynar. Güvenilir bir iş birliği ağına sahip bir toplum, işletmelerin daha kolay finansman bulmasına yardımcı olabilir ve girişimcilerin başarılı olmalarına daha fazla şans tanıyabilir (Grootaert ve Bastelaer, 2002). Ayrıca, sosyal sermaye, demokratik süreçlerin işleyişini de kolaylaştırır ve toplumun katılımını artırır. Bu,

bireylerin fikirlerini dile getirme ve toplumsal değişim sürecine dahil olma fırsatı buldukları bir ortam yaratır.

Sosyal sermaye, üç temel ögeden oluşur: güven, bağlar ve normlar. Güven, insanların birbirlerine ve topluma güven duymasını ifade eder. Bağlar, insanlar arasındaki ilişkileri ve bağları ifade eder. Normlar, toplumda kabul edilen kuralları ve değerleri ifade eder (Putnam, 2000). Bu ögeler, insanlar arasında birbirine güven, yardımlaşma ve iş birliği yapma kültürünün oluşmasına ve gelişmesine yardımcı olur.

Sosyal sermayenin etkisi nedir? Sosyal sermayenin etkisi, birçok alanda görülebilir. Örneğin, sosyal sermaye, yoksulluğun azaltılmasına, sağlık hizmetlerinin geliştirilmesine ve su kaynaklarının korunmasına yardımcı olabilir (World Bank, 1999). Bunun yanı sıra, sosyal sermaye, ekonomik büyümeyi de teşvik eder ve girişimcilerin başarılı olması için gerekli olan iş birliği ve finansman ağlarının oluşmasına katkıda bulunur. Sosyal sermaye aynı zamanda suç oranlarının düşürülmesi, demokratik süreçlerin işleyişinin kolaylaştırılması ve toplumsal bütünleşmenin artırılması gibi birçok faydayı da beraberinde getirir.

Sosyal sermayenin korunması ve geliştirilmesi nasıl sağlanır? Sosyal sermayenin korunması ve geliştirilmesi için, toplumun birçok kesimi tarafından çalışmalar yürütülmektedir. Bu çalışmalar arasında sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri, yerel yönetimlerin katılımı ve destekleri, eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri gibi birçok yöntem yer almaktadır (Putnam, 2000). Bunun yanı sıra, sosyal sermayenin korunması ve geliştirilmesi için toplumda eşitlik, adalet, saygı ve hoşgörü gibi değerlerin yaygınlaştırılması ve toplumsal hizmetlerin güçlendirilmesi de önemlidir.

Sonuç olarak, sosyal sermaye, toplumda var olan güven, dayanışma, iş birliği ve iletişim ağlarından oluşan bir kavramdır ve toplumsal ilişkilerin kalitesini ve niceliğini ölçmek için kullanılır. Sosyal sermayenin önemi, toplumun ekonomik, siyasi ve kültürel kalkınmasında büyük bir rol oynar ve demokratik süreçlerin işleyişini kolaylaştırır. Sosyal sermayenin korunması ve geliştirilmesi için, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler ve eğitim faaliyetleri gibi birçok yöntem kullanılır.

Sosyal sermaye ve akademik sermaye arasındaki ilişki, birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir. Bazı çalışmalar, sosyal sermayenin, akademik sermayeyi artırdığına ve bireylerin eğitim ve kariyer başarılarına katkıda bulunduğuna dikkat

çekmiştir. Örneğin, Coleman (1988) tarafından yapılan bir araştırmada sosyal sermayenin, öğrencilerin akademik performansını artırdığı ve daha iyi eğitim olanaklarına erişmelerine yardımcı olduğu bulunmuştur.

Benzer şekilde Lin (1999) tarafından yapılan bir başka araştırmada da sosyal sermayenin, özellikle yükseköğrenim öğrencilerinin kariyer başarısını artırdığı gösterilmiştir. Lin'e göre, sosyal sermaye, iş fırsatlarına erişim ve işe alınma sürecinde destek sağlayarak bireylerin kariyerlerini olumlu yönde etkiler. Bununla birlikte, akademik sermayenin de sosyal sermayeyi artırabileceği düşünülmektedir. Örneğin, Bourdieu (1986) yükseköğrenim kurumlarındaki sosyal sermayenin, öğrencilerin akademik sermayelerini artırdığını ve daha iyi iş fırsatlarına erişmelerine yardımcı olduğunu iddia etmiştir. Ayrıca, akademik sermaye, sosyal sermayenin bir parçası olarak da görülebilir. Öğrenciler, öğretmenleri ve arkadaşlarıyla olan ilişkileri aracılığıyla sosyal sermaye oluşturabilirler ve bu ilişkilerin niteliği, öğrencilerin akademik sermayelerini de etkileyebilir.

2.1.1.4. Psikolojik Sermaye

Psikolojik sermaye, son yıllarda işletme, psikoloji ve sosyoloji gibi birçok disiplinde ilgi gören bir kavram haline gelmiştir. Luthans ve diğerleri (2007) psikolojik sermayeyi, bireylerin sahip oldukları olumlu bilişsel, duygusal ve davranışsal kaynakların toplamı olarak tanımlamaktadır. Bu kaynaklar, bireylerin iş ve hayatın genelinde başarılı olmalarına yardımcı olabilir.

Psikolojik sermaye, Luthans ve meslektaşları (2004) tarafından geliştirilmiştir. Bu kavramın açıklaması ve özellikleri, "Psikolojik Sermaye: Gelişimsel Bir Yaklaşım" adlı kitapta ayrıntılı olarak açıklanmaktadır (Luthans, Youssef ve Avolio, 2007). Psikolojik sermaye, organizasyonlarda liderlik davranışları, performans yönetimi ve çalışanların iyi oluşu gibi faktörlerle ilişkilendirilmiştir (Avey, Luthans ve Jensen, 2009). Ayrıca, psikolojik sermayenin iş tatmini, örgütsel bağlılık, iş performansı ve yenilikçilik gibi faktörleri de etkileyebileceği bulunmuştur (Newman, Joseph ve Hulin, 2010).

Psikolojik sermaye, kişinin halihazırda sahip olduklarına (finansal sermaye) ne bildiğine (insan sermayesi) kimi tanıdığına (sosyal sermaye) değer katmakla kalmaz,

kişinin bugün ne olduğunu (gerçek benlik) ve gelecekte kim olabileceğini (olası benlik) geliştirmeyi de teşvik eder (Luthans ve Youssef, 2007).

Birçok araştırma, psikolojik sermayenin, işletme performansını ve çalışanların memnuniyetini artırdığını göstermektedir. Örneğin, Avey ve arkadaşları (2011) çalışanların psikolojik sermayelerinin artırılmasının, işletme performansında pozitif bir etkisi olduğunu ortaya koymuşlardır. Benzer şekilde diğer çalışmalar, psikolojik sermayenin, çalışanların iş stresiyle daha etkili bir şekilde başa çıkmasına yardımcı olduğunu ve iş tatminini artırdığını göstermektedir.

Bahsi geçen kavramın önemi yalnızca işletmelerle sınırlı değildir. Öğrencilerin akademik performanslarını artırmada da önemli bir faktör olabilir. Örneğin, bir çalışmada öğrencilerin psikolojik sermayelerinin artırılmasının, öğrencilerin not ortalamalarını yükselttiği ve daha az okuldan ayrılma eğiliminde oldukları bulunmuştur (Newman vd., 2014).

Sonuç olarak, psikolojik sermaye, bireylerin iş ve akademik performanslarını artırmada önemli bir faktör olabilir. Psikolojik sermayenin bileşenleri, bireylerin zorluklarla baş etmelerine, olumlu düşünce kalıpları geliştirmelerine ve işe duydukları bağlılığı artırmalarına yardımcı olabilir. Bu nedenle, işletmelerin ve eğitim kurumlarının, çalışanların ve öğrencilerin psikolojik sermayelerini artırmak için stratejiler geliştirmesi önemlidir.

2.1.1.4.1. Öz-Yeterlilik

Öz-yeterlilik kavramı, Albert Bandura'nın çalışmalarıyla hayatımıza giren bir terimdir. Bandura (1997) öz-yeterlilik kavramını, bireylerin belirli eylemleri yapmak veya özel bazı durumları başarmak için becerilerine duydukları güven seviyesi olarak tanımlar. Öz-yeterlilik, bir bireyin belirli bir konuda veya durumda başarılı olabileceğine olan inancını ifade eder. Bandura tarafından geliştirilmiş olan bu kavram, bir kişinin kendisine güvenmesi ve zorluklarla başa çıkabileceğine olan inancının güçlü olmasıyla ilişkilidir (Bandura, 1977).

Öz-yeterlilik, kişinin bilişsel, duygusal ve davranışsal olarak kendisine güven duymasını sağlayan bir kavramdır (Bandura, 1997). Bu güven duygusu, kişinin hedeflerini belirlemesine, zorluklarla başa çıkmasına ve yaşamında başarılı olmasına yardımcı olur. Araştırmalar, öz-yeterliliğin motivasyonu artırarak kişinin hedeflerine

odaklanmasını ve çaba harcamasını sağladığını göstermektedir (Zimmerman, 2000). Öz-yeterlilik inancı yüksek olan bireyler, daha fazla çaba gösterme eğilimindedirler ve zorluklarla karşılaştıklarında pes etmek yerine çözüm arayışına girerler. Bu da akademik başarılarını ve performanslarını olumlu yönde etkiler. Öz-yeterlilik, kişilerin kendilerine güvenerek kendi potansiyellerini keşfetmelerini ve geliştirmelerini sağlar. Bu nedenle, öz-yeterlilik, bireylerin başarıya ulaşma sürecinde önemli bir rol oynar.

Luthans ve Stajkovic (1998) ise öz-yeterlilik kavramını şu şekilde açıklamıştır: “Kişinin belirli bir bağlamda belli bir görevi yerine getirme güdüsü ile bilişsel kaynaklarını kullanması ve başarılı olacağına dair kendine olan inancı” şeklinde tanımlanmaktadır.

Öz yeterlilik kavramı, bireylerin bir görevi başarma konusunda kendilerine olan inanç düzeylerini ifade eder. Bu inanç düzeyi, bireylerin zorluklar karşısında kendilerine güvenmelerini ve motivasyonlarını artırarak daha başarılı olmalarını sağlar (Bandura, 1997). Öz yeterlilik, birçok alanda incelenmiştir ve özellikle eğitim alanında öğrencilerin akademik başarısını etkileyen önemli bir faktördür (Multon, Brown ve Lent, 1991). Öz yeterlilik düzeyi yüksek olan öğrenciler, daha fazla öğrenme stratejisi kullanırlar, daha iyi sınav performansı gösterirler ve okulda daha başarılı olma eğilimindedirler (Zimmerman, 2000).

Öz yeterlilik, birçok farklı alan için geçerli bir kavramdır. Örneğin, akademik başarı, iş başarısı, sosyal etkileşim ve sağlıkla ilgili davranışlar üzerindeki etkileri incelenmiştir. Bir çalışmada öz yeterlilik ile akademik başarı arasında pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur (Cakir ve Besoluk, 2016).

Stajkovic ve Luthans (1998) yaptığı araştırmada yüksek öz yeterliliğe sahip öğrencilerin daha yüksek akademik başarı elde ettikleri gözlenmiştir. Öz yeterlilik, iş performansı üzerinde de etkilidir. Bir meta-analiz çalışması, öz yeterliliğin iş performansı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Bu araştırmada yüksek öz yeterliliğe sahip çalışanların daha yüksek iş performansı sergiledikleri bulunmuştur. Sosyal etkileşim de öz yeterlilik ile ilişkilendirilmiştir.

Bir araştırmada öz yeterlilik düzeyi yüksek olan bireylerin daha fazla sosyal destek aldığı ve daha iyi sosyal becerilere sahip oldukları bulunmuştur (Chen vd., 2014). Bu araştırma, öz yeterlilik kavramının sosyal etkileşim üzerindeki önemli

etkilerini ortaya koymaktadır. Öz yeterlilik, sağlıkla ilgili davranışlar üzerinde de etkilidir. Furukawa ve arkadaşlarının (2016) yaptığı araştırmada yüksek öz yeterliliğe sahip bireylerin daha düşük sigara kullanma, alkol tüketme ve obezite düzeylerine sahip olduğu gözlenmiştir

Öz yeterlilik düzeyinin akademik başarı ile ilişkisi, birçok araştırmada incelenmiştir. Örneğin, yapılan bir araştırmada öz yeterlilik düzeyi yüksek olan öğrencilerin, öz yeterlilik düzeyi düşük olanlara göre daha yüksek notlar aldıkları bulunmuştur (Gore, 2006). Benzer şekilde bir başka çalışmada öz yeterlilik düzeyi yüksek olan öğrencilerin, öz yeterlilik düzeyi düşük olan öğrencilere göre daha yüksek not ortalamalarına sahip oldukları görülmüştür (Zhang ve Schwarzer, 1995).

Öz yeterlilik düzeyi, sadece akademik başarı ile değil, aynı zamanda öğrencilerin diğer davranışları ve tutumlarıyla da ilişkilendirilmiştir. Örneğin, öz yeterlilik düzeyi yüksek olan öğrenciler, daha fazla sosyal destek aldıklarını, daha az stres yaşadıklarını ve daha az kaygılı olduklarını ifade etmişlerdir (Pintrich ve De Groot, 1990). Ayrıca, öz yeterlilik düzeyi yüksek olan öğrencilerin daha yüksek motivasyon düzeylerine sahip oldukları ve daha çok okuma ve araştırma yaptıkları da gözlemlenmiştir (Zimmerman, 2000).

Sonuç olarak, öz yeterlilik kavramı, bireylerin kendilerine olan inanç düzeylerini ifade eder ve özellikle eğitim alanında öğrencilerin akademik başarısını etkileyen önemli bir faktördür (Zimmerman, 2000). Öz yeterlilik düzeyi yüksek olan öğrenciler, daha fazla öğrenme stratejisi kullanırlar (Schunk, 1991) daha iyi sınav performansı gösterirler (Multon, Brown ve Lent, 1991) ve okulda daha başarılı olma olasılıkları daha yüksektir (Lent, Brown ve Larkin, 1986). Ayrıca, öz yeterlilik düzeyi yüksek olan öğrenciler, daha yüksek motivasyon düzeylerine sahip olurlar ve daha az kaygı yaşarlar (Bandura, 1997). Bu nedenle, öz yeterlilik kavramı, eğitim alanında öğrencilerin başarısını artırmak için önemli bir faktör olarak ele alınmaktadır.

Öz yeterlilik kavramı sadece akademik alanda değil, aynı zamanda iş hayatında da önemli bir rol oynamaktadır. Öz yeterlilik düzeyi yüksek olan çalışanlar, işlerinde daha iyi performans sergilerler ve daha fazla inisiyatif alırlar (Stajkovic ve Luthans, 1998). Ayrıca, öz yeterlilik düzeyi yüksek olan çalışanlar, iş stresi ile daha iyi baş ederler ve iş tatmini düzeyleri daha yüksektir (Judge ve Bono, 2001).

Öz yeterlilik kavramı, birçok farklı kültürde incelenmiştir. Araştırmalar, öz yeterlilik düzeyi yüksek olan bireylerin, farklı kültürlerde benzer özellikler sergilediğini göstermektedir (Diener ve Diener, 1995). Ancak, bazı kültürlerde öz yeterlilik düzeyi daha yüksekken, bazı kültürlerde daha düşük olabilmektedir (Heine ve Lehman, 1997). Bu nedenle, kültürel farklılıkların da öz yeterlilik kavramı üzerinde etkisi olduğu düşünülmektedir.

Bu tanımlardan anlaşılacağı üzere öz-yeterlilik bireyin doğrudan yetenekleriyle değil inanma gücü ile ilgilidir. Bireylerin öz-yeterlilik inançları olayları ve kavramları algılama şeklini etkiler. Öz-yeterlilik inancı yüksek olan bir kişi olumlu-olumsuz bütün durumlar karşısında başarılı olabileceğine inanarak gerekli çabayı gösterir fakat öz-yeterlilik inancı düşük olan kişiler ise durumun zorluk seviyesine bakmaksızın başarabilmeye olan inancı düşüktür.

2.1.1.4.2. İyimserlik

İyimserlik, bireyin başına gelen olaylardan pozitif olanları içselleştirip kalıcı şekilde açıklarken negatif olayları dışsal ve geçici sebeplerle açıklaması olarak tanımlanmaktadır. Psikoloji, iyimserliği genel olarak olumlu beklentilerin bir sonucu olarak gelişen bilişsel bir özellik veya olumlu yükleme olarak yorumlar (Coleman, 1995).

İyimserlik, genel olarak olumlu bir bakış açısı, geleceğe dair umut ve olası kötü sonuçlar hakkında olumlu beklentileri ifade eden bir kavramdır. Psikolojik sermayenin bir alt boyutu olarak da kabul edilen iyimserlik, bireylerin zorluklarla karşılaştığında daha az stres yaşamalarına ve daha iyi başa çıkmalarına yardımcı olabilir.

Birçok araştırma, iyimserliğin akademik başarıyla olumlu bir ilişkisi olduğunu ortaya koymuştur. Örneğin, Carver ve Scheier'in (2014) çalışması, üniversite öğrencilerinde iyimserlik düzeyi ile akademik başarı arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermiştir. İyimser öğrenciler, dersleriyle ilgili daha yüksek bir motivasyona sahip olma eğilimindeydiler ve daha yüksek not ortalamaları elde ediyorlardı.

Benzer şekilde Lizzio ve Wilson'un (2013) çalışması, iyimserlik ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelerken, pozitif düşünmenin öğrencilerin performansını artırdığını göstermiştir. Ayrıca, iyimserlik düzeyi yüksek olan öğrencilerin, dersleriyle ilgili daha fazla girişimde bulunarak, daha iyi not aldıkları tespit edilmiştir.

Bu sonuçlar, iyimserliğin akademik başarı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabileceğini göstermektedir. İyimserlik, öğrencilerin zorluklarla karşılaştığında daha az stres yaşamalarına ve daha iyi başa çıkmalarına yardımcı olabilir. Ayrıca, pozitif düşünce kalıpları, öğrencilerin dersleriyle ilgili daha yüksek motivasyona sahip olmalarına ve daha fazla girişimde bulunmalarına neden olabilir. Bu da iyimserlik düzeyi yüksek olan öğrencilerin, daha iyi not aldıkları ve daha başarılı oldukları anlamına gelir.

Seligman'a göre, iyimserlik, yüklemelerin yapılış biçimiyle açıklanabilir. İyimser insanlar, genellikle olumlu olayları kendilerine atfederek içsel, kalıcı ve genel sebeplerle açıklarken; olumsuz olayları ise dışsal, değişken ve özel sebeplere bağlarlar (Akt. Çalık, 2008).

Birçok araştırma, iyimserliğin ve psikolojik sermayenin, kişisel mutluluk, zihinsel ve fiziksel sağlık, iş performansı ve başarı gibi birçok farklı alanı olumlu etkilediğini göstermektedir. Örneğin, Carver ve Scheier'in (2002) çalışması, iyimserliğin, insanların hayatlarında karşılaştıkları zorluklara daha iyi bir şekilde uyum sağlamalarına yardımcı olduğunu ortaya koymuştur. Aynı şekilde Luthans ve meslektaşlarının (2007) araştırması da psikolojik sermayenin iş performansını ve örgütsel bağlılığı artırdığını göstermiştir.

Sonuç olarak, iyimserlik ve psikolojik sermaye kavramları arasında sıkı bir bağlantı vardır. İyimserliğin artması, kişilerin daha fazla psikolojik sermayeye sahip olmasına ve yaşamın zorluklarına karşı daha fazla direnç göstermelerine yardımcı olur. Bu da kişilerin mutluluğunu, sağlığını ve başarısını artırır.

İyimserlik düzeyi yüksek olan birey önemli bir başarı yakaladığında bu başarının kendi kalıcı özellikleri, karakteri ve ilkeleri sayesinde olduğunu düşünürken yaşadığı başarısızlıkta şansa ya da diğer dış etkenlere bağlayıp geçici bir durum olduğunu düşünür.

2.1.1.4.3. Umut

Umut, insan hayatının ayrılmaz bir parçasıdır. Çünkü hayatın her anında karşılaştığımız sorunlarla başa çıkabilmek için umuda ihtiyacımız vardır. Psikolojik sermaye ise kişinin zorlu koşullarda dayanıklılık göstermesine yardımcı olan bir kavramdır. İnsanların umutlarının yüksek olması, psikolojik sermayelerinin de yüksek

olmasını sağlar. Bu nedenle, umut ve psikolojik sermaye kavramları birbirleriyle yakından ilişkilidir.

Psikolojik sermaye kavramı ilk olarak Fredrickson ve Losada tarafından 2005 yılında kullanılmıştır. Bu kavram, kişinin hayatta başarılı olmak için sahip olduğu içsel kaynakları ifade eder. Özgüven, dayanıklılık, esneklik ve umut gibi özellikler psikolojik sermayenin önemli bileşenleridir. Kim, Yoo, ve Lee (2017) genç yetişkinlerde umut ve psikolojik sermaye arasındaki ilişkiyi araştırdılar ve yüksek umut seviyelerinin, daha yüksek psikolojik sermaye ile ilişkili olduğunu buldular.

Umut ve psikolojik sermaye, sadece bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal düzeyde de önemlidir. Kim ve arkadaşları (2017) toplumsal uyumun artması için umut ve psikolojik sermayenin önemini vurguladılar. Bu nedenle, toplumsal düzeyde umut ve psikolojik sermayeyi arttırmak için eğitim, sağlık hizmetleri ve diğer sosyal hizmetler gibi kaynakların daha fazla sağlanması gerekmektedir.

Umut ve psikolojik sermayenin yüksek olduğu insanlar, hayatta karşılaştıkları zorlukları daha iyi yönetirler. Huang, van der Fels-Klerx ve Brom (2018) depresyon, kaygı ve stres gibi zihinsel sağlık sorunları ile başa çıkmada umut ve psikolojik sermayenin önemini vurgulamışlardır. Aynı zamanda umut ve psikolojik sermaye, sadece kişinin zihinsel sağlığına değil, aynı zamanda fiziksel sağlığına da olumlu bir etki yapar. Soylu, Ozkara, Topbas ve Uzun (2020) kanser hastalarında umut ve psikolojik sermayenin, tedaviye uyum ve yaşam kalitesi üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu bulmuşlardır. Benzer şekilde Ryff, Singer ve Love (2014) yaşlı yetişkinlerde umut ve psikolojik sermayenin, fiziksel sağlıkla ilgili faktörleri iyileştirdiğini bulmuşlardır.

Sonuç olarak, umut ve psikolojik sermaye, insanların hayatta karşılaştığı zorluklarla başa çıkabilmeleri için önemli kavramlardır. Bu iki kavram, sadece bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal düzeyde de önemlidir. Yüksek umut seviyeleri, daha yüksek psikolojik sermaye ile ilişkilidir ve insanların başarılarını artırır. Ayrıca, umut ve psikolojik sermayenin yüksek olduğu insanlar, zihinsel ve fiziksel sağlıkları için de faydalıdır. Bu nedenle, umut ve psikolojik sermayeyi arttırmak için eğitim, sağlık hizmetleri ve sosyal hizmetler gibi kaynakların daha fazla sağlanması gerekmektedir.

2.1.1.4.4. Psikolojik Dayanıklılık

Dayanıklılık, bir kişinin birçok olumsuz durumla (engeller, belirsizlikler) başa çıkma ve başarıya ulaşma yeteneği olarak görülmektedir (Luthans, Avey, Avolio, Norman ve Cims, 2006). Bireyin hayatta karşılaştığı zorluklar ve belirsizliklerle mücadele edebilme gücüne ise psikolojik dayanıklılık ya da esneklik denilir.

Coutu (2002) psikolojik dayanıklılığın bileşenlerini "Gerçeği kabul etme, güçlü bir inanç, benimsenen değerlerin desteklenmesi, yaşamın anlamlandırılması ve olağanüstü esneklik yeteneği" şeklinde tanımlamaktadır. Bireyi davranmaya yönlendiren güç motivasyondur. Motivasyon bir nedendir. Dolayısıyla bireyin davranışının nedenselliğidir ve davranışın açıklanması anlamına gelir (Lefrançois, 1995).

Psikolojik dayanıklılık (PD) bir bireyin stresli durumlarla başa çıkma yeteneğini tanımlayan bir kavramdır. PD, kişinin içsel kaynaklarına ve çevresel faktörlere bağlı olarak değişebilir. PD, zorlu yaşam olayları karşısında duygusal, zihinsel ve fiziksel açıdan sağlıklı kalmaya yardımcı olan bir beceridir.

PD kavramı, son yıllarda psikolojik ve sağlık alanında giderek daha fazla araştırılmaktadır. Örneğin, Masten ve Tellegen (2012) tarafından yapılan bir çalışmada PD'nin çeşitli olumlu sonuçlarla ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu olumlu sonuçlar arasında daha iyi fiziksel sağlık, daha iyi duygusal uyum, daha yüksek özsaygı, daha iyi akademik başarı ve daha yüksek iş performansı yer almaktadır. PD'nin geliştirilmesi için çeşitli stratejiler vardır. Örneğin, Peterson ve Seligman (2004) "olumlu psikoloji" kavramını tanımlamışlar ve PD'nin geliştirilmesinde olumlu psikolojinin önemli bir rol oynayabileceğini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, Masten ve Narayan (2012) PD geliştirmek için aile, okul, iş yeri ve topluluk gibi çeşitli sosyal ortamların da önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir.

Psikolojik dayanıklılık, birçok zorluğa ve stres faktörüne karşı direnç gösterme kapasitesini ifade ederken, psikolojik sermaye bireylerin zorlu zamanlarda geliştirdiği kaynaklardır. Bu iki kavram birbirleriyle yakından ilişkilidir ve insanların yaşamlarında önemli bir rol oynarlar. Masten (2001) psikolojik dayanıklılığı "zarar verici bir stres faktörüne maruz kalan bir kişinin, işlevsel davranışlarını sürdürmek için gerekli olan kaynakları kullanma yeteneği" olarak tanımlar. Psikolojik dayanıklılık, birçok stres

faktörüyle başa çıkabilmek için gerekli olan psikolojik kaynakları ifade eder. Psikolojik sermaye ise Luthans ve ekibi tarafından (2007) "olumlu psikolojik durumlar, kaynaklar ve potansiyellerden oluşan bir gelişme kaynağı" olarak tanımlanmaktadır. Psikolojik sermaye, bireylerin stresle başa çıkabilmesine yardımcı olan kaynaklar ve yeteneklerden oluşur.

Snyder ve Lopez (2009) psikolojik dayanıklılığın birçok farklı faktör tarafından etkilendiğini söylerler. Bu faktörler arasında kişilik özellikleri, sosyal destek ve psikolojik sermaye bulunur. Bununla birlikte, psikolojik dayanıklılık, yaşam boyu geliştirilebilen bir özelliktir ve bu nedenle, insanlar bu beceriyi geliştirmek için farklı yöntemler kullanabilirler.

Luthans ve ekibi (2007) psikolojik sermayenin dört bileşenini şu şekilde tanımlamıştır: "Olumlu düşünce, umut, empati ve dayanıklılık". Bu bileşenler, bireylerin stresle başa çıkabilmesi için önemli kaynaklar sağlar. Örneğin, umut, insanların olumlu bir gelecek beklentisi oluşturmalarına yardımcı olurken, olumlu düşünce ve dayanıklılık ise stresle başa çıkmada etkili olabilir.

Fredrickson ve Losada (2005) psikolojik dayanıklılık ve psikolojik sermaye arasındaki ilişkiye dair önemli bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmada yüksek psikolojik sermaye seviyelerinin psikolojik dayanıklılık üzerinde pozitif bir etkisi olduğu bulunmuştur. Buna ek olarak, psikolojik sermaye seviyelerinin artması, bireylerin stresle başa çıkmada daha etkili oldukları gözlemlenmiştir. Bu nedenle, psikolojik sermayenin geliştirilmesi, psikolojik dayanıklılık açısından da son derece önemlidir.

Peterson ve Seligman (2004) umut kavramını da psikolojik dayanıklılık ve psikolojik sermaye ile bağlantılı olarak ele almaktadır. Onlara göre, umut, insanların olumsuz olaylara karşı direnç göstermelerine ve olumlu bir gelecek beklentisi oluşturmalarına yardımcı olur. Umut, kişilerin hedeflerine ulaşmak için gereken çabayı göstermelerine ve pes etmeden mücadele etmelerine yardımcı olur. Bu nedenle, umut, psikolojik dayanıklılık ve psikolojik sermaye için önemli bir bileşendir.

Sonuç olarak, psikolojik dayanıklılık ve psikolojik sermaye, insanların stresle başa çıkabilmesi için önemli kaynaklar sağlar. Psikolojik dayanıklılık, zarar verici stres faktörlerine maruz kalan insanların, işlevsel davranışlarını sürdürmek için gerekli olan kaynakları kullanma yeteneğidir. Psikolojik sermaye ise bireylerin stresle başa

ıkabilmesine yardımcı olan kaynaklar ve yeteneklerden oluşur. Umut, olumlu düşünce, empati ve dayanıklılık gibi faktörler, psikolojik sermayenin bileşenleridir ve bireylerin stresle başa çıkmasına yardımcı olurlar. Psikolojik dayanıklılık ve psikolojik sermaye arasındaki ilişki, yüksek psikolojik sermaye seviyelerinin psikolojik dayanıklılık üzerinde pozitif bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Psikolojik sermayeyi bireyin olumsuz bütün duygu, düşünce ve davranışlara direnç göstermesini sağlayan ve yukarıda sıralanan eğitim, sosyal, kişilik psikolojisi ve motivasyonu içeren bir şemsiye olarak düşünebiliriz. Şemsiyenin malzemeleri bireyin kendine has özellikleri oluştururken şemsiyenin şeklini ise çevreden gelen etkenler, aktarımlar oluşturmaktadır. Yukarıda her ne kadar bireyin kendine has duygu ve davranışlarından bahsetsek de bireyi yaşadığı çevreden ayrı tutmak neredeyse imkânsızdır. Ebeveyn tutumları, toplum normları, okuldaki eğitimler bireyin psikolojik sermayesini etkileyebilmektedir. Çünkü bireyin baş etme gücü, baş edeceği sorunlara göre değişim gösterir. Örneğin eşcinsel evliliğin yasalaştığı Hollanda’da doğan bir eşcinsel birey ile şeriatla yönetilen, eşcinsellerin taşlandığı İran’da doğan eşcinsel bireyin hayatları boyunca mücadele ettikleri zorluklar ve dolayısıyla geliştirdikleri psikolojik sermaye birbirinden oldukça farklıdır.

2.1.2. Sermaye Türleri ve Bourdieu

Bourdieu, sosyal bilimlerde önemli bir figürdür ve farklı sermaye türleri ile ilgili çalışmaları ile tanınmaktadır. Bourdieu'nun sermaye teorisi, toplumun farklı alanlarında var olan sermaye türlerini sınıflandırır ve farklı sermaye türlerinin farklı sosyal avantajlar sağladığını belirtir (Bourdieu, 1986).

Bourdieu'nun sermaye türleri arasında ekonomik sermaye, sembolik sermaye ve kültürel sermaye bulunmaktadır (Bourdieu, 1984). Ekonomik sermaye, bireylerin sahip olduğu maddi varlıkları ve finansal kaynakları ifade eder. Bu sermaye türü, kişilerin maddi kaynaklarına ve refah seviyelerine göre farklı sosyal avantajlar sağlar.

Sembolik sermaye, kişilerin itibarı, statüsü ve prestijini ifade eder. Bu sermaye türü, kişilerin toplumdaki konumunu yansıtan semboller, ritüeller ve simgeler aracılığıyla kazanılır. Örneğin, bir kişinin üniversite diploması, sosyal ağları veya kişisel becerileri, sembolik sermayesi açısından önemlidir (Bourdieu, 1977).

Kültürel sermaye, kişilerin kültür, eğitim ve entelektüel deneyimleri ile ilgilidir. Bu sermaye türü, kişilerin bilgi, beceri ve sanatsal yeteneklerini ifade eder. Özellikle, kültürel sermaye, belirli toplumsal gruplarda yer alan kişilere önemli avantajlar sağlayabilir. Bourdieu'ya göre, bu avantajlar, kültürel sermayenin birikimine bağlıdır (Bourdieu, 1986).

Ekonomik sermaye, sembolik sermaye ve kültürel sermaye, farklı sosyal avantajlar sağlar ve bu sermaye türleri birbirleriyle etkileşim halindedir. Örneğin, bir kişinin kültürel sermayesi, sembolik sermayesini artırabilir ve bu durum, ekonomik sermayesi üzerinde de olumlu bir etkiye sahip olabilir (Bourdieu, 1984).

Bourdieu'nun sermaye teorisi, sosyal bilimlerde birçok araştırmada referans olarak kullanılmaktadır. Örneğin, Bourdieu'nun sermaye teorisi, ekonomik, kültürel ve sembolik sermayenin eşitsizlikleri nasıl yarattığını açıklayarak, sosyal sınıflandırma ve sınıf hareketliliği araştırmalarına önemli bir katkı sağlamaktadır. (DiMaggio, 1982).

Bourdieu, sermaye teorisinin yanı sıra, pratik akımı da geliştirmiştir. Pratik kavramı, insanların düşüncelerini, davranışlarını ve kararlarını etkileyen sosyal ve kültürel faktörlerin birleşimidir (Bourdieu, 1990). Pratik kavramı, toplumsal olayları anlama ve açıklama sürecinde bireylerin pratik bilgisine dayanan yerelleştirilmiş bilgi ve deneyimlerinin önemini vurgulamaktadır. Bu nedenle, Bourdieu'nun pratik teorisi, toplumsal değişim ve dönüşümleri anlamak için önemli bir araçtır.

Bourdieu'nun sermaye teorisi ve pratik teorisi, sosyal bilimlerdeki birçok araştırmada kullanılmıştır. Örneğin, toplumsal hareketler, cinsiyet eşitsizliği, eğitim sistemi ve kültürel farklılıklar gibi birçok alanda Bourdieu'nun teorileri kullanılmıştır. (Calhoun, Lipuma, ve Postone, 1993; Skeggs, 1997; Grenfell, 2008).

Bourdieu'nun sermaye teorisi, sosyal eşitsizlikleri açıklamada önemli bir araçtır. Bu teori, toplumsal grupların farklı sermaye türlerine erişimini açıklamakta ve toplumsal eşitsizliklerin kaynaklarını vurgulamaktadır (Bourdieu, 1986). Bourdieu'nun sermaye teorisi ayrıca, sosyal hareketliliğin ve sınıf değişimlerinin araştırılmasında da önemlidir (Bourdieu, 1984).

Bourdieu sermaye kavramını, Marx'tan daha geniş kapsamlı şekliyle tanımlamıştır. Bu sayede Bourdieu'nun sermaye tanımı, güncel dünyadaki eşitsizliklerin

oluşumunu ve bu eşitsizliklerin yeniden üretilmesini derinlemesine bir çözümleme fırsatı oluşturur (Alpman, 2009).

Bourdieu'nun çalışmalarında büyük bir önemi olan kültürel sermaye, bir alanda gücü elinde bulunduran kişilerin eğitim aracılığıyla ailelere ve bireylere aktardığı bir yapıdır. Başka bir ifadeyle, bu sermaye "bilgi sermayesi" olarak tanımlanabilir (Bourdieu ve Wacquant, 2003). Bireyler, eğitimleri ve sosyal yaşamlarında öğrendikleriyle bu sermayeyi biriktirebilirler.

Bourdieu'nun kavramsal çerçevesi, sosyal sermaye, kültürel sermaye ve ekonomik sermayenin etkileşimini inceleyerek toplumsal yaşamdaki önemli bir rolü olan sosyal sermayenin vurgulanması yanında bireylerin toplumda daha iyi bir konuma sahip olmalarına yardımcı olabilecek psikolojik sermaye kaynaklarının da dikkate alınması gerektiğini ortaya koymuştur (Lent, Brown ve Hackett, 2000; Lin, Ensel ve Vaughn, 1981). Ancak, Bourdieu, psikolojik sermayenin sosyal sermaye ile ele alınması gerektiğini savunarak, bireylerin sosyal ve ekonomik konumlarının psikolojik sermaye kaynaklarına erişimlerini etkileyebileceğine dikkat çekmiştir (DiMaggio, 1982; Lin, Ensel ve Vaughn, 1981). Bu bağlamda düşük sosyoekonomik düzeydeki bireylerin, sosyal sermayeleri nedeniyle psikolojik sermayeleri konusunda dezavantajlı olabileceği düşünülebilir (Lin, Ensel ve Vaughn, 1981).

Toplumların kendilerine özgü kültür kodları bireyin sosyal hayatında ve psikolojik sağlamlığında önemli rol oynar. Ailenin geliri, bu geliri nasıl harcadığı, çocuğa karşı olan tutumu, yaşanılan mekân, konuşulan dil gibi faktörler bireyin şekillenmesinde önemli faktörlerdir. Çocuğun okuduğu okul, aldığı diploma, girdiği iş ve yaptığı evlilik bütün bu kodların uygunluğunu gösterir.

Fizik alanında William Rankine, psikolojide Sigmund Freud'un bahsettiği enerji korunum yasası gibi Bourdieu da sermayelerin yok olmadığını sadece birbirine dönüştüğünü göstermiştir. Kültürel sermaye sosyal hayatta ekonomik sermayeye dönüştürülebilirken eğitim alanında ise akademik başarının temellerini oluşturan önemli bir etkidir. Aynı zamanda ekonomik sermaye de çeşitli yollarla kültürel sermayeye dönüştürülebilir. Örneğin zengin (ekonomik sermayesi yüksek) aileler çocuklarını üst düzey eğitim alabilecekleri okullara göndererek ekonomik sermayelerini kültürel

sermayeye dönüştürürken aldığı eğitimlerle maddi kazancı yüksek olan bir işte çalışmaya başlayan birey kültürel sermayesini tekrar ekonomik sermayeye çevirir.

Bourdieu'nun araştırmalarında orta sınıf ailelerin çocuklarının okulda başarılı olmak için gerekli olan dil ve kültür becerilerini öğrenerek, kültürel sermaye olarak adlandırılan bir yapıyla donattıklarını belirtilmektedir (Marshall, 1999). Bununla birlikte, işçi sınıfı kökenli çocukların bu becerileri öğrenemedikleri ve "tarafsız" görünen okullardaki değerlendirmelerin, aslında sosyo-kültürel beceriler ve doğal yeteneklere dayalı eşitsizliklerin sonucu olduğunu ve ekonomik eşitsizliği meşrulaştırdığını savunmaktadır (Marshall, 1999). Bourdieu, kültürel sermayenin kazanılma süreçlerini, diplomalarla objektif bir görünüm kazandırılan "okul sermayesi" ve aileden kaynaklanan ve aile hayatı içerisinde kültürlenme süreci olarak kazanılan "miras niteliğinde kültürel sermaye" olarak ikiye ayırmaktadır. Bireyin sahip olduğu sermaye, okullaşma süreci veya ailede kazanılmış olması fark etmeksizin, entelektüel niteliklerini ifade etmektedir (Ünal, 2004).

2.2. Yetkinlik Beklentisi

Yetkinlik beklentisi, bir iş veya meslek için gerekli olan bilgi, beceri, davranış ve tutumların önceden belirlenmiş ve açıkça tanımlanmış olmasıdır (Wilton, 2016). Bu beklentiler, bir işe alım süreci veya iş performansının değerlendirilmesi sırasında kullanılır. İşverenler, işlerine uygun adayları seçmek ve çalışanların yeteneklerini geliştirmek için yetkinlik beklentilerini belirlerler (Boyatzis, 2008).

Yetkinlik beklentisi, iş açıklamaları veya görev tanımları yoluyla belirlenir. İşverenler, işlerinde başarılı olmak için gerekli olan özellikleri tanımlarlar. Bu beklentiler, işverenlerin adayları değerlendirirken veya çalışanların performansını değerlendirirken kullanacakları bir çerçeve sağlar (Katz, 1955).

Yetkinlik beklentisi, işletmelerin rekabetçi kalmak için çalışanlarını geliştirmelerine yardımcı olur. Yetkinlik beklentileri, işletmelerin iş gücünü eğiterek, geliştirerek ve iyileştirerek iş performansını artırmasına yardımcı olur. Bu da işletmelere daha iyi müşteri hizmetleri sunmalarına, daha verimli üretim yapmalarına ve daha fazla kar elde etmelerine yardımcı olabilir (Mumford ve Licuanan, 2004).

Yetkinlik beklentisi, işletmelerin personel yönetiminde kullanılan bir araçtır. İşverenler, işletmelerinde başarılı olmak için gerekli olan özellikleri tanımlayarak

işletmenin ihtiyaçlarına uygun çalışanları seçebilirler. Ayrıca, yetkinlik beklentileri, çalışanların performansını değerlendirmede de kullanılır. İşverenler, çalışanların yeteneklerini belirlemek, güçlü ve zayıf yönlerini tanımlamak ve performanslarını iyileştirmek için yetkinlik beklentilerini kullanabilirler (Spencer ve Spencer, 1993).

Yetkinlik beklentisi, işletmelerin eğitim programları için de kullanılır. İşletmeler, çalışanlarının yeteneklerini geliştirmek için eğitim programları sunarlar. Bu programlar, işletmenin hedefleriyle uyumlu olacak şekilde belirlenen yetkinlik beklentilerine dayanır. Bu şekilde işletmeler, çalışanlarının yetkinliklerini geliştirerek, işletmenin performansını artırmalarına yardımcı olabilirler (Noe, Hollenbeck, Gerhart ve Wright, 2017).

Yıldırım ve Demirbaş (2019) tarafından açıklandığı üzere, yetkinlik beklentisi, bir bireyin kendine güven duygusu ile başlayan, sahip olduğu becerilerin ve kaynakların, belirli bir hedefe ulaşma olasılığına inanmasıdır. Bu beklenti, bireylerin hedefleri gerçekleştirme konusundaki motivasyonunu ve çabasını artırır.

Psikolojik sermaye ise (Luthans, Youssef ve Avolio, 2007) tarafından öne sürülen bir kavramdır ve işletmelerdeki başarı ve verimlilikle ilişkilendirilir. Bu kavram, bireylerin sahip olduğu kaynaklar aracılığıyla stresle başa çıkma, iş tatmini, öz-yeterlik, iş performansı ve örgütsel bağlılık gibi çıktılara etki eder.

Yetkinlik beklentisi, psikolojik sermaye ile ilişkilendirildiğinde bireylerin sahip olduğu kaynaklar arasında yetenek ve becerileri kapsar (Luthans, Youssef ve Avolio, 2007). Bu kaynaklar, bireylerin iş yerindeki performansını artırarak, psikolojik sermayelerini de artırır.

Özellikle, Bandura (1997) tarafından geliştirilen öz-etkililik teorisi, yetkinlik beklentisi ve psikolojik sermaye arasındaki bağlantıyı açıklar. Bu teoriye göre, bireylerin kendilerine güven duymaları, hedefleri gerçekleştirme olasılığına inanmaları ve sahip oldukları kaynakları etkili bir şekilde kullanmaları, öz-etkililiklerini artırır. Bu da bireylerin psikolojik sermayelerini artırarak iş performanslarını yükseltir.

Sonuç olarak, yetkinlik beklentisi, bireylerin kendilerine güven duyması ve sahip oldukları kaynakları etkili bir şekilde kullanmaları ile ilişkilidir. Psikolojik sermaye ise bireylerin sahip oldukları kaynaklar aracılığıyla iş performansını artırırken, stresle başa çıkma, iş tatmini, öz-yeterlik, örgütsel bağlılık gibi çıktılara da etki eder. Bu nedenle, iş

yerinde psikolojik sermayenin artırılması, bireylerin yetkinlik beklentisini de artırabilir ve dolayısıyla iş performanslarını iyileştirebilir.

2.3. Psikolojik Sermaye ve Yetkinlik Beklentisi Kavramlarından Akademik Psikolojik Sermaye Kavramına

Psikolojik sermaye, iş yerindeki çalışanların pozitif duygularını, umutlarını, güvenlerini ve yeteneklerini ifade eden bir kavramdır (Luthans ve Youssef, 2007). Yetkinlik beklentisi ise bir iş ya da meslek için gerekli olan bilgi, beceri, davranış ve tutumların önceden belirlenmiş ve açıkça tanımlanmış olmasıdır (Boyatzis, 2008). Akademik psikolojik sermaye ise öğrencilerin ve akademik personelin öz-yeterliklerini, öz-determinasyonlarını ve motivasyonlarını ifade eden bir kavramdır (Yuan ve Wang, 2020).

Bu üç kavram arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Akademik psikolojik sermayenin artması, öğrencilerin ve akademik personelin yetkinlik beklentilerini artırabilir (Yuan ve Wang, 2020). Bu da öğrencilerin ve akademik personelin daha yüksek öz-yeterlik hissi yaşamalarına ve işlerinde daha başarılı olmalarına yardımcı olabilir (Bandura, 1997). Bunun yanı sıra, psikolojik sermayenin artması, çalışanların yetkinlik beklentilerini artırabilir. Pozitif duygulara sahip olan çalışanlar, işlerinde daha motive olurlar ve işlerinde daha başarılı olurlar (Luthans ve Youssef, 2007).

Ayrıca, psikolojik sermayenin artması, akademik psikolojik sermayenin artmasına da yardımcı olabilir. Akademik personel, öğrencilerin psikolojik sermayelerini artırarak onların öz-yeterliklerini ve motivasyonlarını destekleyebilir (Yuan ve Wang, 2020). Bu da öğrencilerin başarılarını artırabilir ve onların akademik psikolojik sermayelerini daha da yükseltebilir.

Sonuç olarak, psikolojik sermaye, yetkinlik beklentisi ve akademik psikolojik sermaye arasında pozitif bir ilişki vardır. İşletmeler, çalışanların psikolojik sermayelerini artırarak, yetkinlik beklentilerini ve performanslarını artırabilirler. Aynı şekilde akademik kurumlar, öğrencilerin ve akademik personelin psikolojik sermayelerini artırarak, akademik psikolojik sermayeyi geliştirebilirler. Bu sayede çalışanlar ve öğrenciler daha yüksek öz-yeterlik hissi yaşarlar ve işlerinde daha başarılı olurlar (Bandura, 1997; Luthans ve Youssef, 2007; Yuan ve Wang, 2020).

Bireyler bulundukları bağlam içerisinde çeşitli risklerin ve fırsatların içinde bulunabilir ve yaşadıkları bu deneyimlerde baş etme yöntemleri geliştirir. Geliştirilen bu baş etme yöntemleri psikolojik sermaye kavramı altında toplamak mümkündür. Bireyler, benzer risk ve fırsatları akademik hayatlarında da deneyimler. Sahip oldukları psikolojik sermayeyi akademik hayatlarına yansıtma becerileri akademik psikolojik sermayelerini oluşturur.

Diğer canlılarla biyolojik olarak birçok yönden benzerlik göstersek de psikoloji ve kültür, insanları diğer canlılardan ayıran iki önemli faktördür. Psikoloji ve kültür bir bireyi sosyal, ekonomik ve akademik yaşama uyum sağlamak durumunda bırakır. Bireyin psikolojik sermayesi bir bina olarak düşünüldüğünde içinde bulunduğu toplumun ve ailesinin kültürü bu binanın tuğlalarını oluşturmaktadır. Bu bağlamda bir bireyin öznel düşünceleri, savunma mekanizmaları, hobileri hatta okuduğu kitaplar gibi unsurlar tuğlaların arasındaki bağlantıları sağlamaktadır. Bu çalışmada da tuğlalar arasındaki bağlantı yöntemlerini etkileyen yordayıcılar incelenmiş ve açıklanmaya çalışılmıştır.

İnsan beyni bilgisayar mantığıyla çalışan bir yapıdadır. Çevreden alınan bilgi beyinde değerlendirilir ve önceden var olan bilgi ile bütünleştirilip ortaya bir dış tepki konulur. Akademik psikolojik sermaye, bütün bu sosyo-ekonomik-kültürel yaşamın akademik hayattaki becerilere yansımasıdır. Öğrencinin ödev yapma, ders çalışma, dersi dinleme ve-veya akademik hedeflere ulaşma çabaları sırasında meydana gelen risk ya da sorunlara karşı sergilediği tutum ve becerilerdir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

3.1. Psikolojik Sermaye ile ilgili Yurt İçi Araştırmalar

Bayram ve Açıkğöz (2019) tarafından yapılan çalışmada psikolojik sermaye, öz-yeterlik inançları ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırmanın amacı, bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 396 öğrenci üzerinde yürütülmüş ve veriler Psikolojik Sermaye Ölçeği, Öz-Yeterlik İnançları Ölçeği ve Akademik Başarı Notları aracılığıyla toplanmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, psikolojik sermaye, öz-yeterlik inançları ve akademik başarı arasında pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Yani, öğrencilerin psikolojik sermayeleri ve öz-yeterlik inançları arttıkça, akademik başarıları da artmaktadır. Ayrıca, araştırmada öğrencilerin psikolojik sermayeleri ve öz-yeterlik inançlarının cinsiyet, yaş ve bölüm gibi faktörlere göre farklılık gösterdiği de gözlemlenmiştir. Sonuç olarak, Bayram ve Açıkğöz (2019) çalışmalarında öğrencilerin psikolojik sermayelerinin ve öz-yeterlik inançlarının artırılmasıyla, akademik başarılarının da artabileceğini vurgulamaktadır. Bu nedenle, üniversitelerin öğrencilere psikolojik sermaye ve öz-yeterlik konularında destek olabilecek programlar ve faaliyetler sunmalarının önemi vurgulanmaktadır.

Atilla (2019) yaptığı araştırmada üniversite öğrencilerinin psikolojik sermaye algıları, sınıf katılımları ve okula yabancılaşmaları arasındaki ilişkileri incelemiştir. Çalışma, Türkiye'de bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 485 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Sonuçlar, öğrencilerin psikolojik sermaye algılarının artmasıyla sınıf katılımlarının ve okula yabancılaşmalarının azaldığını göstermiştir. Ayrıca, sınıf katılımının artması da okula yabancılaşmayı azaltmıştır. Bu sonuçlar, öğrencilerin

psikolojik sermayelerinin ve sınıf katılımlarının artırılmasının, öğrencilerin okulda daha fazla bağlılık ve tatmin hissetmelerine yardımcı olabileceğini göstermektedir.

İşcan ve Taşçı (2019) çalışmalarında Türkiye'deki üniversite öğrencilerinde psikolojik sermaye, cinsiyet ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Veriler, 721 üniversite öğrencisinden anket yoluyla toplanmıştır. Sonuçlar, kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek psikolojik sermaye ve öznel iyi oluş düzeylerine sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca, psikolojik sermaye düzeyleri arttıkça, öznel iyi oluş düzeylerinin de arttığı bulunmuştur. Sonuç olarak, araştırma, psikolojik sermayenin üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşunu arttırmada önemli bir etken olduğunu göstermektedir ve cinsiyetin bu ilişkiyi etkilediğine dair bulgular sunmaktadır.

Yücel (2019) çalışmasında öğretmen adaylarının psikolojik sermaye, yaşam doyumu, umut düzeyleri ve cinsiyetleri arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Çalışmanın örneklemini, Ege Bölgesi'nde bulunan bir üniversitenin eğitim fakültesinde okuyan 305 öğretmen adayı oluşturmuştur. Veriler, Psikolojik Sermaye Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Snyder Umut Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Bulgular, öğretmen adaylarının psikolojik sermaye, yaşam doyumu ve umut düzeyleri arasında pozitif yönde ilişkiler olduğunu göstermiştir. Cinsiyetler arasındaki farklılıklara bakıldığında erkek öğretmen adaylarının psikolojik sermaye düzeylerinin kadın öğretmen adaylarınınkinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte, yaşam doyumu ve umut düzeyleri açısından cinsiyet farklılıkları bulunamamıştır. Sonuç olarak, öğretmen adaylarının psikolojik sermaye düzeylerinin yüksek olması, yaşam doyumunu ve umut düzeylerini de arttırabileceği düşünülmüştür.

Kurt (2018) tarafından yapılan araştırmada ilişkiisel inceleme modeli kullanılarak öğretmenlerin psikolojik sermayeleri, psikolojik iyi oluşları ve iş doyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini, farklı illerdeki 5 devlet ilkokulu, 5 devlet ortaokulu ve 5 devlet lisesinde görev yapan toplam 465 öğretmen oluşturmaktadır. Veriler, psikolojik sermaye, psikolojik iyi oluş ve iş doyumu ölçekleri kullanılarak toplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda öğretmenlerin psikolojik sermayeleri ile psikolojik iyi oluşları arasında pozitif bir ilişki olduğu, psikolojik sermaye ve psikolojik iyi oluşun ise iş doyumunu etkilediği saptanmıştır. Bulgular, öğretmenlerin psikolojik

sermayelerinin artırılması ve psikolojik iyi oluşlarının desteklenmesinin iş doyumlarını olumlu yönde etkileyebileceğini göstermektedir.

Karadağ (2018) tarafından yapılan çalışmada Türkiye'deki bir kamu bankasında çalışan kadın ve erkek çalışanlar arasında psikolojik sermaye ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın verileri, anketler yoluyla toplanmıştır ve 383 çalışanın verileri analiz edilmiştir. Sonuçlar, kadınların erkeklere göre daha yüksek psikolojik sermaye düzeylerine sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca, kadınların örgütsel bağlılık düzeyleri, erkeklerden daha yüksek bulunmuştur. Psikolojik sermaye düzeyleri arttıkça, örgütsel bağlılık düzeylerinin de arttığı bulunmuştur. Sonuç olarak, çalışma, cinsiyet farklılıklarının psikolojik sermaye ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişkiyi etkilediğini göstermektedir.

Cansız ve Özdemir (2018) lise öğrencileri üzerinde sosyoekonomik düzey ile psikolojik sermaye arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmada psikolojik sermaye, öz yeterlik, umut, iyimserlik ve dayanıklılık boyutlarına göre değerlendirilmiştir. Sosyoekonomik düzey ise anne-baba mesleği, anne-baba eğitim durumu ve aile gelir düzeyi gibi değişkenler kullanılarak belirlenmiştir. Araştırmanın sonucunda sosyoekonomik düzeyin psikolojik sermaye ile ilişkili olduğu, yüksek sosyoekonomik düzeyin daha yüksek psikolojik sermaye ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Çelik (2017) çalışmasında sosyo-ekonomik düzey ile psikolojik sermaye arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Araştırma, Ankara ilindeki 450 katılımcı üzerinde yürütülmüştür. Bulgular, sosyo-ekonomik düzeyin psikolojik sermaye düzeyi üzerinde pozitif bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Daha yüksek sosyo-ekonomik düzey, psikolojik sermaye unsurları olan umut, etkililik, dayanıklılık ve iyimserlik gibi faktörlerin artmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, sosyo-ekonomik düzeyin artması, bireylerin psikolojik sermaye düzeylerini de arttırmaktadır.

İspir ve Koyuncu (2017) yaptıkları çalışmada akademik personelin sosyoekonomik düzeyleri ile psikolojik sermaye arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Bu amaçla, Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde çalışan 180 akademisyen üzerinde bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Araştırmada sosyoekonomik düzey, mesleki statü, eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve mesleki deneyim gibi faktörlerin psikolojik sermaye üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, akademik personelin sosyoekonomik düzeyi ve psikolojik sermayesi arasında pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Mesleki statü, eğitim düzeyi ve mesleki deneyim gibi faktörlerin de psikolojik sermaye üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Ancak gelir düzeyinin psikolojik sermaye üzerinde etkisi sınırlı kalmıştır. Sonuç olarak, araştırma sosyoekonomik düzeyin akademik personelin psikolojik sermayesi üzerindeki önemini vurgulamaktadır.

Çavuş'un 2017 yılında yayımlanan çalışmasında psikolojik sermaye ve akademik başarı arasındaki ilişki lisans öğrencileri üzerinde incelenmiştir. Araştırma sonucunda psikolojik sermayesi yüksek olan öğrencilerin akademik başarılarının da yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, psikolojik sermayesi yüksek olan öğrencilerin derslere daha fazla katıldığı, daha fazla çalıştığı ve daha az kaygı yaşadığı görülmüştür.

Psikolojik sermaye kavramı öğrencilerin kendilerine olan güvenini, motivasyonunu, umutlarını ve dayanıklılıklarını ifade etmektedir. Bu çalışmada psikolojik sermayenin artırılması için öğrencilere özgüven, motivasyon ve umutlarını artırıcı eğitimlerin verilmesi önerilmiştir. Sonuç olarak, Çavuş'un araştırması da Büyüköztürk ve diğer araştırmacıların çalışmalarıyla uyumlu bir şekilde psikolojik sermaye kavramının akademik başarı ile ilişkisini ortaya koymaktadır.

Değer (2017) tarafından yapılan çalışmada yükseköğretim öğrencilerinde psikolojik sermaye, akademik stres ve başarı arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, yüksek psikolojik sermayeye sahip olan öğrencilerin akademik stres düzeylerinin daha düşük olduğu ve akademik başarılarının da daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca, akademik stres düzeyi yüksek olan öğrencilerin akademik başarılarının da daha düşük olduğu bulunmuştur.

Bu çalışmada psikolojik sermayenin artırılması için öğrencilere stres yönetimi, özgüven ve motivasyonu artırıcı eğitimlerin verilmesi önerilmiştir. Sonuç olarak, Değer'in (2017) araştırması da psikolojik sermaye kavramının yükseköğretim öğrencilerindeki önemini ve akademik stresin başarı üzerindeki olumsuz etkisini ortaya koymaktadır. Bu nedenle, öğrencilerin psikolojik sermayelerinin artırılması ve stres yönetimi becerilerinin geliştirilmesi önemli bir konudur.

Bakır (2016) çalışmasında psikolojik sermaye ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmayı ele almaktadır. Araştırmanın amacı, üniversite

öğrencilerinde psikolojik sermayenin akademik başarı üzerindeki etkisini belirlemektir. Çalışma, Türkiye'de bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 373 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Veriler, Psikolojik Sermaye Ölçeği ve Akademik Başarı Puanları üzerinden toplanmıştır.

Bulgulara göre, psikolojik sermaye ve akademik başarı arasında pozitif bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Yani, öğrencilerin psikolojik sermayeleri arttıkça, akademik başarıları da artmaktadır. Ayrıca, araştırmada öğrencilerin psikolojik sermayelerinin cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf düzeyi ve aile geliri gibi faktörlere göre farklılık gösterdiği de gözlemlenmiştir. Sonuç olarak, Bakır (2016) psikolojik sermayenin, üniversite öğrencilerinin akademik başarıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu vurgulamaktadır. Bu nedenle, üniversitelerin öğrencilerin psikolojik sermayelerini arttırmak için çeşitli programlar ve destekler sunmalarının önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Çiftçi ve Bozkurt (2016) araştırmalarında sosyal sermaye, psikolojik sermaye ve iş performansı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada örneklem olarak bir kamu kuruluşunda çalışan 250 kişi seçilmiştir. Veriler, sosyal sermaye, psikolojik sermaye ve iş performansı ölçekleri kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen veriler, SPSS programı ile analiz edilmiştir. Sonuçlar, sosyal sermaye ve psikolojik sermayenin iş performansı üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, psikolojik sermayenin, sosyal sermayeden daha fazla etkili olduğu bulunmuştur. Bu nedenle, çalışanların psikolojik sermayelerinin artırılması, iş performanslarının artırılmasına yardımcı olabilir.

Öztürk'ün (2015) araştırmasında psikolojik sermaye ve öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelenmektedir. Bu amaçla, Türkiye'deki bir üniversitede görev yapan 257 öğretmen adayından anketler yoluyla veri toplanmıştır. Elde edilen veriler, betimsel istatistik, korelasyon analizi ve regresyon analizi yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmanın sonuçları, psikolojik sermaye bileşenlerinin (umut, direnç, etkililik ve iyimserlik) öz yeterlik düzeyleri ile pozitif olarak ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca, öz yeterlik düzeylerinin, psikolojik sermaye bileşenlerini pozitif olarak etkilediği bulunmuştur. Bu sonuçlar, öz yeterliğin, bireylerin psikolojik sermayelerini arttırmada önemli bir rol oynayabileceğini göstermektedir ve bu

araştırma, cinsiyet ve yaş faktörlerinin, psikolojik sermaye ve öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi etkilemediğini bulmuştur. Ancak, öğretmen adaylarının öz yeterlik düzeylerinin, öğrenim gördükleri bölüm ve not ortalamaları ile ilişkili olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak, bu çalışma, öz yeterlik düzeyinin, psikolojik sermaye bileşenlerini artırarak bireylerin iş performansını ve iyi oluşunu artırabileceğini göstermektedir.

Tösten (2015) çalışmasında öğretmenlerin pozitif psikolojik sermayelerini nasıl algıladıklarını araştırmıştır. Çalışmada araştırmacılar tarafından öğretmenlerin algılarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirilmiş ve sonuçlar nitel çalışmayla desteklenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin olumlu psikolojik sermayelerine ilişkin algılarının yüksek olduğu; illerin gelişmişlik düzeyi ile öğretmenlerin psikolojik sermayeye ilişkin olumlu algıları ters orantılı olduğu tespit edilmiştir. Psikolojik sermayenin medeni durum, pozisyon, yaş, maaştan memnuniyet, mezun olunan fakülte türü, okulun büyüklüğünden etkilendiği görülmüştür. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde psikolojik sermayenin güçlenmesini engelleyen durumlar ve gerekli çözümler ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Akgemci (2014) yaptığı çalışmada öğretmenlerde psikolojik sermaye, iş doyumu ve tükenmişlik arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Veriler, Türkiye'deki bir ilde görev yapan 246 öğretmenden anketler yoluyla toplanmıştır. Çalışmanın sonuçları, psikolojik sermaye bileşenlerinin (umut, direnç, etkililik ve iyimserlik) iş doyumu düzeyleri ile pozitif olarak ilişkili olduğunu ve tükenmişlik düzeyleri ile negatif olarak ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca, araştırma, öğretmenlerin iş doyumu düzeylerinin, tükenmişlik düzeylerini negatif olarak etkilediğini bulmuştur. Sonuç olarak, araştırma, öğretmenlerin psikolojik sermayelerinin, iş doyumlarını artırarak tükenmişliklerini azaltmada önemli bir rol oynayabileceğini göstermektedir.

Akın ve Aypay (2014) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinde psikolojik sermaye, akademik başarı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Araştırmanın katılımcıları, İstanbul'da bulunan bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 268 öğrencidir. Veriler, Psikolojik Sermaye Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Akademik Başarı Puanları üzerinden toplanmıştır. Bulgular, psikolojik sermayenin, akademik başarı ve yaşam doyumu ile pozitif bir ilişkisi

olduğunu göstermiştir. Ayrıca, akademik başarının da yaşam doyumu ile pozitif bir ilişkisi olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak, psikolojik sermayenin üniversite öğrencilerinin akademik başarıları ve yaşam doyumları üzerinde önemli bir rol oynadığına işaret edilmiştir.

Uzun ve Özer (2013) yaptıkları araştırmada örgütsel bağlılık ve psikolojik sermaye arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Veriler, Türkiye'deki bir kamu kuruluşunda çalışan 303 kişiden anketler yoluyla toplanmıştır. Çalışmanın sonuçları, psikolojik sermaye düzeyleri arttıkça, örgütsel bağlılık düzeylerinin de arttığını göstermiştir. Ayrıca, araştırma, örgütsel bağlılık düzeylerinin, psikolojik sermaye bileşenleri olan umut, direnç, etkililik ve iyimserlik düzeyleri ile pozitif olarak ilişkili olduğunu bulmuştur. Sonuç olarak, araştırma, psikolojik sermayenin, örgütsel bağlılığı arttırmada önemli bir faktör olduğunu göstermektedir.

Bulut (2010) çalışmasında psikolojik sermaye kavramının tanımı, yapısı ve etkileri hakkında bilgi vermektedir. Makale, psikolojik sermayenin pozitif psikoloji, işletme performansı ve çalışanlar arasındaki ilişki açısından önemine dikkat çekmektedir. Yapılan çalışmada psikolojik sermayenin dört temel bileşeni olan öz yeterlilik, umut, dayanıklılık ve sosyal destekten bahsedilmektedir. Bu bileşenlerin, çalışanların iş yerindeki stresle başa çıkma, esneklik, iş tatmini ve performansını artırdığına dair kanıtlar sunulmaktadır. Ayrıca psikolojik sermayenin işletme performansına olan etkisini de ele almaktadır.

Bu araştırma, psikolojik sermayenin önemine vurgu yaparak, işletmelerin çalışanların psikolojik sermayelerini artırmak için farklı stratejiler uygulayabileceğini belirtmektedir. Bu stratejiler arasında eğitim programları, mentorluk ve koçluk hizmetleri, iş yeri kültürü ve liderlik gelişimi gibi unsurlar yer almaktadır. Sonuç olarak, psikolojik sermayenin çalışanların iş tatmini, stresle başa çıkma ve performansını artırdığına dair kanıtlar sunulmaktadır. İşletmelerin, çalışanlarının psikolojik sermayelerini artırmak için farklı stratejiler uygulayabileceği vurgulanmaktadır.

Büyüköztürk ve arkadaşlarının (2010) çalışmasının sonuçlarına göre, psikolojik sermayesi yüksek olan öğrencilerin akademik başarıları da yüksek çıkmıştır. Ayrıca, psikolojik sermayesi yüksek olan öğrencilerin derslere daha fazla katıldığı, daha fazla çalıştığı ve daha az kaygı yaşadığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, bu araştırma psikolojik

sermaye kavramının akademik başarı ile olan ilişkisini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin psikolojik sermayelerinin artırılması, akademik başarılarını da olumlu yönde etkileyebilir.

3.2. PS ile ilgili Yurt Dışı Araştırmalar

Kwon ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan araştırma, psikolojik sermayenin üniversite öğrencilerinin akademik uyum ve performanslarındaki rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, 400 üniversite öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Öğrencilerin psikolojik sermayeleri, akademik uyumları, akademik performansları ve demografik özellikleri gibi çeşitli ölçümler alınmıştır. Araştırmanın temel amacı, psikolojik sermayenin akademik uyum ve performans üzerindeki etkisini incelemektir.

Araştırma sonuçları, psikolojik sermayenin akademik uyum ve performans ile pozitif bir ilişkiye sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca, akademik uyumun psikolojik sermaye ile doğrudan ilişkili olduğu ve akademik performansın hem psikolojik sermaye hem de akademik uyumla ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar, psikolojik sermayenin üniversite öğrencilerinin akademik uyum ve performanslarını artırabileceğini ve bu nedenle üniversitelerin öğrencilerin psikolojik sermayelerini desteklemek için farklı programlar ve kaynaklar sunması gerektiğini göstermektedir.

Joudah, Salameh ve Abukhalifeh (2020) tarafından yapılan araştırma, psikolojik sermaye ile üniversite öğrencilerinin akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Psikolojik sermaye, bireylerin kişisel gelişimlerine ve performanslarına olumlu yönde etki eden dört temel özellikten oluşmaktadır: umut, etkililik, dayanıklılık ve iyimserlik. Araştırma, 235 üniversite öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Öğrencilerin psikolojik sermayeleri, Akademik Başarı Ölçeği (GPA) ile ölçülen akademik başarıları ve sosyo-demografik özellikleri de dahil olmak üzere çeşitli ölçümler alınmıştır.

Araştırmanın sonuçları, psikolojik sermayenin yüksek olduğu öğrencilerin daha yüksek bir akademik başarıya sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca, kadın öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek psikolojik sermayeye sahip oldukları ve bu nedenle daha yüksek bir akademik başarı elde ettikleri bulunmuştur.

Bu sonuçlar, psikolojik sermayenin önemli bir faktör olduğunu ve öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, üniversitelerin

öğrencilerin psikolojik sermayelerini artırmak için çeşitli programlar ve kaynaklar sunması önemlidir.

Hosseini ve arkadaşları tarafından 2019 yılında yayınlanan makalede psikolojik sermayenin İran'daki üniversite öğrencilerinin akademik performansları ile ilişkisi incelenmiştir. Çalışma, 323 İranlı üniversite öğrencisine anket formu uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Anket, öğrencilerin psikolojik sermayelerini (umut, dayanıklılık, öz-etkililik ve iyimserlik) akademik performanslarını ve demografik bilgilerini içermektedir.

Araştırmanın sonuçları, psikolojik sermaye ile akademik performans arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir. Ayrıca, umut ve öz-etkililiğin akademik performans üzerinde en önemli etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Çalışmanın bulguları, psikolojik sermayenin İranlı üniversite öğrencilerinin akademik performanslarını artırmada önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle, üniversiteler, öğrencilerin psikolojik sermayelerini geliştirmeye yönelik programlar ve hizmetler sunarak, öğrencilerin akademik başarılarını artırabilirler.

Montero-Marin ve arkadaşları (2019) kendi kendine şefkat, öz saygı ve psikolojik iyi olma arasındaki ilişkide cinsiyet ve kültürel farklılıkların rolünü inceleyen bir çalışma yürütmüştür. Çalışmada 24 farklı ülkeden 23.383 yetişkin katılımcı yer almıştır. Katılımcılardan kendi kendine şefkat, öz saygı ve psikolojik iyi olma düzeylerini değerlendirmeleri istenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, kendi kendine şefkat ve öz saygı düzeyleri yüksek olan kişilerin psikolojik iyi olma düzeyleri de yüksek olmuştur. Ancak, cinsiyet ve kültür farklılıklarının bu ilişkide farklı bir etkisi olduğu görülmüştür. Kadınlar, erkeklerden daha yüksek kendi kendine şefkat ve öz saygı düzeylerine sahiptir ve bu nedenle psikolojik iyi olma düzeyleri de daha yüksek olmuştur. Ayrıca, bireylerin kültürel bağlamı da bu ilişkiyi etkilemiştir. Bazı kültürlerde kendi kendine şefkat ve öz saygı düzeylerinin psikolojik iyi olma düzeyleri ile daha güçlü bir şekilde ilişkili olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar, kendi kendine şefkat ve öz saygının psikolojik iyi olma açısından önemli olduğunu ve cinsiyet ve kültür farklılıklarının bu ilişkiyi etkileyebileceğini göstermektedir.

Chen ve arkadaşlarının (2019) yürüttüğü çalışma, akademisyenler arasındaki psikolojik sermaye, duygusal zekâ ve işe bağlılık arasındaki ilişkileri incelemektedir.

Çalışma kapsamında 433 akademisyenin katılımı sağlanmıştır. Katılımcılardan, psikolojik sermaye, duygusal zekâ ve işe bağlılık düzeylerini değerlendirmeleri istenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, psikolojik sermaye, duygusal zekâ ve işe bağlılık arasında pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, duygusal zekâ, psikolojik sermaye ve işe bağlılık arasındaki ilişkilerin, cinsiyet ve yaş farklılıklarına göre değiştiği görülmüştür. Özellikle, kadın akademisyenlerin duygusal zekâ, psikolojik sermaye ve işe bağlılık düzeyleri erkek akademisyenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlar, psikolojik sermaye, duygusal zekâ ve işe bağlılığın, akademik çalışanlar için önemli olduğunu ve cinsiyet ve yaş farklılıklarının bu ilişkileri etkileyebileceğini göstermektedir.

Peng (2017) tarafından yapılan araştırma, psikolojik sermaye ve algılanan örgütsel desteğin kişilik özellikleri tarafından nasıl etkilendiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Psikolojik sermaye, bireylerin umut, etkililik, dayanıklılık ve iyimserlik gibi pozitif özelliklere sahip olmalarını ifade ederken, algılanan örgütsel destek, çalışanların örgütlerinin onların ihtiyaçlarına karşılık verdiğiine dair inançlarıdır. Araştırma, 200 çalışan üzerinde yürütülmüştür. Çalışanların psikolojik sermayeleri, algılanan örgütsel desteği, kişilik özellikleri ve demografik özellikleri gibi çeşitli ölçümler alınmıştır. Araştırmanın temel amacı, kişilik özelliklerinin psikolojik sermaye ve algılanan örgütsel desteğin ilişkisine ne şekilde etki ettiğini incelemektir.

Araştırma sonuçları, psikolojik sermaye ve algılanan örgütsel desteğin çalışanlar arasında pozitif bir ilişkiye sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca, bazı kişilik özelliklerinin bu ilişkileri etkilediği bulunmuştur. Özellikle, açık fikirlilik ve bilinçlilik, psikolojik sermaye ve algılanan örgütsel desteğin ilişkisini pozitif yönde etkileyen kişilik özellikleridir. Bununla birlikte, nevrozizm kişilik özelliği, bu ilişkileri negatif yönde etkilemektedir. Bu sonuçlar, psikolojik sermaye ve algılanan örgütsel desteğin çalışanlar arasında önemli bir faktör olduğunu ve kişilik özelliklerinin bu ilişkileri etkileyebileceğini göstermektedir. Bu nedenle, işletmelerin çalışanlarının kişilik özelliklerini dikkate alarak psikolojik sermayelerini ve algılanan örgütsel desteğini artırmak için farklı programlar ve kaynaklar sunması önemlidir.

John F. Allan, Jim McKenna ve Susan Dominey (2014) tarafından yayınlanan "Üniversite Adaylarında Dayanıklılık Dereceleri: Psikolojik Dayanıklılık ve Olası

Akademik Başarının Profilini Çıkarma" başlıklı çalışmada üniversite adaylarının psikolojik dayanıklılık ve akademik başarıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada 200 üniversite öğrencisi ve 101 lise öğrencisi olmak üzere toplam 301 katılımcı yer almıştır. Katılımcıların psikolojik dayanıklılık düzeyleri, Akademik Dayanıklılık Ölçeği (Academic Resilience Scale) kullanılarak ölçülmüştür. Ayrıca, katılımcıların akademik başarıları, GPA (not ortalaması) skorları ve standart test puanları gibi çeşitli ölçümlerle değerlendirilmiştir.

Sonuçlar, psikolojik dayanıklılığı yüksek olan öğrencilerin, düşük dayanıklılığa sahip öğrencilere kıyasla daha yüksek akademik başarıya sahip olduklarını göstermiştir. Ayrıca, psikolojik dayanıklılığı yüksek olan öğrencilerin, zorlu koşullarla daha iyi başa çıktıkları ve daha az stres yaşadıkları tespit edilmiştir.

Makalede ayrıca, üniversite adaylarının psikolojik dayanıklılıklarını artırmalarına yardımcı olabilecek bazı öneriler de sunulmuştur. Bunlar arasında kendine güvenin artırılması, olumlu düşünce alışkanlıklarının geliştirilmesi ve stres yönetimi becerilerinin öğrenilmesi yer almaktadır. Bu çalışma, üniversite adaylarının psikolojik dayanıklılıklarının, akademik başarılarına önemli bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, psikolojik dayanıklılık düzeylerinin artırılmasıyla öğrencilerin daha başarılı olabilecekleri ve stresle daha iyi başa çıkabilecekleri düşünülmektedir.

Jafri (2013) tarafından yayınlanan "Psikolojik Sermaye ile Öğrencilerin Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı makalede psikolojik sermayenin öğrencilerin akademik performansı üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Çalışmada Pakistan'da bir üniversitede öğrenim gören 235 öğrenciye anket uygulanmıştır. Anket, psikolojik sermaye, öz yeterlik hissi, öz saygı, umut, etkili iletişim ve liderlik becerileri hakkında sorular içermektedir.

Sonuçlar, psikolojik sermayenin öğrencilerin akademik performansı ile pozitif bir ilişkisi olduğunu göstermiştir. Ayrıca, öz yeterlik hissi, öz saygı, umut, etkili iletişim ve liderlik becerileri gibi psikolojik sermaye bileşenlerinin, öğrencilerin akademik performansları ile doğrudan ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Makale, psikolojik sermayenin öğrencilerin akademik performansı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle, psikolojik sermayenin geliştirilmesi, öğrencilerin akademik başarılarını artırmak için önemli bir strateji olabilir. Bu da

öğrencilere psikolojik destek sağlamak, öz yeterliklerini artırmak, öz saygılarını ve umutlarını yükseltmek, etkili iletişim ve liderlik becerileri kazandırmak gibi çeşitli yollarla gerçekleştirilebilir.

Liu ve arkadaşları (2013) üniversite öğrencilerinde psikolojik sermaye düzeyinde cinsiyet farklılıklarını araştırmak için bir uzunlamasına çalışma yürütmüştür. Çalışma kapsamında 627 üniversite öğrencisine, iki farklı dönemde (ilk olarak üniversiteye başladıkları dönemde ve son sınıfta) anketler uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, erkek öğrencilerin psikolojik sermayelerinin (umut, etkililik, dayanıklılık ve iyimserlik) kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ancak, zamanla bu farkın azaldığı ve son sınıfta cinsiyet farkının önemli ölçüde azaldığı görülmüştür. Ayrıca, araştırmada cinsiyet ve psikolojik sermaye arasındaki etkileşim, kadın öğrencilerin daha düşük psikolojik sermayeleriyle ilişkilendirilmiştir. Sonuç olarak, cinsiyet farkının zamanla azaldığı ve psikolojik sermayenin zaman içinde artabileceği bulgusu ortaya konmuştur.

Qingquan ve Zongkui (2009) tarafından yapılan bir araştırmada, psikolojik sermaye, başa çıkma tarzı ve psikolojik sağlık arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma, bir üniversitedeki 450 öğrenciye anket uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, psikolojik sermayenin, olumlu bir başa çıkma tarzı geliştirmelerine ve psikolojik sağlıklarının korunmasına yardımcı olduğu görülmüştür. Bu nedenle, üniversiteler ve eğitim kurumları, öğrencilerin psikolojik sermaye kazanmaları, olumlu bir başa çıkma tarzı geliştirmelerine yardımcı olmaları ve psikolojik sağlıklarını korumalarına destek olmak için programlar ve hizmetler sunabilirler.

3.3. Yetkinlik Beklentisi ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Şimşek ve Türkdoğan (2019) tarafından yapılan araştırmada kamu sektöründe çalışanların yetkinlik beklentileri, psikolojik sermayeleri ve iş performansları arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Araştırma kapsamında 446 kamu sektörü çalışanı üzerinde anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçları, çalışanların yetkinlik beklentilerinin, psikolojik sermayelerinin ve iş performanslarının orta düzeyde olduğunu göstermiştir. Ayrıca, yetkinlik beklentileri ve psikolojik sermayeleri yüksek olan çalışanların, iş performanslarının da yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, yetkinlik beklentileri ile psikolojik sermayeleri arasında pozitif bir ilişki olduğu, yani çalışanların

kendilerine olan güvenlerinin artmasıyla birlikte psikolojik sermayelerinin de arttığı belirlenmiştir. Ayrıca, psikolojik sermayelerin, iş performansını doğrudan etkilediği ve yetkinlik beklentilerinin ise aracılık etkisiyle iş performansını etkilediği sonucuna varılmıştır.

Bu sonuçlar, kamu sektöründe çalışanların yetkinlik beklentileri ve psikolojik sermayelerinin, iş performansları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, kurumların çalışanlarının yetkinlik beklentilerini artırmak ve psikolojik sermayelerini güçlendirmek için stratejiler geliştirmeleri gerekmektedir.

Cengiz ve Göçer'in (2019) çalışmasında, psikolojik sermaye, özyeterlik algısı ve yetkinlik beklentisi arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma, kamu çalışanları üzerinde yapılmıştır ve sonuçlarına göre, psikolojik sermayesi yüksek olan bireylerin özyeterlik algısı ve yetkinlik beklentisi de yüksek olmaktadır. Bu nedenle, işletmeler ve kamu kurumları, çalışanların psikolojik sermayelerini artırmak için çeşitli programlar ve politikalar uygulayarak çalışanların özgüveni, etkililiği ve performansını artırabilirler.

Sarıtaş ve Sarıtaş (2018) tarafından yapılan araştırmada lise öğrencilerinin psikolojik sermayeleri, yetkinlik beklentileri ve başarıları arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Araştırma kapsamında 420 lise öğrencisi üzerinde anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçları, öğrencilerin psikolojik sermayelerinin ve yetkinlik beklentilerinin orta düzeyde olduğunu, ancak başarılarının yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca, psikolojik sermayeleri ve yetkinlik beklentileri yüksek olan öğrencilerin, başarılarının da yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, psikolojik sermayeler ile yetkinlik beklentileri arasında pozitif bir ilişki olduğu, yani öğrencilerin kendilerine olan güvenlerinin artmasıyla birlikte psikolojik sermayelerinin de arttığı belirlenmiştir. Ayrıca, yetkinlik beklentilerinin, psikolojik sermayeler aracılığıyla başarıyı etkilediği sonucuna varılmıştır.

Bu sonuçlar, lise öğrencilerinin psikolojik sermayeleri, yetkinlik beklentileri ve başarıları arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin, öğrencilerin psikolojik sermayelerini güçlendirmek ve yetkinlik beklentilerini artırmak için eğitim programları ve stratejiler geliştirmeleri önemlidir.

Köksal, Karataş ve Külekçi (2017) tarafından yapılan bu çalışma, öğretmen adaylarının mesleki yeterlik beklentilerinin cinsiyet, sınıf ve bölüm değişkenleri

açısından incelenmesini amaçlamaktadır. Çalışmada 447 öğretmen adayı örneklem olarak seçilmiştir. Veriler, "Mesleki Yeterlik Beklentisi Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonuçları, erkek öğretmen adaylarının kadınlara göre daha yüksek mesleki yeterlik beklentisine sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca, öğretmen adaylarının sınıf ve bölüm değişkenleri de mesleki yeterlik beklentileri üzerinde etkili olmuştur. Sonuç olarak, çalışma öğretmen adaylarının mesleki yeterlik beklentileri üzerinde cinsiyet, sınıf ve bölüm değişkenlerinin önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur.

Telli'nin 2010 yılında yayımlanan makalesi, üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin ve yetkinlik beklentilerinin incelenmesine yönelik bir çalışmadır. Makalede sosyal becerilerin önemi vurgulanarak, üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile yetkinlik beklentilerinin arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, Mersin Üniversitesi öğrencileri üzerinde anket çalışması yapılmıştır.

Analiz sonuçlarına göre, öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin orta düzeyde olduğu, ancak kendilerinden bekledikleri yetkinlik düzeyinin oldukça yüksek olduğu görülmüştür. Makale, üniversite öğrencilerinin sosyal becerilerini geliştirmelerine yönelik önerilerde de bulunmaktadır. Bu öneriler arasında üniversitelerde sosyal becerilerin eğitim programlarına dahil edilmesi, öğrencilere sosyal becerilerin önemi konusunda farkındalık kazandırılması ve öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeleri için fırsatlar sunulması yer almaktadır.

Çelikkaleli'nin 2004 yılında yayınlanan makalesinde lise öğrencilerinin sosyal yetkinlik beklentileri ve psikolojik ihtiyaçları ele alınmıştır. Araştırma, 361 lise öğrencisi üzerinde yapılmıştır ve veriler anketler vasıtasıyla toplanmıştır.

Makalede öğrencilerin sosyal yetkinlik beklentilerinin, psikolojik ihtiyaçlarıyla doğrudan ilişkili olduğu vurgulanmıştır. Özellikle arkadaşlık, aidiyet, kabul edilme gibi ihtiyaçların karşılanması, öğrencilerin sosyal yetkinliklerini geliştirmelerine ve kendilerine olan güvenlerinin artmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca, öğrencilerin sosyal yetkinliklerini geliştirmek için okul ortamında farklı etkinliklerin düzenlenmesi, öğrencilere yönelik rehberlik hizmetlerinin sunulması gibi önlemlerin alınması gerektiği belirtilmiştir.

3.4. Yetkinlik Beklentisi ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Yetkinlik beklentisi kavramı İngilizce’de “self efficacy (öz-yeterlilik)” olarak geçmektedir bu yüzden aşağıdaki çalışmalar “öz-yeterlilik” üzerine yapılmış çalışmalardır.

Gonzalez'un (2018) makalesinde, öz-yeterlilik inancı ile akademik performans arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Makalede öz-yeterlilik inancının, öğrencilerin akademik performansını nasıl etkilediği ve hangi faktörlerin öz-yeterlilik inancını etkilediği tartışılmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin öz-yeterlilik inançları, akademik performansları ve motivasyonları ölçülmüştür.

Araştırma sonuçları, öz-yeterlilik inancının, öğrencilerin akademik performansı ile pozitif bir ilişkiye sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca, öz-yeterlilik inancının, motivasyonu ve akademik çaba gösterme isteğini de artırdığı belirtilmektedir. Makalede ayrıca, öz-yeterlilik inancını etkileyen faktörler de ele alınmaktadır. Bu faktörler arasında öğrencilerin deneyimleri, öğrenme ortamı, öğretmen-öğrenci ilişkileri ve öğrencilerin kişisel özellikleri gibi faktörler yer almaktadır.

Sonuç olarak, makale, öz-yeterlilik inancı ile akademik performans arasındaki ilişkiyi ele almaktadır. Öz-yeterlilik inancının artırılması, öğrencilerin akademik performansını ve motivasyonlarını artırabilir. Ayrıca, öğrencilerin deneyimleri, öğrenme ortamı ve öğretmen-öğrenci ilişkileri de öz-yeterlilik inancını etkileyebilir.

Pajares'in (2002) makalesinde, cinsiyet ve öznel etkililik inancının öz-düzenleyici öğrenme üzerindeki etkisi incelenmiştir. Makalede sunulan bulgulara göre, erkekler genellikle daha yüksek öznel etkililik inancına sahip olup, öz-düzenleyici öğrenme becerilerini daha iyi geliştirmektedirler. Ancak, cinsiyet farklılıkları öğretim düzeyi, öğrenme ortamı ve hedefler gibi diğer faktörler tarafından da etkilenebilir. Bu nedenle, eğitimcilerin öğrencilerin öznel etkililik inancını artırmak için farklı stratejiler geliştirmeleri gerektiği belirtilmektedir.

Bandura ve arkadaşlarının (2001) makalesinde öz-yeterlilik inancının çocukların hedeflerini ve kariyerlerini nasıl şekillendirdiği üzerine odaklanılmıştır. Makale, öz-yeterlilik inancının çocukların davranışlarını, düşüncelerini ve duygularını nasıl etkilediğini ve sonuçta onların hedeflerini belirlemede ve kariyerlerinde ilerlemelerinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Ayrıca, makalede öz-yeterlik inancının gelişimi ve nasıl ölçülebileceği de tartışılmaktadır. Öz-yeterlik inancının gelişiminde çocukların deneyimleri, başarıları ve başarısızlıkları, aileleri ve çevreleri gibi faktörlerin etkisi vardır. Öz-yeterlik inancı ölçümünde ise öz-değerlendirme anketleri ve performans ölçüleri gibi çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Makalenin sonuçlarına göre, çocukların öz-yeterlik inancı, hedeflerini belirlemede ve kariyerlerinde ilerlemelerinde önemli bir faktördür. Bu nedenle, çocukların öz-yeterlik inancını artırmak için, aileleri, öğretmenleri ve diğer yetişkinlerin onlara destek sağlamaları, cesaretlendirmeleri ve olumlu geribildirimler vererek öz-yeterliklerini güçlendirmeleri gerekmektedir.

Elliot ve McGregor'un (2001) makalesi, üniversite öğrencilerinin öz-yeterlilik inançları, başarı hedefleri ve akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Makalede, öğrencilerin öz-yeterlilik inançlarının artması, daha yüksek başarı hedefleri oluşturmalarına ve bu hedeflere ulaşmak için daha fazla çaba sarf etmelerine yardımcı olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca, öğrencilerin öğrenme hedefleri belirlediklerinde daha yüksek akademik başarıya ulaştıkları gözlemlenmiştir. Makale, öğrencilerin öz-yeterlilik inançları, başarı hedefleri ve öğrenme hedefleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır. Sonuç olarak, öğrencilerin öz-yeterlilik inançlarını arttırmak ve öğrenme hedefleri belirlemelerine yardımcı olmak, daha yüksek akademik başarıya ulaşmalarına yardımcı olabilir.

Zimmerman'ın 2000 yılında yaptığı çalışması öz-yeterlilik inancının öğrenme motivasyonu üzerindeki etkisini incelemektedir. Makalede öz-yeterlilik inancının ne olduğu açıklanmakta ve öğrenme sürecindeki önemi vurgulanmaktadır. Öz-yeterlilik inancının, bireylerin kendilerine güvenmelerini, öğrenme hedeflerine ulaşmak için çaba göstermelerini ve başarılı olmalarını sağladığı belirtilmektedir.

Ayrıca, makalede öz-yeterlilik inancının öğrenme motivasyonu üzerindeki etkileri incelenmektedir. Bireylerin öz-yeterlilik inancı arttıkça, öğrenme hedeflerine daha fazla çaba gösterdikleri ve daha yüksek başarı elde ettikleri bulunmuştur. Sonuç olarak, makale, öz-yeterlilik inancının öğrenme sürecindeki önemini ve öğrenme motivasyonu üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Bu bulgular, öğrenme ortamlarının öz-yeterlilik inancını artırmak için uygun stratejiler geliştirmesi gerektiğini göstermektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu, kullanılan veri toplama aracı, veri toplama yöntemi, araştırmacının rolü, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada ilişkisel tarama deseni kullanılmıştır. Bu yöntem, iki veya daha fazla değişken arasındaki birlikte değişimin varlığı veya derecesini belirlemeyi amaçlayan bir araştırma modelidir. Bireylerin kişisel bilgi formunda verdikleri yanıtlar, bağımsız değişkenler olarak kullanılmıştır. Bu formda bireylerin kendileri, aileleri, içinde bulundukları kültürel ve akademik bağlam ile ilgili sorular yer almaktadır. Bağımlı değişken ise akademik psikolojik sermaye olarak belirlenmiştir.

İlişkisel tarama modeli, olay veya olgulara etki ettiği düşünülen değişkenlerin etkisini veya ilişki derecesini mevcut haliyle ortaya koymayı hedefleyen bir araştırma modelidir (Karasar, 2018). Bu araştırmada da geliştirilen APS ölçeği ile PDR lisans öğrencilerine sunulan Kişisel Bilgi Formundan elde edilen veriler arasındaki ilişki derecesi ölçülmek hedeflenmiştir. Yani, bireylerin kişisel özellikleri ve çevresel faktörler ile akademik psikolojik sermayeleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Bu araştırma kapsamında APS ölçeğinin psikometrik özelliklerini yordayan değişkenlerin yordama düzeyini ve Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik öğrencilerinin Akademik Psikolojik Sermaye düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu nedenle yapılan bu araştırma ilişkisel araştırma deseni türünden yararlanılmıştır.

4.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

4.2.1. Araştırmanın Birinci Aşaması İçin Kullanılan Çalışma Grubu

Geliştirilen ölçeğin soru havuzu oluşturulduktan sonra uzman görüşüne sunulmuştur. Daha sonra 2021-2022 yıllarında Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Tokat Gazi Osman Paşa Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakülteleri Psikolojik Danışma ve Rehberlik Ana Bilim Dalında eğitim gören toplam 317 lisans öğrencisine uygulanmıştır. İlk çalışma grubunda 246 erkek, 70 kadın olan katılımcıların 89'u 1. sınıf, 82'si 2. sınıf, 36'sı 3. sınıf ve 109'u 4. sınıfta öğrenim görmektedir.

İlk çalışma grubunda 246 erkek, 70 kadın katılımcının 89'u 1., 82'si 2., 36'sı 3. ve 110'u 4. sınıftır.

Tablo 4.2: Birinci Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyet ve Sınıf Düzeylerin

	Kadın	Erkek	Toplam
1.sınıf	70	19	89
2.sınıf	58	24	82
3.sınıf	0	36	36
4.sınıf	30	80	110
Toplam	158	159	317

Yukarıdaki tablo, birinci çalışma grubundaki öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeylerini göstermektedir. Toplamda 317 öğrenci vardır, bunların 158'i kadın ve 159'u erkektir. Ayrıca, 89 öğrenci 1. sınıfta, 82 öğrenci 2. sınıfta, 36 öğrenci 3. sınıfta ve 110 öğrenci 4. sınıfta eğitim görmektedir.

4.2.2. Araştırmanın İkinci Aşaması İçin Kullanılan Çalışma Grubu

APS ölçeğinin faktör analizi yapıldıktan sonra ölçek 2021-2022 eğitim-öğretim dönemlerinde Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesinde eğitim gören 214 PDR lisans öğrencilerine uygulanmıştır.

İkinci çalışma grubunda ise 158 kadın 56 erkek öğrenci ile çalışılmıştır. Bu öğrencilerin 62'si 1., 60'ı 2., 42'si 3., 50'si 4. sınıfta eğitim görmektedir. Yine bu öğrencilerin 26'sı köyde 143'ü ilçede 45'i ise ilde yaşamaktadır.

Tablo 4.3: İkinci Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Konumları

	Kadın	Erkek	Topl am
Köy	14	12	26
İlçe	71	16	87
İl	73	38	111
TOPLAM	158	56	214

Yukarıdaki tablo, ikinci çalışma grubundaki öğrencilerin konumlarını göstermektedir. Toplamda 214 öğrenci vardır, bunların 111'i ilde 87'si ilçede ve 26'sı köyde yaşamaktadır. Ayrıca, kadın ve erkek öğrenciler arasında dağılım farklıdır: Kadın öğrencilerin 73'ü ilde 71'i ilçede ve 14'ü köyde yaşarken, erkek öğrencilerin 38'i ilde 16'sı ilçede ve 12'si köyde yaşamaktadır.

4.3. Veri Toplama Araçları

Bireylerin akademik psikolojik sermayesini ölçmek amaçlı geliştirilen APS ölçeği için öncelikle alan yazın taranmıştır. Psikolojik sermaye, insanların hayatlarında karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olan önemli bir kavramdır. Bu kavramın ölçülebilmesi ve geliştirilebilmesi için psikolojik sermaye ölçeği geliştirilmiştir. Bu ölçek, insanların güçlü yanlarını, kaynaklarını ve yeteneklerini ölçmek amacıyla kullanılır ve psikolojik sermayenin geliştirilmesine yardımcı olur.

Psikolojik sermaye ölçeği geliştirilmesi konusunda yapılan araştırmaların birçoğunda açıklayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi yöntemleri kullanılmıştır. Ölçeğin geçerliliği ve güvenilirliği, farklı kültürel ve sosyoekonomik gruplar üzerinde yapılan testlerle de doğrulanmıştır.

Örneğin, Luthans ve meslektaşları (2007) psikolojik sermaye ölçeğini geliştirmek için birçok önemli faktörü göz önünde bulundurmuşlardır. Bu faktörler

arasında umut, öz-yeterlik, dayanıklılık ve iyimserlik yer almaktadır. Araştırmacılar, ölçeği test etmek için bir dizi çalışma yürütmüş ve sonuçta ölçeğin güvenilir, geçerli ve anlamlı olduğunu ortaya koymuşlardır.

Benzer şekilde Avey ve meslektaşları (2009) psikolojik sermaye ölçeğini geliştirmek için bir araştırma yapmışlardır. Bu çalışmada ölçeğin geçerliliği ve güvenilirliği için açıklayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Sonuçlar, ölçeğin güçlü ve anlamlı bir yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Bu araştırmalar, psikolojik sermaye ölçeğinin geliştirilmesine ilişkin çalışmalara önemli bir katkı sağlamıştır.

İncelenen bu çalışmalar sonucu 51 maddelik soru havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan soru havuzu farklı üniversitede ve bölümde görev alan 6 uzman akademisyenin görüşüne sunulduktan sonra gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Soruların son hali online platformda uygun bir forma çevrilerek çalışma grubuna gönderilmiştir. Çalışma grubunda yeterli sayıda veriye ulaşıldıktan sonra ölçeğin açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır ve soru sayısı 20'ye düşürülmüştür.

Bireylerin kendileri ve aileleri hakkında bilgi sağlamak ve akademik psikolojik sermayenin yordayıcılarını belirlemek amacıyla 42 soruluk kişisel bilgi formu oluşturulmuştur. Geliştirilen ölçek kişisel bilgi formu ile Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi PDR öğrencilerine uygulandıktan sonra yordayan değişkenler belirlenmiştir.

4.4. Verilerin Toplanması

Alan yazın taranıp psikolojik sermaye ve öğrencilerin akademik yaşam tarzları araştırıldıktan sonra 51 maddelik soru havuzu oluşturuldu. Oluşturulan soru havuzu için alanında uzman 6 öğretim üyesinden uzman görüşü alındıktan sonra bireylere sorulmaya hazır olan sorular hem pandemi dönemi sebebiyle hem de çalışma grubunu genişletmek amacıyla online platformda uygun forma çevrilmiştir. Formdaki sorular Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Tokat Gazi Osman Paşa Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakülteleri Psikolojik Danışma ve Rehberlik Ana Bilim Dalında eğitim gören toplam 317 öğrenciye ulaştırılmıştır. Öğrencilerin formu doldurma süreleri 8-10 dakikadır. Doldurulan formların analizleri yapılarak sonuca ulaşılmıştır.

Geliştirilen ölçek daha sonra Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Ana Bilim Dalında eğitim gören toplam 214 lisans öğrencisine yine online platform üzerinden uygulanmıştır. Bu formu doldurma süresi ise 4-6 dakikadır.

APS ölçeği geliştirilirken, açıklayıcı faktör analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, ölçeğin temel faktörlerini belirlemek için kullanılan bir istatistiksel analiz yöntemidir. Geliştirilen ölçek çalışma grubuna uygulandıktan sonra ise doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. DFA, temel bileşenler analizi (TBA) ile belirlenen faktörlerin, varsayılan faktör yapılarıyla uyumluluğunu test etmek için kullanılan bir faktör analizidir.

Temel bileşenler analizi (TBA) değişken gruplarının yüksek düzeyde ilişkili olduğu faktörleri test etmek için kullanılırken, doğrulayıcı faktör analizi (DFA) belirlenen faktörlerin ölçeğin faktör yapısı ile uyumlu olup olmadığını belirlemek için kullanılır. Bu nedenle, DFA, ölçeğin faktör yapısının doğruluğunu ve uygunluğunu test etmek için önemlidir (Aytaç ve Öngen, 2012).

Bu araştırmada da geliştirilen APS ölçeği önce açıklayıcı faktör analizi ile test edilmiş, daha sonra çalışma grubuna uygulanarak, doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bu analizlerle ölçeğin faktör yapısı, ölçeğin amacına uygunluğu ve geçerliliği test edilmiştir.

4.5. Verilerin Analizi

Bu çalışmanın birinci problemine uygun olarak diğer bir ifadeyle APS'nin psikometrik özelliklerini belirlemek için Temel Bileşen Analizi (TBA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır.

Çalışmanın ikinci problemine yönelik olarak betimsel analiz olarak akademik ortalama, standart sapma kullanılmıştır. Çalışmanın bir diğer problemi olarak ise APS'yi yordayan değişkenleri belirleyebilmek için lojistik regresyon kullanılmıştır. Bu çalışmada iki tane kümeleme analizi yapılmıştır. Bu kümeleme analizlerinden biri sosyo-ekonomik düzeyleri belirleyebilmek için kullanılmıştır. Diğer kümeleme analizi de APS düzeyi yüksek ve düşük olan grupları belirleyebilmek için kullanılmıştır. Bu analiz sonucunda APS'si yüksek olanlara 1 düşük olanlara 0 verilerek lojistik regresyona bağımlı olan değişkenler belirlenmiştir. Betimsel analiz, lojistik regresyon,

kümeleme analizi, temel bileşen analizi SPSS programında DFA ise R programında gerçekleştirilmiştir.

4.5.1. Kümeleme Analizi (SED) Belirleme

Ayrı bir çalışma yapılarak, araştırmada kullanılan değişkenlerin yanı sıra öğrencilerin içinde yer aldıkları sosyoekonomik ve kültürel düzeylerinin belirlenebilmesi için gerekli adımlar atılmıştır. Bu adımın gerekliliği, literatürde SED'in belirlenmesinde kullanılan ortak değişkenlerin eksikliği ve sosyal-kültürel faktörlerin yeterince dikkate alınmamış olmasıdır (Deniz, Türe, Uysal ve Akar, 2012; Veland, Midthassel ve Idsoe, 2009).

Bu bölümde öğrencilerin SED düzeylerini belirlemek için farklı değişkenler kullanılmıştır. Bu değişkenler arasında eğitim düzeyi, anne baba eğitim düzeyi ve çalışma durumu, evde bulunan bilgisayar, internet, kitap ve sanat eserleri sayısı gibi faktörler yer almaktadır. Ayrıca, spor yapma, sanatsal etkinliklere katılma ve tatile çıkma sıklığı gibi sosyal aktiviteler de göz önünde bulundurulmuştur. Bu değişkenlerin analizi için kümeleme analizi kullanılmıştır ve öğrencilerin hangi SED düzeyinde yer aldığı belirlenmiştir. Araştırmanın amacı, SED'in sosyal ve kültürel bileşenlerini dikkate alarak daha doğru bir şekilde belirlemektir.

Kümeleme analizi, hem sürekli hem de kategorik değişkenlerin kullanıldığı verilerin analizi için parametrik istatistiklere ihtiyaç duymadan kullanılabilen bir tekniktir. Bu analiz, benzer özelliklere sahip olan gözlemleri/değişkenleri gruplandırarak farklı kümeler oluşturur. Gruplar arasında benzerlikler maksimize edilirken, farklılıklar minimize edilir (Hair, Black, Babin ve Anderson, 2010). Araştırmada ise öğrencilerin hangi SED'te yer aldığını belirlemek için, iki aşamalı kümeleme analizi kullanılmıştır. Bu analiz sonucunda öğrenciler, SED bağlamında 1, 2 ve 3 olarak adlandırılan üç gruba ayrılmıştır. Benzer özelliklere sahip öğrenciler aynı grupta yer alırken, farklı özelliklere sahip olan öğrenciler farklı gruplara atanmıştır.

Tablo 4.4: Kümeleme Analizine Göre Öğrencilerin Yer Aldıkları Gruplara İlişkin Betimsel Özellikler

Grup No	<i>N</i>	<i>Gelir</i>	<i>Kitap Sayısı</i>	<i>Okunan kitap sayısı</i>
Alt	64	537	15	122
Orta	106	6460	20	189
Üst	44	7800	25	388

Bu araştırmada öğrencilerin ekonomik, eğitim, sosyal ve kültürel arka planları bağlamında belirlenen değişkenler kullanılarak SED belirlenmiştir. Bu belirleme sürecinde öğrencilerin sadece maddi birikimleri değil, aynı zamanda tüketim davranışları da dikkate alınmıştır. Bu tüketim davranışları, öğrencilerin sahip oldukları kitap türü ve sayısı, katıldıkları kültürel ve sosyal etkinlikler, tatil yapıp yapmamaları, lisansüstü eğitim vb. gibi değişkenler üzerinden incelenmiştir. Sonuç olarak, öğrenciler SED bağlamında 1, 2 ve 3 nolu gruplara ayrılmış ve bu gruplar alt, orta ve üst SED olarak isimlendirilmiştir. Bu sınıflandırma ve isimlendirme, araştırmanın örnekleme bağlamında yapılmıştır.

4.5.2. Kümeleme Analizi Alt ve Üst APS Puanlarına Sahip Olanları Gruplarını Belirleme

Öğrencilerin APS ilişkin yönelim puanları için gerçekleştirilen kümeleme analizi sonuçları ve oluşan kümelerin betimsel özellikleri tablo 4.4'te verilmiştir.

Tablo 4.5: APS'ye İlişkin Yönelim Puanlarına Ait Kümeleme Analizi Sonuçları ve Oluşan Kümelere Ait Betimsel İstatistikler

		Küme					
		N	Ort.	Ortalama Kare	df	F	P
APS'ye İlişkin Puan	Düşük Puana Sahip Küme	89	61,64				
				26064,81	212	378,78	P<.05
	Yüksek Puana Sahip Küme	1125	84,03				

Tablo 4.4.'e göre, öğrencilerin APS yönelim puanlarına göre düşük ve yüksek puan gruplarına ayrıldığı görülmüştür. Kümeleme analizinin sonucuna göre, düşük APS yönelim puanına sahip 89 öğrenci ile yüksek APS yönelim puanına sahip 125 öğrenci olmak üzere iki farklı grup oluşmuştur. ANOVA sonuçlarına göre, düşük APS yönelim puanına sahip öğrencilerin ortalama puanı ($x=61.64$) ile yüksek APS yönelim puanına sahip öğrencilerin ortalama puanı ($x=84.03$) arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Bu sonuçlar doğrultusunda öğrenciler APS yönelim puanlarına göre iki farklı gruba ayrılmış ve bu gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Lojistik regresyon analizi için, düşük APS yönelim puanına sahip öğrenciler 0 olarak, yüksek APS yönelim puanına sahip öğrenciler ise 1 olarak kodlanmıştır.

Lojistik regresyon analizi yapabilmek için bağımlı değişkenin belirlenmesi gerekmektedir. Bu amaçla kümeleme analizi kullanılmıştır. Kümeleme analizi sonucunda belirlenen gruplar, lojistik regresyon analizinde bağımlı değişken olarak kullanılmıştır. Ayrıca lojistik regresyon analizi için kullanılacak bağımsız değişkenler de belirlenmiştir. Bu belirleme süreci, öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerini belirlemek için kullanılan değişkenlerin seçimini içermektedir. Bu değişkenler arasında eğitim düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, aylık gelir, evde bulunan kitap sayısı ve türü,

katıldıkları kültürel ve sosyal etkinlikler, tatil yapma sıklığı gibi faktörler yer almaktadır.

Araştırmada lojistik regresyon analizinin bağımlı değişkeni belirlenirken, öğrencilerin APS'ye yönelim puanlarına göre yüksek ve düşük olanlar olmak üzere iki farklı küme oluşturulmuştur. Bu kümelerin belirlenmesi için öğrenciler kümeleme analizi kullanılarak gruplandırılmıştır.

Kullanım amaçlarına göre çeşitli kümeleme analizi teknikleri geliştirilmiştir. Lojistik regresyon analizinde bağımlı değişken olan APS'ye ilişkin puanları yüksek ve düşük olan öğrenci gruplarını belirleyebilmek için hiyerarşik olmayan kümeleme yöntemi kullanılmıştır. Küme sayısını belirlemek için hiyerarşik olmayan kümeleme yöntemi analizi kullanılır. Başka bir deyişle, araştırmacının küme sayısı hakkında önceden bilgi sahibi olduğu veya küme sayısına karar verildiği durumlarda kullanılması önerilmektedir(Özdamar, 2004).

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR

5.1. APS Ölçeğine İlişkin Gerçekleştirilen Temel Bileşenler Analizi Çalışması

317 öğretmenden elde edilen verilerle yapılan araştırmada APS ölçeğinin yapı geçerliliğini incelemek için temel bileşenler analizi yapılmıştır. Bu analiz, parametrik bir test olduğundan, testin gereksinimlerini karşılayıp karşılamadığını belirlemek için normallik, çok değişkenli normallik, doğrusallık, uç değerler ve çoklu bağlantılılık gereksinimleri incelenmiştir.

Verilerin normalliği Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiştir. Çalışma grubunun betimsel istatistikleri incelendiğinde çarpıklık değerinin -.124, basıklık değerinin .298 olduğu ve ortalama, mod ve medyanın sırasıyla 191.57, 199 ve 191 olduğu görülmüştür. Kolmogorov-Smirnov testinin sonucu ($n=317$; $p=.072 > .05$) incelendiğinde verilerin normalliği sağlandığı görülmüştür. Uç değerleri belirlemek için veriler standartize edilmiş ve -4 ile +4 arasındaki değerleri aşan veriler uç değer olarak kabul edilmiştir. Mahalanobis uzaklıkları ile çok yönlü uç değerleri belirlenmiştir ve kritik ki-kare değerini ($P<.001$; $\chi^2=76.56$) aşan uç değerler silinmiştir. Çoklu bağlantı sorunu VIF, tolerans ve durum koşul indeksi (CI) değerleri ile incelenmiştir. Bağımsız değişkenler için VIF değerleri 1.211, 1.242, 1.033 ve 1.096 olarak bulunmuş ve $VIF<10$ olduğundan çoklu bağlantı sorunu olmadığı sonucuna varılmıştır. Bağımsız değişkenler için tolerans değerleri .696, .852 ve .965 bulunmuş ve bu değerlerin .10'dan büyük olması, çoklu bağlantı sorunu olmadığı anlamına gelmektedir.

Durum koşul indekslerinin (CI) 6.24 ile 9.77 arasında değiştiği ve bu değerlerin 10'dan küçük olması çoklu bağlantı sorununun olmadığına işaret ettiği belirlenmiştir. Saçılma diyagramlarından oluşturulan matris incelendiğinde diyagramların elipse yakın

şekillerde olduğu görüldü. Değişken dağılımları için doğrusal, logaritmik, ters, ikinci derece ve kübik değerler incelendi ve doğrusallık puanının yüksek olduğu tespit edildi. Faktör analizi için uygunluğu test etmek amacıyla KMO değeri incelendi ve sonuç .926 olarak bulundu. Veri setinin faktör analizi için uygun olduğu için bu değer en az .50'nin üzerinde olması gerektiği göz önünde bulunduruldu. Bartlett Testi sonucu [= 3111.110; $p < 0.01$] anlamlı olarak çıktığından, veri seti üzerinde faktör analizi yapılabilir.

Tablo 5.6: APS'ye Ait Faktör Analizi Birincil Faktör Yük Değerleri ve Madde Toplam Korelasyon Sonuçları

Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu	Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu
M18	.756	.727	M17	.657	.639
M10	.720	.656	M04	.655	.566
M43	.711	.613	M42	.630	.464
M47	.710	.728	M07	.614	.511
M38	.703	.552	M30	.611	.613
M16	.697	.685	M36	.585	.747
M19	.686	.550	M05	.568	.650
M37	.685	.604	M14	.551	.517
M46	.682	.717	M06	.506	.605
M12	.667	.617	M48	.487	.656

Tablodaki ilk sütun, analizin birinci faktöründeki yük değerlerini gösterir. İkinci sütun ise madde-toplam korelasyonlarını gösterir. Tablodaki maddelerin yük değerleri ve madde-toplam korelasyonları, bu maddelerin birinci faktörle ilişkili olduklarını ve analizdeki faktör yapısını açıklamada önemli bir rol oynadıklarını göstermektedir.

Tablodaki en yüksek yük değeri, maddenin birinci faktörle güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu gösterir. M18, en yüksek yük değerine sahip madde olarak göze çarpmaktadır. Benzer şekilde M43, M47 ve M46 da yüksek yük değerleri ve madde-toplam korelasyonlarına sahiptir. Bu sonuçlar, bu maddelerin birinci faktörü açıklamada önemli bir rol oynadıklarını ve faktör yapısını desteklediklerini göstermektedir.

Araştırma için kullanılan APS ölçeğinin açımlayıcı faktör analizi sonucunda 1, 2, 3, 8, 9, 11, 13, 15, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 39, 40, 41, 44, 45, 49, 50 ve 51 numaralı maddelerin birden çok faktörde yüksek korelasyon gösterdiği belirlenmiştir. Bu nedenle bu maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Geriye kalan maddelerin faktör yük değerleri .487 ile .756 arasında değişmektedir. Madde-toplam korelasyonları ise .464 ile .747 arasında değişmektedir.

Tablo 6 incelendiğinde açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçekte kalan maddelerin birincil faktör yüklerinin .487'nin, madde toplam korelasyonlarının ise .464'ün altına düşmediği belirlenmiştir.

Tablo 5.7: APS'ye Ait Maddelerin Anti-image Korelasyon Değerleri

Madde No	Anti-Image Korelasyon	Madde No	Anti-Image Korelasyon
M4	.947	M19	.942
M5	.908	M30	.932
M6	.900	M36	.864
M7	.940	M37	.910
M10	.938	M38	.943
M12	.941	M42	.957
M14	.938	M43	.936
M16	.928	M46	.911
M17	.920	M47	.915
M18	.926	M48	.871

Yukarıdaki tablo, Akademik Psikolojik Sermaye Ölçeği'nde yer alan maddelerin anti-image korelasyon değerlerini içermektedir. Anti-image korelasyon, bir faktörün ölçülmekte olan değişkenlerin varyansının ne kadarını açıkladığını ölçen bir değerdir. Bu tablodaki değerler, her bir maddenin faktör analizi sırasında ilgili faktörün varyansının ne kadarını açıkladığını ölçmektedir. Değerler 0 ile 1 arasında değişmektedir ve yüksek değerler, maddenin faktörle yüksek bir korelasyona sahip olduğunu gösterir.

Tablodaki değerler incelendiğinde tüm maddelerin anti-image korelasyon değerlerinin yüksek olduğu görülmektedir. Bu, ölçekte yer alan tüm maddelerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Maddeler arasında en yüksek anti-image korelasyon değeri .957 ile M42'ye aittir. Bu, M42'nin faktörle yüksek bir korelasyona sahip olduğunu ve faktör analizinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Tablo 7 incelendiğinde maddelerin anti-image korelasyon değerlerinin 0.864 ile 0.957 arasında değiştiği belirlenmiştir. Bu sonuç, maddelerin yük değerlerinin faktör yapısına katkılarının yüksek olduğunu göstermektedir.

Açımlayıcı faktör analizinde ölçekte alt boyutlar olup olmadığını ve varsa hangi maddelerin hangi alt boyutlar altında toplandığını göstermek amacıyla "Varimax" döndürme yöntemi uygulanmıştır (Büyüköztürk, 2003; Özdamar, 2013). "Varimax" döndürme sonuçları, Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 5.8: APS'ye Ait Varimax Döndürme Sonucu Elde Edilen Faktörler ve Bu Faktörlerin Altında Yer Alan Maddelerin Yükleri

	Bileşenler				Cronbach Alfa katsayısı
	1	2	3	4	
M1	.752				
M2	.741				
M3	.737				.839
M4	.669				
M5	.563				
M6		.775			
M7		.763			
M8		.679			.843
M9		.670			
M10		.572			
M11		.568			
M12			.839		
M13			.762		.829
M14			.726		
M15			.559		
M16			.519		
M17				.805	
M18				.745	.815
M19				.729	
M20				.582	
Dört Faktörün Açıkladığı Varyans = % 62.575					
Cronbach Alpha = .922					

Bu tablo, 20 madde üzerinde yapılan faktör analizi sonucunu göstermektedir. Analiz sonucunda dört faktör belirlenmiş ve bu faktörler, toplam varyansın %62.575'ini açıklamaktadır. Ayrıca, Cronbach Alfa katsayısı .922 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, ölçeğin iç tutarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir.

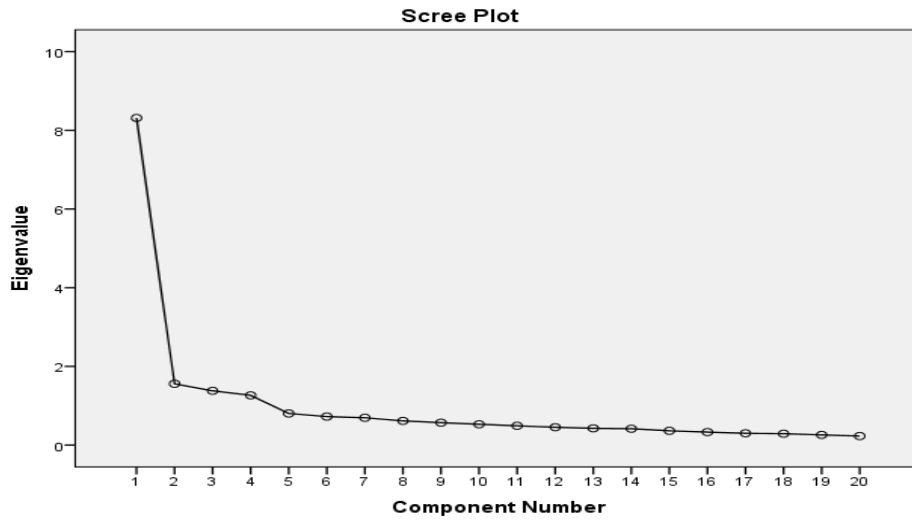
Her bir maddenin faktöre yük değerleri de tabloda yer almaktadır. Faktör 1'e yüksek yük değerleri gösteren maddeler M1, M2, M3, M4, M5, M10, M11 ve M12'dir. Faktör 2'ye yüksek yük değeri olan tek madde M6 iken, faktör 3'e yüksek yük değeri

olan maddeler M8, M13 ve M17'dir. Faktör 4'e yüksek yük değeri olan maddeler ise M18 ve M20'dir.

Tabloda ayrıca her bir faktör için hesaplanan Cronbach Alfa katsayıları da yer almaktadır. Faktör 1 için katsayı .839, faktör 2 için katsayı .775, faktör 3 için katsayı .843 ve faktör 4 için katsayı .815 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler, her bir faktörün yüksek iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir. Tabloda her bir maddenin anti-image korelasyon değerleri hesaplanmıştır. Bu değerler, her bir maddeyi diğer maddelerden bağımsız olarak inceleyen bir istatistiksel analiz yöntemidir. Tablodaki değerlerin tamamı yüksek seviyelerde olduğundan, ölçeğin genel olarak iyi bir yapısal uyuma sahip olduğu söylenebilir.

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen ve Şekil 1'de verilen Scree Plot grafiği, ölçeğin dört faktörlü olduğunu göstermektedir.

Şekil 5.1: APS'nin Faktör Sayısını Gösteren Scree Plot Grafiği

Şekilde dördüncü faktörden sonra grafik, bir düzleşmenin başladığı ve devam ettiği görülmektedir. Buna göre grafik, ölçeğin dört faktörden oluştuğunu göstermektedir.

Tablo 8 incelendiğinde;

- Madde 14,16,17,18, ve 19'nun bir alt boyut oluşturduğu (birinci alt boyut)
- Madde 4,5,6,7,10 ve 12'nin bir alt boyut oluşturduğu (ikinci alt boyut)
- Madde 30,36,37, 38 ve 42'nin bir alt boyut oluşturduğu (üçüncü alt boyut)

- Madde 43,46,47 ve 48'nin bir alt boyut oluşturduğu (dördüncü alt boyut) belirlenmiştir.

Alt boyutların Cronbach alfa güvenirlik katsayıları sırasıyla; .839, .843, 829 ve .815 bulunmuştur.

APS Ölçeği üzerinde yapılan açımlayıcı faktör ve güvenirlik analizleri ile son hali verilmiştir. Buna göre;

- Madde 14,16,17,18, ve 19 madde 1, 2, 3, 4 ve 5, olarak yeniden numaralandırılmıştır. Bu maddelerin oluşturduğu alt boyut, "öz-yeterlilik",
- Madde 4,5,6,7,10 ve 12. madde 6,7,8,9,10 ve 11 olarak yeniden numaralandırılmıştır. Bu maddelerin oluşturduğu alt boyut, "umut",
- Madde 30,36,37, 38 ve 42 madde 12,13,14,15 ve 16 olarak yeniden numaralandırılmıştır. Bu maddelerin oluşturduğu alt boyut, "iyimserlik",
- Madde 43,46,47 ve 48 madde 17,18,19 ve 20 olarak yeniden numaralandırılmıştır. Bu maddelerin oluşturduğu alt boyut, "dayanıklılık" alt boyutu olarak adlandırılmıştır.

5.1.1. APS Ölçeğine İlişkin Gerçekleştirilen DFA Çalışmaları

Doğrulayıcı faktör analizi, parametrik bir test olduğundan, analizin güvenilirliği ve doğruluğu için bazı gereklerin karşılanması gerekmektedir. Bu nedenle, analiz öncesinde verilerin normallik, çok değişkenli normallik, doğrusallık, uç değerler ve çoklu bağlantılılık açısından incelenmesi gerekmektedir.

APS ölçeği için çalışma grubuna ilişkin betimsel istatistikler incelendiğinde çarpıklık değerinin -.227, basıklık değerinin ise -.130 olduğu görülmektedir. Ayrıca, ortalama, mod ve medyan sırasıyla 74,72; 75; 75 olarak hesaplanmıştır. Kolmogrov-Smirnov testi sonucu (214; $P=.20>.05$) normalliğin sağlandığını göstermektedir.

Çalışmada uç değerlerin belirlenmesi için iki farklı yöntem kullanılmıştır. İlk olarak, toplam puanlar standardize z puanlarına çevrilerek -4 ve +4 değerlerini aşan veriler uç değer olarak kabul edilmiştir. Daha sonra, çok yönlü uç değerleri belirlemek için Regresyon kullanılarak Mahalanobis uzaklıkları test edilmiştir. Bu test sonucunda ortaya çıkan değerler, APS ölçeği için kritik ki-kare değerinin aşılması durumunda uç

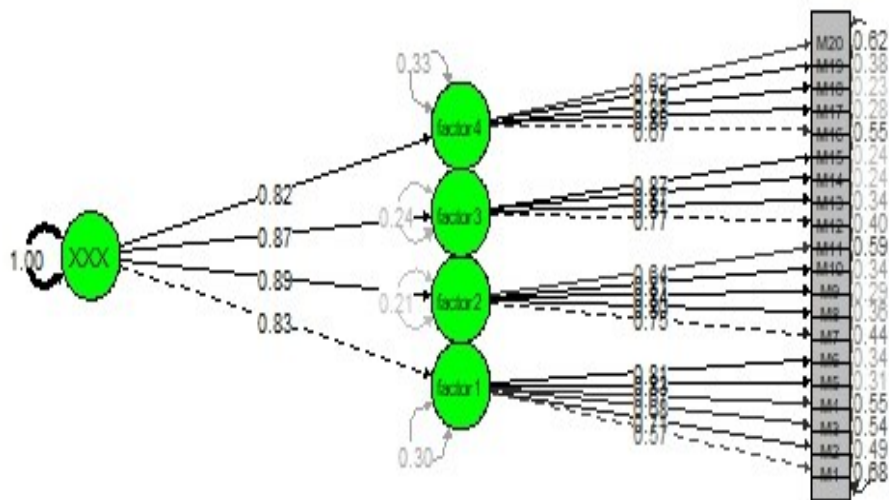
değerler olarak kabul edilmiştir ve bu değerleri gösteren veriler silinmiştir. Sonuç olarak, uç değerlerin belirlenmesi için iki farklı yöntem kullanılmış ve uygun görülen değerler ölçekten çıkarılmıştır.

Çoklu bağlantı sorununun varlığı incelenmiş ve sonuçlar, APS Ölçeği için VIF değerlerinin 1.004 ve 1.126, tolerans değerlerinin .892 ve .986 arasında durum koşul indeksinin ise 14.803 ve 25.236 arasında olduğunu göstermektedir. Bu değerler, $VIF < 10$ olduğu için çoklu bağlantı sorunu olmadığını, tolerans değerlerinin .10'dan büyük olması nedeniyle çoklu bağlantı sorunu olmadığını ve CI'nın 30'dan küçük olması nedeniyle de çoklu bağlantı sorunu olmadığını göstermektedir. Çok değişkenli normallik ve doğrusallık incelenmesi için saçılma diyagramından oluşturulmuş matrisler incelenmiştir.

Gözlemlenen matris diyagramlarının elipse benzeri bir şekle sahip olması tespit edilmiştir. Ayrıca, değişkenlerin doğrusal, logaritmik, ters, ikinci derece ve kübik değerlerinin incelenmesiyle doğrusallık puanlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar, veri setinin doğrulayıcı faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

APS ölçeği araştırma örnekleminde uygulanarak doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Tablo 11' de doğrulayıcı faktör analizi sonucu ortaya çıkan veriler gösterilmiştir.

Şekil 5.2: APS Ölçeğine Ait Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli (Standartlaştırılmış Değerler)

Şekil 5.2 incelendiğinde doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonucunda elde edilen ki-kare ve serbestlik derecesi değerlerinin sırasıyla $\chi^2 = 381.944$ ve (sd= 166) olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, DFA modeli ile veriler arasındaki uyumun değerlendirilmesinde önemli bir role sahiptir. Elde edilen $\chi^2/sd = 2.30$ oranı, uyum değerlendirmesi için kullanılan bir kriterdir. Bu oranın 4'ten küçük olması iyi uyuma işaret eder (Jöreskog ve Sörbom, 1993; Sümer, 2000; Kline, 2005).

Bu araştırmada elde edilen oranın 4'ten küçük olması, DFA modeli ile veriler arasındaki uyumun kabul edilebilir olduğunu gösterir. Sonuç olarak, elde edilen DFA modeli ile veriler arasındaki uyumun kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir.

DFA sonucunda elde edilen uyum değerleri Tablo 9'da özetlenmiştir.

Tablo 5.9: DFA Sonucunda Elde Edilen Uyum Değerleri

χ^2	sd	χ^2/sd	RMSEA	SRMR	TLI	CFI	NFI
381.944	166	2.30	0.078	0.055	0.910	0.922	.912

Bu tablo, doğrulayıcı faktör analizinin (DFA) sonuçlarını göstermektedir. χ^2 değeri 381.944 ve serbestlik derecesi (sd) 166 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler, DFA modeli ile veriler arasındaki uyumun değerlendirilmesinde önemli bir rol oynar. χ^2/sd oranı 2.30 olarak hesaplanmıştır. Bu oran, uyum değerlendirmesi için kullanılan bir kriterdir ve 4'ten küçük olması iyi uyuma işaret eder.

RMSEA (kök ortalama kare hatası) değeri 0.078, SRMR (standart kök ortalama kare hatası) değeri 0.055, TLI (Tucker-Lewis İyileştirme İndeksi) değeri 0.910 ve CFI (karşılaştırmalı uyum indeksi) değeri 0.922 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler, DFA modeli ile veriler arasındaki uyumun kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. DFA modeli ile veriler arasındaki uyumun kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilir. Bu sonuçlar, araştırmacıların belirli bir ölçüm aracının faktör yapısını doğrulamak için kullanabilecekleri güvenilir bir araç sağlar.

RMSEA indeksi, DFA uyumsuzluk indeksleri arasında en sık kullanılanlardan biridir. Modelin verilere ne kadar iyi uyduğunu gösterir ve genellikle 0.05 veya daha az olması aranan bir değerdir. Ancak, bazı araştırmacılar tarafından bu değer 0.08'e kadar kabul edilebileceği belirtilmiştir (Browne ve Cudeck, 1993; Hu ve Bentler, 1999; Şimşek, 2007; Vieira, 2011). Bu çalışmada RMSEA değerinin 0.078 olması, modelin

verilere uygun bir şekilde uyduğunu gösteren bir uyum göstergesi olarak kabul edilebilir.

DFA analizinde SRMR uyumsuzluk indeksi modelin gerçek verilerle uyumu için kullanılan bir diğer ölçüttür. Şimşek (2007) tarafından belirtildiği gibi, SRMR değerinin 0,08'den daha düşük olması kabul edilebilir bir uyum göstergesidir. Bu çalışmada DFA sonucunda uyum değerleri $SRMR = 0.055$ olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç, modelin verilerle uyumunun kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir.

DFA'da CFI, NFI ve TFI değerlerinin 0.95 veya daha yüksek olması, modelin veri uyumu için "iyi" bir gösterge olduğu kabul edilmektedir (Bentler, 1990; Sümer, 2000; Şimşek, 2007; Çokluk, Güçlü ve Büyüköztürk, 2008). Yapılan analiz sonucunda elde edilen CFI değeri 0.922, NFI değeri 0.912 ve TFI değeri 0.910 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre, modelin veri uyumunun iyi olduğu söylenebilir.

DFA'nın ana amacı, belirlenen modelin verilerle uyumunu değerlendirmektir (Sümbüloğlu ve Akdağ, 2009). Bu bağlamda Sosyotropi ölçeğinin dört boyutlu yapısının doğrulayıcı faktör analizinde elde edilen uyum istatistikleri incelendiğinde modelin verilere uygun olduğu sonucuna varılabilir.

5.1.2. Öğrencilerin APS İlişkin Puanlarını Betimlenesine Yönelik Bulgular

Öğrencilerin APS ye yönelik bulguları incelendiğinde ortalamanın üzerinde APS puanına sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca normallik için gerekli olan mod medyan ve ortalamanın birbirine yakın olduğu belirlenmiştir. Çarpıklık ve eğiklik katsayıları -1 ve +1 arasında olduğu için verilerin normallik varsayımını sağladığı söylenebilir.

Tablo 5.10: APS Düzeylerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri

Ortalama	74,7196
Medyan	75,0000
Mod	75,00
Standart sapma	13,81521
Çarpıklık	-,227
Basıklık	-,130

Bu tablo, bir ölçüm aracı olan APS'nin puanlarına ilişkin betimsel istatistikleri içermektedir. Ortalama APS puanı 74.7196 olarak bulunmuştur. Medyan değeri 75.0000 ve mod değeri de 75.00'dir, yani puanların büyük çoğunluğu 75'tir. Standart sapma değeri 13.81521 olarak hesaplanmıştır, bu da ölçülen değerlerin geniş bir dağılım gösterdiğini göstermektedir.

Çarpıklık değeri -0.227 olarak bulunmuştur. Bu negatif çarpıklık, puanların sola doğru çarpık olduğunu gösterir, yani ortalamaya göre daha düşük puanların daha fazla olduğunu gösterir. Basıklık değeri -0.130 olarak hesaplanmıştır. Bu, dağılımın orta derecede basık olduğunu gösterir, yani dağılımın normal dağılıma göre daha düzgün olduğunu gösterir.

5.1.3. Öğrencilerin APS Düzeylerine İlişkin Puanlarını Yordayan Değişkenlerin Yordama Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bulgular

Bu çalışmada öğrencilerin APS düzeyleri ile cinsiyet, sınıf düzeyi, SED ve yaşadığı yer gibi kategorik bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek ve bu değişkenlerin modele olan katkısını ortaya koymak için Lojistik Regresyon Analizi kullanılmıştır. Olabilirlik Oranı ve Enter yöntemleri kullanılarak bağımlı değişkeni etkileyen bağımsız değişkenlerin modele olan katkısı belirlenmiştir. Enter yönteminin özellikle yararlı olmasının nedeni, az sayıda parametre için güvenilir sonuçlar vermesidir (Çokluk, 2010). Bu yöntemin uygunluğu ve varsayımların karşılanıp karşılanmadığı ile ilgili analizler ekte verilmiştir. Tabloda katılımcıların gözlenen ve gerçek durumları ile ilk sınıflandırma yüzdelere yer verilmiştir.

Tablo 5.11: APS'ye İlişkin Yordayan Değişkenleri Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonucunda Elde Edilen İlk Sınıflandırma Durumu

Adım	Gözlenen	Beklenen			
		<u>APS</u> 'e İlişkin Puanlar		<u>APS</u> 'e	
		Yüksek puana sahip grup	Düşük puana sahip grup	İlişkin Yönelim Yüzdeleri	
Adım 0	<u>APS</u> 'e ilişkin puanlar	Yüksek puana sahip grup	0	89	0
		Düşük puana sahip grup	0	125	100,0
Doğru sınıflama yüzdesi %48,4'tür.					

Tablo 5.6, lojistik regresyon analizinin ilk aşamasında tüm öğrencilerin yüksek APS puanları kategorisine nasıl sınıflandırıldığını göstermektedir. Bu aşamada yalnızca yordayıcı değişkenlerin dikkate alındığı ve diğer faktörlerin göz ardı edildiği için doğru sınıflandırma yüzdesi %48,4 olarak hesaplanmıştır. Ancak, analize dahil edilen diğer faktörlerle birlikte değerlendirildiğinde sınıflandırma yüzdesinin artması beklenmektedir. Bu nedenle, tablo 10'da sunulan sonuçlar, lojistik regresyon analizinin yalnızca ilk aşamasında elde edilen sonuçları yansıtmaktadır ve tamamlanmış bir analiz için tüm faktörlerin dahil edilmesi gerekmektedir.

Tablo 5.7'de değişkenler analize dahil edildiğinde üretilen farklı modellerin Omnibus değerlerine yer verilmiştir.

Tablo 5.12: APS Puanları Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonucunda Elde Edilen Model Katsayılarına İlişkin Omnibus Testi

		Ki-Kare	Sd	P
Adım 1	Adım	26,705	8	,001
	Blok	26,705	8	,001
	Model	26,705	8	,001

Analiz sonucunda Tablo 12 incelendiğinde Lojistik Regresyon analizinin değişkenler için bir model ürettiği görülmektedir. Anlamlılık değerleri incelendiğinde ki-kare değerinin bu model için anlamlı olduğu belirlenmiştir (Ki-Kare= 36.823, sd: 7; $p < .01$). Bu anlamlılık değeri, yordanan değişken ile yordayıcı değişkenler arasında ilişki olduğunu göstermektedir. Bu ilişki, bağımlı değişken (APS düzeyi) ile yordayıcı değişkenler (cinsiyet, sınıf düzeyi, SED ve yaşadığı yer) arasında var olan ilişkiyi ifade etmektedir. Uyum iyiliği ise yordayıcı değişkenlerin girdiği modelin, yordayıcı değişkenlerin girmediği başlangıç modelinden daha iyi çalıştığını göstermektedir.

Bu ilişkinin bir bütün olarak kabul edilebilir bir düzeyde olup olmadığının belirlenmesi için değişkenlere Hosmer ve Lemeshow Testi uygulanmıştır. Test sonuçları Tablo 5.8'de verilmiştir.

Tablo 5.13: APS Puanlarının Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Lojistik Regresyon Analizine Ait Hosmer ve Lemeshow Testi Sonucu

Hosmer and Lemeshow Test			
Adım	Ki-Kare	Sd	P
Adım 1	4,572	8	,802

Tablo 5.8'e göre, Hosmer ve Lemeshow testlerinin analizi sonuçları elde edilen modele için anlamsızdır ($p > .005$). Pallant'a (2015) göre, Hosmer ve Lemeshow testinde .05'ten daha düşük bir anlamlılık değeri zayıf bir uyum gösterir ve modelin .05'ten büyük bir anlamlılık değeri alması gerekir. Bu durum, modelin genel olarak kabul edilebilir bir uyuma sahip olduğunu ve modelin veriyle uyumunun yeterli olduğunu gösterir. Modelin verileri ne kadar açıkladığını gösteren varyans değerleri ise Tablo 5.9'da sunulmuştur.

Tablo 5.14: APS'yi yordayan değişkenlerin Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Lojistik Regresyon Analizinde Amaçlanan Modelin Özeti

Adım	-2 LL	Cox ve Snell R²	Nagelkerke R²
Adım 1	263,877	,117	,158

Cox ve Snell R² ile Nagelkerke R² değerleri, bir bağımlı değişkenin varyansının tahmin edilmesinde kullanılan iki farklı yöntemdir. Lojistik regresyon analizinde modelin ki-kare istatistiği anlamlı olması için Cox ve Snell R² ile Nagelkerke R²

değerlerinin %20'nin üzerinde olması gerekir. Tablo 13'e göre, APS puanlarına ilişkin yönelimi açıklayan değişkenin varyansının, yordayıcı değişkenlerin kullanımıyla Cox ve Snell R2 ile %11,7, Nagelkerke R2 ile ise %15,8 oranında açıklandığı görülmektedir. Tablo 5.10'da ise lojistik regresyon modeli sonucunda elde edilen sınıflandırma yüzdeleri yer almaktadır.

Tablo 5.15: APS Puanlarının Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Lojistik Regresyon Analizine Ait Regresyon Modeli Sonucunda Elde Edilen Sınıflandırma Yüzdeleri

Adım	Gerçek/Gözlenen Durum	Beklenen Durum		
		APS'e İlişkin Puanlar		APS İlişkin Yüzdeleri
		Düşük puana sahip grup	Yüksek puana sahip grup	
Adım 1	Düşük puana sahip grup	48	41	53,9
	Yüksek puana sahip grup	32	93	74,4
Doğru sınıflama yüzdesi %79,5'tir				

Tablo 5.10, lojistik regresyon modellerinin sınıflandırma yüzdesi analiz sonuçlarını göstermektedir. Analiz, cinsiyet, sınıf düzeyi, SED ve yaşadığı yer gibi bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken olan APS yönelim puanlarını %79,5 doğruluk oranıyla sınıflandırdığını göstermektedir. Bu sonuçlar, analizin rastgele tahmin etmekten daha iyi olduğunu ve yordayıcıların düşük ve yüksek APS puanlı grupları doğru bir şekilde sınıflandırdığını ortaya koymaktadır. Ancak, bu sonuçlar hangi değişkenlerin sınıflandırmada anlamlı katkı sağladığını açıklamamaktadır. Tablo 19 ise her bir değişkenin modele olan katkısına ilişkin bilgileri sunmaktadır.

Tablo 5.16: APS Puanlarının Belirlenmesi Amacıyla yapılan Lojistik Regresyon Sonucu Üretilen Modelde Yer Alan Değişkenlerin Katsayı Tahminleri

Adım	Değişkenler	B	S.E.	Wald	d	P	Exp(B)
Adım 1	Yaşadığınız Yer			10,201	2	,006	
	Yaşadığınız Yer 1	-,342	,454	,568	1	,451	,711
	Yaşadığınız Yer 2	1,235	,418	8,716	1	,003	3,438
	Sınıfınız			4,711	3	,194	
	Sınıfınız 1	-,593	,442	1,802	1	,179	,553
	Sınıfınız 2	-,754	,433	3,031	1	,082	,470
	Sınıfınız 3	,000	,469	,000	1	,999	1,000
	Cinsiyet (Kadın)	-,635	,365	3,034	1	,082	,530
	SED			9,118	2	,010	
	SED (Alt)	- 1,187	,444	7,166	1	,007	,305
	SED(Orta)	-,323	,407	,631	1	,427	,724
	Sabit	1,541	,517	8,892	1	,003	4,669

Cinsiyet, sınıf düzeyi, SED ve yaşadığı yer gibi değişkenlerin, öğrencilerin APS'e ilişkin yönelimleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla bir regresyon modeli kullanılmıştır. Çizelge, SED ve yaşadıkları yer değişkenlerinin modele anlamlı katkı

sağladığını ($p < .05$) göstermektedir. Bu bağlamda yüksek APS'e sahip olup olmama durumunu etkileyen ana değişkenler, SED ve yaşanan yerin türüdür. Wald istatistiklerine göre, APS'e ilişkin yönelimin en büyük yordayıcısı SED'dir. Cinsiyet, sınıf düzeyi ve yaşanan yer değişkenleri ise diğer katkı sağlayan değişkenlerdir. Öğrencilerin SED ve yaşadığı yerin türü, APS'e ilişkin yönelimlerini belirlemede önemli bir role sahiptir. Bununla birlikte, modelde anlamlı katkı sağlayan değişkenlerin yönü ve ağırlığı β değerleri incelenerek belirlenmiştir. APS'e yönelim puanları Lojistik Regresyonda kodlandığında 0 değeri düşük yönetime sahip öğrencileri, 1 değeri ise yüksek yönetime sahip öğrencileri tanımlamaktadır. Bu kümeleme analizi sonucu belirlenmiştir.

Modelde anlamlı katkısı olduğu belirlenen değişkenlerden biri, öğrencilerin yaşadığı yerin türüdür. Genel olarak, öğrencilerin yaşadığı yerin türü değişkeni, APS'e ilişkin yönelimleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir (Wald = 10,201; sd = 2; $p < .05$). İl merkezinde yaşayan öğrencilerin APS'e ilişkin puanları ilçede yaşayanlara göre 3,44 kat daha yüksek olduğu ve bu sonucun istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($p < .05$). Köyde yaşayan öğrencilerin APS'e ilişkin yönelimi, ilde yaşayanlara göre 1,41 kat daha fazla olmasına rağmen bu sonucun istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir ($p > .05$).

Öğrencilerin APS'e ilişkin yönelimini belirleyen değişkenler arasında anlamlı katkısı olan bir diğer değişken ise SED'dir. Genel olarak SED değişkeni, öğrencilerin APS'e ilişkin yönelimi üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir (Wald = 9,118; sd = 2; $p < .05$). Üst sosyo-ekonomik düzeyde yer alan öğrencilerin APS'e ilişkin puanları, alt sosyo-ekonomik düzeyde yer alanlara göre 3,28 kat daha yüksek çıkmaktadır ve bu sonuç istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < .05$). Ayrıca, üst sosyo-ekonomik düzeyde yer alan öğrencilerin APS'e ilişkin yönelimi, orta sosyo-ekonomik düzeyde yer alanlara göre 1,38 kat daha fazla olmasına rağmen, bu sonuç istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > .05$).

Modele anlamlı katkısı olmadığı belirlenen değişkenlerden biri öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenidir. Sınıf düzeyi değişkeni öğrencilerin APS üzerinde anlamlı katkı yapmamaktadır (Wald = 4,711; sd = 2; $p < .05$).

Modele anlamlı katkısı olmadığı belirlenen değişkenlerden bir diğeri ise cinsiyet değişkenidir. Kadın oğrencilerin APS'e ilişkin puanın yüksek olması, erkek oğrencilere göre 1,89 kat daha fazla olup; bu sonuç istatistiksel olarak anlamlı değildir (Wald = 3,034; sd=1; $p<.05$).

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın sonucunda Akademik Psikolojik Sermaye Ölçeğinin kurulumu sağlanmıştır. Daha sonra bu ölçeğin psikometrik özellikleri betimlenmiştir. Ölçeğin açıklayıcı faktör analizi yapıldıktan sonra ikinci çalışma grubuna uygulanmıştır. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümü lisans öğrencilerinin akademik psikolojik sermaye düzeyleri belirlenmiştir. Daha sonra bu çalışma ile APS Ölçeğini yordayan değişkenler saptanmıştır.

6.1. Geliştirilen APS Ölçeğinin Psikometrik Özelliklerine Yönelik Sonuç ve Tartışmalar

Bireylerin psikolojik sermaye kaynaklı akademik psikolojik sermaye düzeylerini ölçme amaçlı geliştirilen APS ölçeğinin psikometrik alt boyutlarını görebilmek için açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda maddelerin birbirleriyle ve temel 4 alt boyutla olan ilişkisi tespit edilmiştir. Bu bağlamda 51 olan soru sayısı 20'ye düşmüştür.

Tösten'in (2015) yaptığı çalışmada psikolojik sermayenin 6 alt boyutu olduğunu söylemiştir. Öğretmenlerin pozitif psikolojik sermayelerine ilişkin algılarını saptamak amacıyla Tösten ve Özgan (2014) tarafından geliştirilen "Pozitif Psikolojik Sermaye Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek; özyeterlik, iyimserlik, güven, dışadönüklük, psikolojik dayanıklılık ve umut bileşenlerinden oluşmaktadır.

Temel Bileşen Analizi sınıflandırma, kümeleme gibi alanlarda yararlanılan bir istatistiksel tekniktir. Temel amacı çok boyutlu verilerde en yüksek değişken ile veri setini tutmak ancak bunu yaparken boyut sayısını indirgemek olan bir tekniktir. Araştırılan bu çalışmada da TBA kullanılmıştır. Yapılan TBA sonucunda toplam 4

boyut ortaya çıkmıştır. Çıkan boyutlar daha önce yapılan çalışmalardaki boyutlar ile paralellik göstermiştir.

Yaptığımız bu çalışmada ise akademik alandaki psikometrik özellikleri belirlemek amaçlanmıştır. Uygulanan APS ölçeğinde alt boyutlar iyimserlik, umut ve dayanıklılık olarak ayrılmıştır. 1'den 5'e kadar olan sorular öz-yeterlilik, 6'dan 11'e kadar olan sorular umut, 12'den 16'ya kadar olan sorular iyimserlik ve 17'den 20'ye kadar olan sorular dayanıklılık alt boyutunu oluşturmaktadır. Ulaşılan bu sonuç psikolojik sermaye ölçeğinin alt boyutları ile paralellik göstermiştir.

6.2. PDR Bölümü Lisans Öğrencilerinin APS Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Sonuç ve Tartışmalar

Bu araştırmada öğrencilerin APS (Akademik Psikolojik Sermaye) düzeylerini yüksek ve düşük olarak iki ayrı kümeye ayırmak için kümeleme analizi kullanılmıştır. Sonuçlar, 89 öğrencinin düşük ve 125 öğrencinin yüksek APS düzeyine sahip olduğunu göstermiştir. Bu bulgular arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Öğrencilerin APS düzeylerine etki eden değişkenler arasında cinsiyet ve sınıf düzeyi etkisiz kalırken, SED ve yaşadığı yer değişkenleri için istatistiksel olarak anlamlı bulgular elde edilmiştir.

Araştırmada il merkezinde yaşayan öğrencilerin APS puanlarının ilçede yaşayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu, üst sosyo-ekonomik düzeyde yer alan öğrencilerin APS puanlarının alt sosyo-ekonomik düzeyde yer alan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet değişkeninde kadınların APS düzeyleri yüksek bulunmasına rağmen, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sınıf düzeyinde de belirgin bir fark tespit edilemediği için, istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik lisans bölümü öğrencilerinin yüksek APS düzeyine sahip olmalarının sebebi, bu öğrencilerin lise döneminde girdikleri ÖSYM sınavlarında başarılı olmaları ve bu bölümü kazanmaları ile ilişkili olabilir. Bölümün dersleri teorik ve pratik olarak psikoloji temelli olduğu için, öğrencilerin öz-düzenleme becerilerinin yüksek olması bu bulgulara katkıda bulunmuş olabilir.

6.3. Öğrencilerin APS İlişkin Puanlarını Yordayan Değişkenlerin Belirlenmesine Yönelik Sonuç ve Tartışmalar

Alan yazın incelendiğinde Akademik Psikolojik Sermaye ile ilgili yapılmış bir çalışmaya rastlanılmamıştır fakat psikolojik sermaye ve akademik başarı ile ilgili oldukça fazla araştırma vardır. Psikolojik sermaye araştırmaları örgütsel psikoloji alanında yoğunlaşmışken akademik başarı ile ilgili araştırmaların önemli çoğunluğu ise lise öğrencileri ile çalışılmıştır.

2016 yılında Sri Lanka’da yapılan konferansta Girişimcilik Yönelimine Yönelik Psikolojik Sermayedeki Cinsiyet Farklılıkları (Tennakoon, 2016) isimli bir bildiri sunumu yapılmıştır. Bu bildiride Psikolojik Sermaye ve Girişimcilik Yönelimi arasındaki ilişki üzerindeki düzenleyici etkisinin kanıtladığı söylenmektedir. Söz konusu ilişkinin gücü erkek girişimcilerde yüksek olurken, kadın girişimcilerde azalmıştır.

Bu çalışmada ise APS ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bunun sebebi PDR lisans öğrencilerinin toplumun cinsiyet normlarına uyma düzeyinin düşük olması olabilir. Eğitim alınan lisans bölümü, bireyleri ayırım yapmadan, dil din ırk cinsiyet farklılıklarını aldırış etmeden olduğu gibi kabul edip toplum normlarına değil bireyin isteklerine göre mesleki becerilerini geliştirmeleri gereken bir bölümdür. Bu faktörler PDR lisans öğrencilerinin cinsiyet normlarının yaşam becerilerine etki etmemesini sağlamış olabilir.

Atila (2019) yaptığı çalışmada öğrencilerin psikolojik sermaye algılarını araştırmış ve dördüncü sınıf ($X = 64.07$) ve birinci sınıf ($X = 66.16$) öğrencilerinin algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulmuştur. Öğrencilerin psikolojik sermaye algılarında birinci sınıftan son sınıfa doğru bir azalış görüldüğü ifade edilebilir. Yapılan bu çalışmada ise APS ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bunun sebebi PDR öğrencilerinin lisans eğitimleri boyunca aldıkları derslerin kendilerinde farkındalık oluşturup psikolojik sermaye algılarında değişiklik olmaması olabilir.

Koç ve Keklik (2019) yaptıkları çalışmada demografik değişkenler ile duygusal emek ve pozitif psikolojik sermaye alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını araştırmışlardır

Mvana ve Louw (2020) Güney Afrika'nın Guateng'deki Güney Tshwane bölgesinde görev alan 208 öğretmen ile ortaya koydukları çalışmalarında psikolojik sermaye ile demografik yapı (yaş, cinsiyet, ırk, medeni durum, eğitim seviyesi, hizmet süresi) gibi değişkenler arasındaki ilişkiye odaklanmışlardır. Araştırmaya göre belirtilen bölgede öğretmen olarak çalışan bireyin yaş, ırk ve hizmet süresi ile psikolojik sermaye arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Mvana ve Louw, 2020).

Alanda yapılan bir başka çalışma ise bunun tam tersi bir durum gösterdi. Koç ve Keklik (2019) tarafından gerçekleştirilen bir araştırma, psikolojik sermaye düzeyleri ile cinsiyet ve yaş arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, erkeklerin psikolojik sermaye düzeyleri kadınlara göre daha yüksektir. Yaş ile psikolojik sermaye arasında da anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bireylerin psikolojik sermaye düzeyleri yaşlandıkça artış göstermektedir ve araştırmaya katılan 40-49 yaş grubu en yüksek psikolojik sermayeye sahip olarak bulunmuştur. Bu bulgular, örgütlerin psikolojik sermaye geliştirme programları tasarlarken yaş ve cinsiyet faktörlerini dikkate almaları gerektiğini göstermektedir. Alan yazın tarandığında psikolojik sermaye ve sosyo-ekonomik düzey arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara rastlanılmamışken SED ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara rastlanılmıştır. Aslanargun, E., Bozkurt, S. ve Sarioğlu, S. (2016) tarafından Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nde yayınlanan bir çalışmada sosyoekonomik düzey ile akademik başarı arasındaki ilişki incelenmiştir. Yüksek sosyoekonomik statüye sahip olan aileler, çocuklarının başarılı gelişimine katkıda bulunmak için yatırım yaparak çocuklarının akademik ve sosyal yeteneklerinin gelişimine destek olabilirler. Varlıklı ve eğitilmiş ailelerin çocukları daha avantajlı bir ortamda yetişirken, düşük gelirli ailelerin çocukları ailelerinin gelir düzeylerine bağlı olarak büyümektedirler. Sosyo-ekonomik düzey bireylerin kazandıkları para üzerinden değil kazanılan paranın nasıl harcadığı (kültürel, sanatsal sosyal sportif etkinlikler vb.) üzerinden oluşturulan bir değişkendir. Kişinin kazandığı az parayı dengeli bir şekilde harcayarak kitap almaya, kütüphaneye gitmeye, tiyatro oyunu izlemeye, müze gezmeye, konser dinlemeye ya da sinemada film izlemeye gidecek para ayırması, bireyin içinde bulunduğu ve bireye aşıl原因an kültürel sermayesi ile kendi kendine ve/ya destek alarak geliştirdiği psikolojik sermayesinin düzeyinin yüksek olmasını etkileyen faktördür. Bu durumun tam tersi de mevcuttur. Bireyin kazandığı çok parayı sadece eğlence amaçlı vakit geçirdiği ortamda

harcaması yine kültürel sermaye düzeyinin ve psikolojik sermaye düzeyinin düşük olma faktörlerinden olabilir.

Bu çalışmada ise kişisel bilgi formundan elde edilen veriler kümeleme analizi ve lojistik regresyon analizleri ile SED durumları belirlenip APS ile arasındaki ilişki incelendiğinde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Yüksek SED grubunda olan bireylerin APS düzeylerinin yüksek, düşük SED grubunda olan bireylerin ise APS düzeylerinin düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Bunun sebebi yüksek SED grubunda olan öğrencilerin daha çok uyarana sahip olup hem akademik hem de psikolojik farkındalığı yüksek bireyler olarak hayatlarını devam ettirmeleri olabilir. Ayrıca bireylerin deneyimleme fırsatı buldukları her durum APS düzeyine etki etmektedir. SED ve yaşanan yerin APS için anlamlı bir değişken olmasının sebebi bireylerin tek düze olmayan deneyimler yaşamasına olanak sağlandığı durumlar olabilir. Yaşanılan deneyimlerin anlamlandırılması ve bireyin bu anlamlandırmaları doğru yöntemlerle başka deneyimlerde kullanabilmesi APS düzeyine etki eden başka bir faktör olabilir.

Literatür incelendiğinde birebir psikolojik sermaye ya da akademik başarı ve yaşanan yer arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışmada ise ilde yaşayan bireylerin köyde yaşayan bireye göre APS'lerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu anlamlı farklılığın sebebi ilde yaşayan öğrencilerin diğerlerine göre daha fazla uyarana maruz kalıp kültürel olarak daha çeşitli bireyden\kurumdan etkilenme durumu olabilir.

İlde yaşayan veya sosyoekonomik düzeyi (SED) yüksek olan bireyler, diğerlerine kıyasla daha fazla çeşitli deneyimler yaşayabilir. Bu, şehirlerin genellikle daha büyük bir nüfusa, daha gelişmiş altyapıya ve daha çeşitli sosyal, kültürel ve ekonomik fırsatlara sahip olmasından kaynaklanabilir. İlde yaşayan bireyler, çeşitli etkinliklere, sanatsal ve kültürel etkinliklere, eğitim ve iş imkanlarına daha kolay erişim sağlayabilir. Ayrıca, sosyoekonomik düzeyi yüksek olan bireylerin daha fazla kaynak ve olanaklara sahip olmaları, seyahat etme, yeni yerler keşfetme ve farklı kültürlerle etkileşimde bulunma gibi deneyimleri artırabilir.

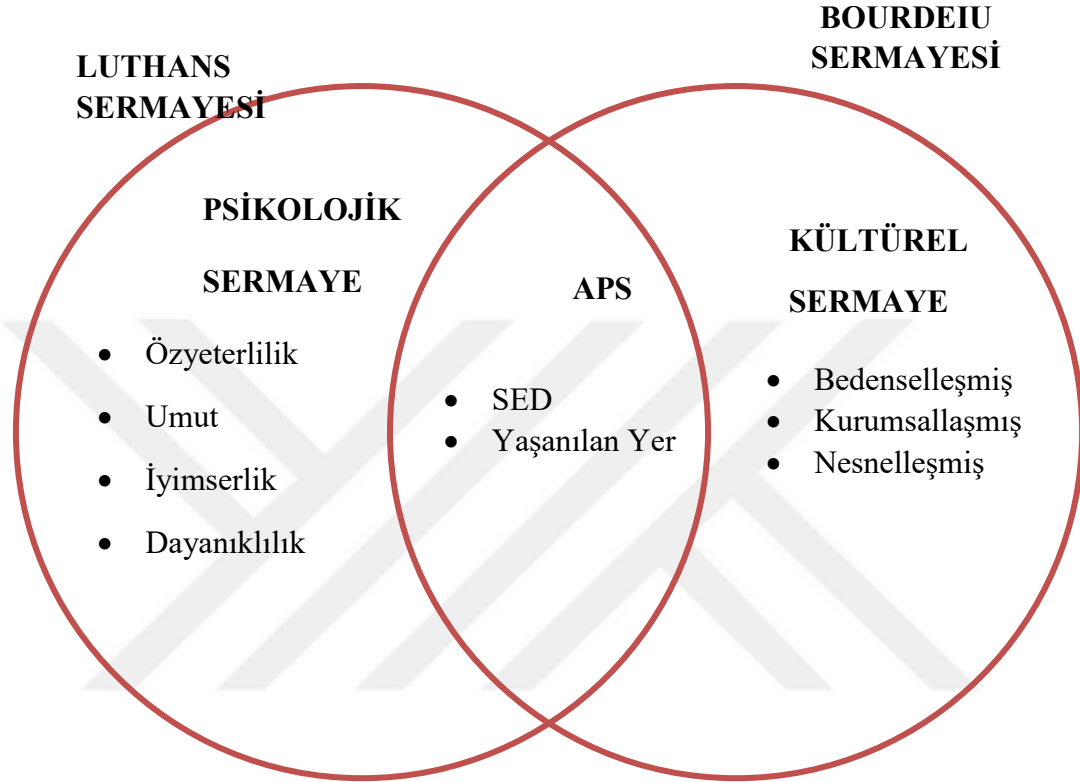
Bu deneyimlerin bir sonucu olarak, bu bireyler daha zengin bir perspektife sahip olabilir ve dünyayı daha geniş bir açıdan görebilirler. Farklı deneyimlerin APS düzeyi üzerinde olumlu bir etkisi olabilir. Çünkü bu deneyimler, bireylerin problem çözme

becerilerini geliştirmelerine, yaratıcı dūřünmelerine ve yeni fırsatları değerlendirebilmelerine yardımcı olabilir. Ayrıca, çeşitli deneyimlerin insanların iletişim yeteneklerini ve sosyal ağlarını genişletmelerine yardımcı olması, APS düzeyini artırabilir. Bu nedenle, ilde yaşayan veya sosyoekonomik düzeyi yüksek olan bireylerin diğerlerinden daha çeşitli deneyimler yaşaması, APS düzeyini olumlu yönde etkileyebilir. Sonuç olarak APS düzeyini belirlemede cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenleriyle ilgili anlamlı bir ilişki bulunmayıp SED ve yaşanılan yer değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Kültürel sermaye, çağımızda okulların ve eğitim sisteminin gerekli gördüğü bir sermaye türüdür. Kültürel sermaye düzeyinin yüksek olması sosyo-ekonomik olarak gelişmiş bölgelerdeki aileler yoluyla çocuklarına aktarılma konusunda avantajlı durumdayken düşük sosyoekonomik bölgelerdeki aileler çocuklarına ise kültürel sermayelerini aktarma konusunda daha çok zorluk yaşamaktadır. Mevcut olan ekonomik güç, sosyal ağlar vb. kültürel sermayeyi şekillenmekte önemli rol oynar. Sosyoekonomik olarak birbirinden farklı bireyler, yaşam alanlarını da ayrı çevrelerde oluşturmuşlardır. Bu farklılaşma, kişinin temel haklarından olan eğitim ve sağlık gibi ortak hizmetlerden de farklı düzeylerde yararlanmayı neden olmuştur. Sosyoekonomik durumu gelişmiş bölgelerdeki okullarda okuyan öğrenciler, aynı bölgede yaşayan, yaşam standartları birbirine yakın bireylerden oluşmaktadır. Bu durumun nedenlerinden biri; bireylerin en baştan sahip oldukları farklı sermaye türleri ile hayatlarına daha avantajlı başlamaları ve bu avantajı eğitim süreci ve gittikleri okullar sayesinde sürdürmeleridir. Bu etkileşim bir döngü halinde yeniden üreterek devam etmektedir. Aynı eğitim müfredatı ile eğitim hayatlarını sürdüren öğrencilerin farklı performanslar göstermelerinin iki temel bileşeni vardır. Bu bileşenler aile ve okuldur. Çocuğun sosyal ilişkileri ve sosyalleşme süreci, büyüdüğü aile yapısı ve ailesinin eğitime yönelik tutumu, ailenin eğitim süreçlerine dahil olma durumu, ailenin içinde olduğu toplumsal sınıf vb. sosyal ve kültürel sermayenin bileşenlerine bağlı olarak çocuklar okullarda farklı performanslar sergilemektedir (Bourdieu ve Passeron, 2015, s. 110). Bourdieu'nun belirttiği gibi, bireye aktarılan eğitim müfredatı toplumsal açıdan üst ve orta tabakadaki ailelerin çocukların yaşam şartlarına ve tarzlarına daha yönelikken toplumun alt tabakasındaki ailelerin yetiştirdiği bireyler bu müfredata yabancı kalmaktadır. Bu durumun sonucu olarak sosyal ve kültürel sermaye düzeyi düşük

ailelerin çocukları akademik başarı konusunda düşük performans gösterirken mevcut okullara giderek akademik başarısızlıklarını yeniden üretmektedirler.

Şekil 6 1. Psikolojik Sermaye ve Kültürel Sermayenin Kesişimi: Akademik Psikolojik Sermaye

Uygulama yapılan çalışma grubunun yani Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Lisans öğrencilerinin APS düzeyi ortalamasının üzerinde “Katılıyorum” düzeyinde çıkmıştır. Bunun temel faktörü olarak PDR öğrencilerinin akademik olarak yüksek bir başarı göstererek PDR lisans bölümüne yerleşmeye hak kazanmaları ve lisan eğitim dönemleri boyunca APS düzeylerinin gelişimine katkıda bulunacak psikoloji temelli teorik ve pratik dersler alması gösterilebilir.

6.4. Öneriler

Bu çalışmada Psikolojik Danışma ve Rehberlik lisans bölümü öğrencilerini çalışma grubu olarak seçilmiştir. Çalışma sonucunda PDR öğrencilerinin APS düzeyleri ortalama üzerinde çıkmıştır. Bu düzeyi daha da artırmak için PDR öğrencilerinin müfredatına sermaye, psikolojik sermaye, kültürel sermaye, akademik sermaye gibi kavramların temel alındığı bir ders programı eklenebilir. Böylece PDR öğrencileri eğitim dönemleri boyunca önce kendi APS düzeylerini koruma ya da artırma çabasına

girerken mesleki hayatlarında da danışanlarına ve öğrencilerine bu konularda yardımcı olabilirler.

Deneyim arttıkça bireylerin sadece akademik hayatta değil genel olarak sorunlarla baş edebilme gücü arttığı için yaşanan tecrübe çeşitleri artırılmalıdır.

APS geliştirilebilir bir sermaye çeşididir. Bu araştırmada ilde yaşayanların ve/ya yüksek SED'e sahip bireylerin APS düzeyleri yüksek çıkmıştır. Köyde yaşayan ve/ya düşük SED'e sahip bireylerin APS düzeyleri nasıl geliştirilebilir sorusu başka bir çalışmaya konu olabilir. Luthans (2006) yaptığı araştırmalarda psikolojik sermayenin büyük oranda gelişebileceğini kanıtlamıştır.

APS okula başlanılan ilk dönemden itibaren biriktirilen ve ilerleyen bir sermaye türü olduğu için kreş döneminden itibaren çocuklarla APS düzeylerini artırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir.

Öğrencilerin akademik psikolojik sermayelerini artırmak için, okullar ve öğretmenler öğrencilerin kendilerine olan güvenlerini artıracak şekilde destek sağlamalıdır. Öğrencilere yardımcı olmak için, psikolojik danışmanlar ve okuldaki diğer öğretmenler, düzenli olarak öğrencilerle iletişim kurabilir ve akademik hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olacak kaynaklar sağlayabilir.

Olumlu bir öğrenme ortamı yaratmak, öğrencilerin akademik psikolojik sermayelerini artırmaya yardımcı olabilir. Öğretmenler, öğrencilerin katılımını teşvik etmek, olumlu geri bildirimler sağlamak ve başarılarını kutlamak gibi faaliyetlerle olumlu bir öğrenme ortamı yaratabilirler. Bu, öğrencilerin öz-saygılarını, umutlarını ve öz-etkililiklerini artırabilir.

Öz-yönetim becerileri, öğrencilerin akademik psikolojik sermayelerini artırmaya yardımcı olabilir. Öğretmenler, öğrencilere zaman yönetimi, stres yönetimi, problem çözme ve hedef belirleme becerileri gibi öz-yönetim becerilerini öğretebilirler. Bu beceriler, öğrencilerin başarılarına yönelik tutumlarını geliştirebilir ve onların öz-etkililiklerini artırabilir.

Öğrencilere liderlik fırsatları sağlamak, akademik psikolojik sermayelerini artırmalarına yardımcı olabilir. Liderlik fırsatları, öğrencilerin kendilerine olan güvenlerini artırabilir ve onların akademik başarılarını artırmalarına yardımcı olabilir.

Öğretmenler, öğrencileri sınıf liderliği, öğretmenlik yardımcılığı, okul öğrenci konseyi gibi farklı liderlik pozisyonlarına teşvik ederek liderlik fırsatları sağlayabilirler. Bu tür deneyimler, öğrencilerin liderlik becerilerini geliştirmelerine ve takım çalışmasını öğrenmelerine yardımcı olabilir.

Öğrencilerin akademik psikolojik sermayelerini artırmak için, psikolojik danışmanlar ve öğretmenlerin mentorluk yapması önemlidir. Mentorluk, öğrencilerin kendi hedeflerini belirlemelerine, zorlukları aşmalarına ve ilerlemelerini takip etmelerine yardımcı olabilir. Mentorluk, öğrencilerin akademik başarılarını artırmalarına ve özgüvenlerini geliştirmelerine yardımcı olabilir.

Öğrencilerin akademik psikolojik sermayelerini artırmak için, öz-yeterlilik duygusu kazandırmak önemlidir. Öğrencilerin, öğrenme sürecinde karşılaştıkları zorlukları aşmak için gerekli becerilere sahip olduklarına inanmaları, öz-yeterlilik duygusunu geliştirebilir. Bu nedenle, öğretmenlerin öğrencileri desteklemesi, onlara olumlu geri bildirimler vermesi ve başarıları kutlaması önemlidir. Bu tür destekler, öğrencilerin özgüvenlerini artırarak akademik psikolojik sermayelerini güçlendirebilir.

Psikolojik danışmanlar, kendi akademik psikolojik sermaye düzeylerini artırmak için öncelikle kendi eğitimlerine ve gelişimlerine odaklanmalıdırlar. Bu amaçla, sürekli olarak alanlarındaki yeni bilgileri takip ederek ve araştırmaları takip ederek kendilerini güncel tutabilirler. Ayrıca, bu süreci öğrencilere örnek olacak şekilde yürüterek, meslektaşlarıyla birlikte grup çalışmaları ve tartışmalar gerçekleştirerek mesleklerini daha etkin bir şekilde yürütebilirler.

Bunun yanı sıra, psikolojik danışmanlar kendi akademik psikolojik sermaye düzeylerini artırmak için kendilerine hedefler belirlemeli ve bu hedeflere yönelik adımlar atmalıdırlar. Bu hedefler öğrenci danışmanlığındaki hizmet kalitesinin artırılması, araştırma yapma becerilerinin geliştirilmesi, sunum yapma becerilerinin geliştirilmesi gibi konuları kapsayabilir. Bu hedeflerin belirlenmesi ve adımların atılması, psikolojik danışmanların kendi akademik psikolojik sermaye düzeylerini arttırmalarına yardımcı olabilir.

Ayrıca, psikolojik danışmanlar kendi akademik psikolojik sermaye düzeylerini artırmak için meslektaşlarından ve üstlerinden geri bildirim alabilirler. Geri bildirim, mesleki gelişimlerdeki zayıf yönleri belirlemelerine ve bu yönleri geliştirmelerine

yardımcı olabilir. Ayrıca, meslektaşlarıyla düzenli olarak toplantılar düzenleyerek ve birbirleriyle bilgi ve tecrübe paylaşımında bulunarak kendi akademik psikolojik sermaye düzeylerini artırabilirler.

Psikolojik danışmanlar kendi akademik psikolojik sermaye düzeylerini artırmak için kendilerine zaman ayırmalı ve kendilerine iyi bakmalıdırlar. Stresli ve yoğun bir meslek olan psikolojik danışmanlıkta, öz bakım ve ruh sağlığına dikkat etmek son derece önemlidir. Kendilerine zaman ayırarak, stresle baş etme becerilerini geliştirerek ve sağlıklı yaşam alışkanlıklarını benimseyerek, psikolojik danışmanlar kendi akademik psikolojik sermaye düzeylerini artırabilirler.

Literatür tarandığında daha çok psikolojik sermaye endüstriyel psikoloji alanındaki çalışmalara konu olduğu görülmüştür. Psikolojik sermayeyi bu çalışmada eğitim psikolojisi ile entegre ederek APS ölçeği geliştirilmiştir. Farklı psikoloji alt dalları (kişilik psikolojisi, sosyal psikoloji vb.) ile psikolojik sermaye entegre edilerek farklı alan yazınlara katkıda bulunulabilir.

KAYNAKÇA

- Akgemci, T. (2014). Öğretmenlerde Psikolojik Sermaye, İş Doyumu Ve Tükenmişlik: Bir Alan Araştırması. *Eğitim Ve Bilim*, 39(174) 103-115.
- Akın, G., ve Aypay, A. (2014). Üniversite Öğrencilerinde Psikolojik Sermaye, Akademik Başarı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 46, 47-66.
- Akkoyunlu, B., ve Orhan, F. (2016). Akademik Psikolojik Sermaye. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22(2) 241-258.
- Aktay, A., ve Ekşi, H. (2008). Yönetici ve öğretmenlerin değer tercihleri ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki. *Yeditepe Üniversitesi, İstanbul*.
- Allan, J. F., Mckenna, J., Ve Dominey, S. (2014). Degrees Of Resilience: Profiling Psychological Resilience And Prospective Academic Achievement İn University Inductees. *British Journal Of Guidance Ve Counselling*, 42(1) 9-25.
- Alpar, R. (2011). Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemler. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Alpman, P. S. (2009). Toplumsal Sınıflar Ve Eğitim (Master's Thesis, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Arun, Ö. (2015). Alan, Sermaye, Beğeni: Sınırlar Ve İmkânlar. *Modus Operandi*, 3(8) 209-219.
- Aslanargun, E., Bozkurt, S. ve Sarıoğlu, S. (2016). Sosyoekonomik Düzeyin Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi: İlköğretim 5. Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1) 1-20.
- Atila, F., Ve Dönmez, B. Psikolojik Sermaye Algıları Ölçeği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1) 515-538.
- Avey, J. B., Luthans, F., ve Jensen, S. M. (2009). Psychological Capital: A Positive Resource For Combating Employee Stress And Turnover. *Human Resource Management*, 48(5) 677-693.
- Avey, J. B., Reichard, R. J., Luthans, F., Ve Mhatre, K. H. (2011). Meta-Analysis Of The Impact Of Positive Psychological Capital On Employee Attitudes, Behaviors, And Performance. *Human Resource Development Quarterly*, 22(2) 127-152.
- Avcı, Y. E. (2022). Öğretmenlerin Kültürel Sermaye Yeterliklerinin İncelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 0 (89) 361-378
- Aytaç, M., Ve Öngen, B. (2012). Doğrulamalı Faktör Analizi İle Yeni Çevresel Paradigma Ölçeğinin Yapı Geçerliliğinin İncelenmesi. *İstatistikçiler Dergisi: İstatistik Ve Aktüerya*, 5(1) 14-22.
- Bakır, N. (2016). Psikolojik Sermaye Ve Akademik Başarı İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 13(1) 78-90.
- Bandura, A. (1977). Self-Efficacy: Toward A Unifying Theory Of Behavioral Change. *Psychological Review*, 84(2) 191-215.
- Bandura, A. (1997). Self-Efficacy: The Exercise Of Control. Macmillan.
- Bandura, A. (1977). Self-Efficacy: Toward A Unifying Theory Of Behavioral Change. *Psychological Review*, 84(2) 191-215.

- Bandura, A. (1986). Social foundations of thought and action: A social cognitive theory. *Prentice-Hall, Inc.*
- Bandura, A., Barbaranelli, C., Caprara, G. V., Ve Pastorelli, C. (2001). Self-Efficacy Beliefs As Shapers Of Children's Aspirations And Career Trajectories. *Child Development*, 72(1) 187-206.
- Bayram, N., Ve Açıkgöz, O. (2019). Psikolojik Sermaye, Öz-Yeterlik İnançları Ve Akademik Başarı İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 49, 80-100.
- Bulut, Ç. (2010). Psikolojik Sermaye: Kavram, Yapı Ve Etkileri. *Ege Akademik Bakış*, 10(2) 401-413.
- Becker, G. S. (1964). Human Capital: A Theoretical And Empirical Analysis, With Special Reference To Education. *National Bureau Of Economic Research*.
- Bonanno, G. A. (2004). Loss, Trauma, And Human Resilience: Have We Underestimated The Human Capacity To Thrive After Extremely Aversive Events? *American Psychologist*, 59(1) 20-28.
- Bontis, N. (1998). Intellectual Capital: An Exploratory Study That Develops Measures And Models. *Management Decision*, 36(2) 63-76.
- Bourdieu, P. (1977). Cultural Reproduction And Social Reproduction. In J. Karabel Ve A. H. Halsey (Eds.) *Power And Ideology In Education* (Pp. 487-511). Oxford University Press.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique Of The Judgment Of Taste*. Harvard University Press.
- Bourdieu, P. (1986). The Forms Of Capital. *Handbook Of Theory And Research For The Sociology Of Education*, 241-258.
- Bourdieu, P., Ve Richardson, J. G. (1986). *Handbook Of Theory And Research For The Sociology Of Education. The Forms Of Capital*, 241, 258.
- Bourdieu, P. (1990). *The Logic Of Practice*. Stanford University Press. Calhoun, C., Vd. (1993). *Bourdieu: Critical Perspectives*. University Of Chicago Press.
- Bourdieu, P. (1995). *Pratik Nedenler: Eylem Kuramı Üzerine* (Çev: H. Tufan). İstanbul: Kesit Yayıncılık.
- Bourdieu, P., Wacquant, L. J., Ve Ökten, N. (2003). *Düşünümsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar*. İletişim.
- Bourdieu, P. (2010). Sermaye Biçimleri. *Sosyal Sermaye*, 45-77.
- Bourdieu, P. Ve Wacquant, L., (2003). *Düşünümsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar*. Çev: Nazlı Ökten, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bourdieu, P., Ve Passeron, J. C. (2015). *Yeniden Üretim*. A. Sümer, L. Ünsaldı, Ve Ö. Akkaya, Çev.) Ankara: Heretik Yayınları.
- Boyatzis, R. E. (2008). Competencies İn The 21st Century. *Journal Of Management Development*, 27(1) 5-12.
- Browne, M. W., Ve Cudeck, R. (1989). Single Sample Cross-Validation Indices For Covariance Structures. *Multivariate Behavioral Research*, 24(4) 445-455.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör Analizi: Temel Kavramlar Ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32(32) 470-483.

- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Ve Demirel, F. (2010). Psikolojik Sermaye Ve Akademik Başarı İlişkisi: Yükseköğretim Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Eğitim Ve Bilim*, 35(156) 105-116.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. *Pegem Atıf İndeksi*, 001-214.
- Cakir, H., Ve Besoluk, Ş. (2016). The Relationship Between Self-Efficacy And Academic Achievement İn Elementary School Children. *International Journal Of Instruction*, 9(2) 111-124.
- Calhoun, C., Lipuma, E., Ve Postone, M. (1993). Bourdieu: Critical Perspectives. University Of Chicago Press.
- Cansız, N., Ve Özdemir, H. (2018). Sosyoekonomik Düzey İle Psikolojik Sermaye Arasındaki İlişki: Lise Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1) 45-59.
- Carver, C. S., Ve Scheier, M. F. (2002). Optimism. In C. R. Snyder Ve S. J. Lopez (Eds.) *Handbook Of Positive Psychology* (Pp. 231–243). Oxford University Press.
- Cengiz, E., Ve Göçer, A. (2019). Psikolojik Sermaye, Özyeterlik Algısı Ve Yetkinlik Beklentisi Arasındaki İlişki: Kamu Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma. *Journal Of Management And Economics Research*, 17(35) 1-19.
- Chang, E. C., Rand, K. L., & Strunk, D. R. (2011). Optimism And Risk For Depressive Symptoms Following Traumatic Injury: A Longitudinal Study. *Journal Of Social And Clinical Psychology*, 30(8) 879-891.
- Chemers, M. M., Hu, L., Ve Garcia, B. F. (2001). Academic Self-Efficacy And First Year College Student Performance And Adjustment. *Journal Of Educational Psychology*, 93(1) 55-64.
- Chen, Y. F., Chang, C. C., Pai, H. C., Ve Huang, L. J. (2014). The Relationship Between Self-Efficacy And Social Support On Depression İn Nursing Assistants. *Aging Ve Mental Health*, 18(6) 767-771.
- Chen, L., Zhang, Y., Huang, S., Ve Wang, Y. (2019). The Relationships Between Psychological Capital, Emotional Intelligence, And Work Engagement İn Academics. *Frontiers İn Psychology*, 10, 1171.
- Coleman, J. S. (1988). Social Capital İn The Creation Of Human Capital. *American Journal Of Sociology*, 94, S95-S120.
- Cross, S. E., Ve Markus, H. R. (2012). Cultural Variations İn Psychological Resilience: Implications For Multicultural Counseling. *Journal Of Counseling And Development*, 90(2) 143-152.
- Çalık, E. (2008). *İlköğretim Öğrencilerinin İyimserlik Düzeylerinin Ve Okula İlişkin Algılarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çavuş, M. F. (2017). Psikolojik Sermaye Ve Akademik Başarı İlişkisi: Lisans Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(51) 123-135.
- Çeğin, G. (2018). Gündelik Hayatın Kavranışı İçin Pierre Bourdieu'nün Kavramsal Repertuarının Verimlilikleri Ve Sınırlılıkları (Ali Esgin, Güney Çeğin; Ed.). *Gündelik Hayat Sosyolojisi*, 405-430.

- Çelik, H. E. (2017). Sosyo-Ekonomik Düzey Ve Psikolojik Sermaye İlişkisi: Ankara’da Bir Uygulama. *İş, Güç: Endüstri İlişkileri Ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 19(3) 50-65.
- Çelikkaleli, Ö. (2004). Lise Öğrencilerinde Sosyal Yetkinlik Beklentisi Ve Psikolojik İhtiyaçlar. *Eğitim Ve Bilim*, 29(131) 38-46.
- Çiftçi, M. ve Bozkurt, Ö. Ç. (2016). Sosyal Sermaye, Psikolojik Sermaye Ve İş Performansı İlişkisi: Bir Araştırma. *Journal Of Management, Marketing And Logistics*, 3(1) 47-61.
- Çokluk, Ö. (2010). Lojistik Regresyon Analizi: Kavram Ve Uygulama. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(3) 1357-1407.
- Coutu, D. L. (2002). The Anxiety Of Learning. The HBR Interview. *Harvard Business Review*, 80(3) 100-6.
- Costa, F., Saurin, T. A. Ve Furtado, A. T. (2019). A Multi-Dimensional View Of Capital: Considering Sustainability In Performance Assessment. *Journal Of Cleaner Production*, 226, 570-583.
- Çınar, E. (2011). *Pozitif Psikolojik Sermayenin Örgütsel Bağlılıkla İlişkisi* (Doctoral Dissertation, DEÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü).
- Değer, F. (2017). Yükseköğretim Öğrencilerinde Psikolojik Sermaye, Akademik Stres Ve Başarı İlişkisi. *Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6(2) 43-53.
- Deniz, K. Z., Türe, E., Uysal, A., Ve Akar, T. K. (2015). Sosyo-Ekonomik Düzey Değişkenlerinin Kümeleme Analizi İle Belirlenmesi. *Ilkogretim Online*, 14(1).
- Diemer, M. A., Kauffman, N. S., Koenig, N. C., Ve Trahan, E. (2011). The Relationship Between Self-Esteem, Ethnic Identity, And Academic Achievement In First-Generation College Students. *Journal Of College Student Development*, 52(3) 295-309.
- Dimaggio, P. (1982). Cultural Capital And School Success: The Impact Of Status Culture Participation On The Grades Of U.S. High School Students. *American Sociological Review*, 47(2) 189-201.
- Dimaggio, P. (1982). Cultural Entrepreneurship In Nineteenth-Century Boston: The Creation Of An Organizational Base For High Culture In America. *Media, Culture Ve Society*, 4(1) 33-50.
- Doğan, S., Ve ŞANLI, B. (2003). İktisadi Kalkınmada Beşeri Sermaye. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1).
- Dönmez, B. (2014). *Pozitif Psikolojik Sermaye İle İşe İlişkin Duyuşsal İyilik Algısı, İş Doyumu, İşgören Performansı Ve Yaşam Doyumu İlişkilerinin Seyahat Acentası Çalışanları Örneğinde İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir, Türkiye
- Eccles, J. S., Wigfield, A., Ve Schiefele, U. (2005). Motivation To Succeed. In K. A. Moore Ve L. H. Lippman (Eds.) *What Do Children Need To Flourish? Conceptualizing And Measuring Indicators Of Positive Development* (Pp. 391-409). Springer.
- Ekşioğlu, Z. Ş. (2012). *Kültürel Sermaye Ve Ekonomik Kalkınma Arasındaki İlişkinin Girdi Çıktı Analizi Ve Fayda Maliyet Analizi Yöntemleri İle Türkiye İçin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.

- Elliot, B. J., Ve McGregor, H. A. (2001). Self-Efficacy, Achievement Goals, And Academic Achievement In College Students. *Journal Of Educational Psychology*, 93(4) 734-746. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.93.4.734>
- Elveren, A. Y., Ve Sen, S. (2021). Investigating The Relationship Between Psychological Capital And Burnout: A Research On Healthcare Professionals. *Journal Of Psychologists And Counsellors In Schools*, 31(1) 77-87.
- Etebarian, A., Tavakoli, S., Ve Abzari, M. (2012). The Relationship Between Psychological Capital And Organizational Commitment. *African Journal Of Business Management*, 6(14) 5057.
- Ferradás, M. D. M., Freire, C., García-Bértoa, A., Núñez, J. C., Ve Rodríguez, S. (2019). Teacher Profiles Of Psychological Capital And Their Relationship With Burnout. *Sustainability*, 11(18) 5096.
- Fredrickson, B. L. (2001). The Role Of Positive Emotions In Positive Psychology: The Broaden-And-Build Theory Of Positive Emotions. *American Psychologist*, 56(3) 218-226.
- Furukawa, T. A., Horikoshi, M., Kawakami, N., Kadota, M., Sasaki, Y., Sekiya, Y., ... Ve Tsutsumi, A. (2016). The Relationship Between Self-Efficacy And Health Behaviours Among Japanese Factory Workers. *Psychology, Health Ve Medicine*, 21(2) 210-215.
- Gallagher, M. W., Ve Lopez, S. J. (2007). Positive Expectancies And Mental Health: Identifying The Unique Contributions Of Hope And Optimism. *Journal Of Positive Psychology*, 2(3) 168-176.
- Ghazali, H., Ahmad, K., Subramaniam, C., & Mohd Ali, N. N. (2018). İnsan Sermayesi Ve Kobi Başarısı Arasındaki İlişki: Sosyal Sermaye Çerçevesinde Bir İnceleme. *The Journal Of Asia Entrepreneurship And Sustainability*, 14(1), 1-25.
- Goleman D. (1995). Emotional Intelligence. Bantam Books. Goodwin, R. D. (2003). Association Between Physical Activity And Mental Disorders Among Adults In The United States. *Preventive Medicine*, 36(6) 698-703.
- Gonzalez, J. C. (2018). Self-Efficacy And Academic Performance: The Relationship Among Students In Higher Education. *Journal Of Education And Learning*, 7(2) 109-117. <https://doi.org/10.5539/Jel.V7n2p109>
- Göçen, A. (2019). Öğretmenlerin Yaşam Anlamı, Psikolojik Sermaye Ve Cinsiyetinin Psikolojik İyi Oluşlarına Etkisi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 8(1) 135-153.
- Grenfell, M. (2008). Pierre Bourdieu: Key Concepts. Acumen.
- Grootaert, C., Ve Bastelaer, T. V. (2002). Understanding And Measuring Social Capital: A Multidisciplinary Tool For Practitioners. *The World Bank*.
- Hefferon, K., Ve Boniwell, I. (2011). Pozitif Psikoloji: Kuram, Araştırma Ve Uygulamalar, Çev. Tayfun Doğan Vd., Nobel Yayınevi, Ankara.
- Hu, L. T., Ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff Criteria For Fit Indexes In Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria Versus New Alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1) 1-55.
- Huang, S.-L., Van Der Fels-Klerx, H. J., & Brom, F. W. A. (2018). Predicting College Students' Psychological Resilience: The Roles Of Hope, Academic Self-Efficacy, And Social Support. *Psychology*, 9(11), 2561–2579.

- Huselid, M. A. (1995). The Impact Of Human Resource Management Practices On Turnover, Productivity, And Corporate Financial Performance. *Academy Of Management Journal*, 38(3) 635-672.
- İşcan, Ö. F., Ve Taşçı, M. (2019). Üniversite Öğrencilerinde Psikolojik Sermaye, Cinsiyet Ve Öznel İyi Oluş. *Eğitim Ve Bilim*, 44(198) 121-133
- İspir, M., Ve Koyuncu, M. (2017). Sosyoekonomik Düzey Ve Psikolojik Sermaye İlişkisi: Akademik Personel Örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2) 751-763.
- Jafri, M. H. (2013). A Study Of The Relationship Of Psychological Capital And Students' Performance. *Business Perspectives And Research*, 1(2) 9-16.
- Jöreskog, K. G., Ve Sörbom, D. (1993). LISREL 8: Structural Equation Modeling With The SIMPLIS Command Language. *Scientific Software International*.
- Joudah, A. M., Salameh, A. A., Ve Abukhalifeh, A. (2020). The Relationship Between Psychological Capital And Academic Achievement Among University Students. *International Journal Of Psychological Studies*, 12(2) 17-26.
- Karasar, N. (2005). Bilimsel Arastırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 151, 152.
- Katz, R. L. (1955). Skills Of An Effective Administrator. *Harvard Business Review*, 33(1) 33-42.
- Kavi, E. & Karakale, B. (2018). Çalışan Psikolojisi Açısından Psikolojik Dayanıklılık Hak İş Uluslararası Emek Ve Toplum Dergisi , 7 (17) , 55-77 . DOI: 10.31199/Hakisderg.391826
- Khodadady, E., Farokh Alaei, F., Ve Natanzi, M. (2011). Factors Underlying The Social And Cultural Capitals Of High School Students And Their Relationship With English Achievement. *Theory Ve Practice In Language Studies*, 1(11).
- Khodadady, E., Ve Natanzi, M. (2012). Designing And Validating A Scale Measuring Cultural Capitals Of Iranian University Students Majoring In English. *Theory Ve Practice In Language Studies*, 2(8).
- K. K., Yoo, G. J., Kim, H. Y., Ve Lee, Y. T. (2017). Effects Of Cultural Capital And Social Capital On Career Success: The Mediating Role Of Psychological Capital. *The Career Development Quarterly*, 65(2) 122-135.
- Kline, R. B. (2015). Principles And Practice Of Structural Equation Modeling. Guilford Publications.
- Koç, A. D. & Keklik, B. (2019). Hastane Çalışanlarının Demografik Özelliklerinin Pozitif Psikolojik Sermaye Ve Duygusal Emek Üzerindeki Etkisi İle Aralarındaki İlişkinin İncelenmesi . *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(4) 1045-1066 .
- Kurt, N. (2018). Öğretmenlerin Psikolojik Sermaye Algıları İle Psikolojik İyi Oluşları Ve İş Doyumları Arasındaki İlişki. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Kwon, H., Park, S., Ve Lee, S. (2021). The Role Of Psychological Capital In Academic Adjustment And Performance Of College Students. *Sustainability*, 13(6) 3278.
- Lavy, S., Littman-Ovadia, H., Ve Boiman-Meshita, M. (2018). The Strength To Carry On: Strengths Use And Life Satisfaction Among College Students With Disabilities. *Journal Of Happiness Studies*, 19(4) 1189-1207.

- Lefrancois, G. R. (1995). Theories Of Human Learning: Kro's Report. Pacific Grove, Calif.; Toronto: Brooks/Cole Publishing Company.
- Lent, R. W., Brown, S. D., Ve Larkin, K. C. (1986). Self-Efficacy In The Prediction Of Academic Performance And Perceived Career Options. *Journal Of Counseling Psychology*, 33(3) 265-269.
- Lent, R. W., Brown, S. D., Ve Hackett, G. (1994). Toward A Unifying Social Cognitive Theory Of Career And Academic Interest, Choice, And Performance. *Journal Of Vocational Behavior*, 45(1) 79-122.
- Lin, N. (1999). Building A Network Theory Of Social Capital. *Connections*, 22(1) 28-51.
- Lin, N. (2017). Building A Network Theory Of Social Capital. *Social Capital*, 3-28.
- Liu, L., Wei, W., Ve Wang, Z. (2013). Gender Differences In Psychological Capital Of College Students: A Longitudinal Study. *Studies In Higher Education*, 38(2) 263-275.
- Lizzio, A., Ve Wilson, K. (2013). A Preliminary Investigation Into The Role Of Positive Psychology In Student Academic Performance. *Psychology Of Well-Being*, 3(1) 6.
- Locke, E. A., Ve Latham, G. P. (2002). Building A Practically Useful Theory Of Goal Setting And Task Motivation: A 35-Year Odyssey. *American Psychologist*, 57
- Luthans, F. (2002). Positive Organizational Behavior: Developing And Managing Psychological Strengths. *Academy Of Management Perspectives*, 16(1) 57-72.
- Luthans, F., Luthans, K. W., Ve Luthans, B. C. (2004). Positive Psychological Capital: Beyond Human And Social Capital. *Business Horizons*, 47(1) S.46.
- Luthans, F., Youssef, C. M., Ve Avolio, B. J. (2007). Psychological Capital: Developing The Human Competitive Edge (Vol. 198). Oxford: Oxford University Press.
- Luthans, F., Youssef, C. M. (2004). Human, Social, And Now Positive Psychological Capital Management: Investing In People For Competitive Advantage. *Organizational Dynamics*, 33(2) 143-160.
- Luthans, F., Youssef, C. M. (2007). Emerging Positive Organizational Behavior. *Journal Of Management*, 33(3) 321-349.
- Luthans, F., Avolio, B. J., Avey, J. B., Ve Norman, S. M. (2007). Positive Psychological Capital: Measurement And Relationship With Performance And Satisfaction. *Personnel Psychology*, 60(3) 541-572.
- Luthans, F., Luthans, K. W., Ve Luthans, B. C. (2004). Positive Psychological Capital: Beyond Human And Social Capital.
- Luthans, F., Luthans, K. W., Ve Luthans, B. C. (2015). Psychological Capital And Well-Being. *Journal Of Occupational Health Psychology*, 20(1) 68-81. Doi:10.1037/A0037943
- Luthans, F., Luthans, K. W., Ve Jensen, S. M. (2012). The Impact Of Business School Students' Psychological Capital On Academic Performance. *Journal Of Education For Business*, 87(5) 253-259.
- Luthans, F., Avey, J. B., Avolio, B. J., Norman, S. M., Ve Combs, G. M. (2006). Psychological Capital Development: Toward A Micro-Intervention. *Journal Of*

- Organizational Behavior: The International Journal Of Industrial, *Occupational And Organizational Psychology And Behavior*, 27(3) 387-393.
- Luthans, B. C., Luthans, K. W., Ve Jensen, S. M. (2012). The İmpact Of Business School Students' Psychological Capital On Academic Performance. *Journal Of Education For Business*, 87(5) 253-259.
- Marshall, G. (1999). Sosyoloji Sözlüğü, Çev. Osman Akınhay-Derya Kömürcü, Bilim Ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Masten, A. S., Ve Narayan, A. J. (2012). Child Development İn The Context Of Disaster, War, And Terrorism: Pathways Of Risk And Resilience. *Annual Review Of Psychology*, 63, 227-257.
- Masten, A. S., Ve Reed, M. G. (2002). Resilience İn Development. *Handbook Of Positive Psychology*, 74-88.
- Masten, A. S. (2014). Global Perspectives On Resilience İn Children And Youth. *Child Development*, 85(1) 6-20.
- Metin, O. C. A. K., Güler, M., Ve Basim, H. N. (2016). Psikolojik Sermayenin Örgütsel Bağlılık Ve İş Tatmini Tutumları Üzerine Etkisi: Bosnalı Öğretmenler Üzerine Bir Araştırma. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(1) 113-130.
- Mills, C. (2008). Reproduction And Transformation Of İnequalities İn Schooling: The Transformative Potential Of The Theoretical Constructs Of Bourdieu. *British Journal Of Sociology Of Education*, 29(1) 79-89.
- Mincer, J. (1958). Investment İn Human Capital And Personal Income Distribution. *The Journal Of Political Economy*, 66(4) 281-302.
- Montero-Marin, J., Piva Demarzo, M. M., Stapinski, L., Gancedo, B., Ve García-Campayo, J. (2019). Gender And Cultural Differences İn The Relationship Between Self-Compassion, Self-Esteem, And Psychological Well-Being. *Frontiers İn Psychology*, 10, 2633.
- Mulston, K. D., Brown, S. D., Ve Lent, R. W. (1991). Relation Of Self-Efficacy Beliefs To Academic Outcomes: A Meta-Analytic Investigation. *Journal Of Counseling Psychology*, 38(3) 356-365.
- Mumford, A., Ve Licuanan, B. (2004). Competency-Based Management İn The Public Sector: A Review Of Best Practices. *Asia-Pacific Journal Of Public Administration*, 26(2) 119-133.
- Mvana, S. W., Ve Louw, L. (2020). Socio-Demographic Variables Of Work Engagement, Psychological Capital And Turnover İntention Among South African Teachers. *African Journal Of Employee Relations*, 44(1) 1-22.
- Newman, D. A., Joseph, D. L., Ve Hulin, C. L. (2010). Job Attitudes And Employee Engagement: Considering The Role Of Psychological Contract Breach. *Human Resource Management Review*, 20(2) 152-163.
- Newman, A., Ucbasaran, D., Zhu, F., Ve Hirst, G. (2014). Psychological Capital: A Review And Synthesis. *Journal Of Organizational Behavior*, 35(S1) S120-S138.
- Noe, R. A., Hollenbeck, J. R., Gerhart, B., Ve Wright, P. M. (2017). Human Resource Management: Gaining A Competitive Advantage. New York, Ny: Mcgraw-Hill Education.

- Osterloh, M., Ve Frey, B. S. (2000). Motivation, Knowledge Transfer, And Organizational Forms. *Organization Science*, 11(5) 538-550.
- Özdamar, K. (2013). Paket Programları İle İstatiksel Veri Analizi, Nisan Kitabevi, 9.Baskı. Eskişehir.
- Öztürk, H. (2015). Psikolojik Sermaye Ve Öz Yeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişki: Bir Alan Araştırması. *Journal Of Business Research-Türk*, 7(1) 66-82.
- Pajares, F. (1996). Self-Efficacy Beliefs İn Academic Settings. *Review Of Educational Research*, 66(4) 543-578.
- Pajares, F. (2002). Gender And Perceived Self-Efficacy İn Self-Regulated Learning. *Theory Into Practice*, 41(2) 116-125
- Peng, J. C. (2017). Psychological Capital And Perceived Organizational Support: The Moderating Role Of Personality Traits. *Frontiers İn Psychology*, 8, 2151.
- Peterson, C. (2000). The Future Of Optimism. *American Psychologist*, 55(1) 44-55
- Peterson, C., Ve Seligman, M. E. (2004). Character Strengths And Virtues: A Handbook And Classification. Oxford University Press.
- Peterson, S. J., Ve Luthans, F. (2003). The Positive İmpact And Development Of Hopeful Leaders. *Leadership Ve Organization Development Journal*, 24(1/2) 26-31.
- Peterson, C., Ve Seligman, M. E. P. (2004). Character Strengths And Virtues: A Handbook And Classification. Oxford University Press.
- Pishghadam, R., Ve Zabihi, R. (2011). Parental Education And Social And Cultural Capital İn Academic Achievement. *International Journal Of English Linguistics*, 1(2) 50.
- Putnam, R. D. (1993). The Prosperous Community: Social Capital And Public Life. *American Prospect*, 13(3) 35-42.
- Putnam, R. D. (1993). Making Democracy Work: Civic Traditions İn Modern Italy. Princeton University Press.
- Putnam, R. D. (2000). Bowling Alone: The Collapse And Revival Of American Community. Simon Ve Schuster.
- Ryff, C. D., Singer, B. H., Ve Love, G. D. (2004). Positive Health: Connecting Well-Being With Biology. *Philosophical Transactions Of The Royal Society Of London. Series B: Biological Sciences*, 359(1449) 1383-1394.
- Qingquan, P., Ve Zongkui, Z. A Cooperative-Learning Model Based On Network For Public Psychology İn University. In 2009 International Conference On Computational Intelligence And Software Engineering.
- Sarıtaş, F., Ve Sarıtaş, M. (2018). Lise Öğrencilerinin Psikolojik Sermayeleri, Yetkinlik Beklentileri Ve Başarıları Arasındaki İlişki. *Eğitim Ve Bilim*, 43(194) 21-33
- Sartori, R., Favretto, G., Ve Ceschi, A. (2013). The Relationships Between İnnovation And Human And Psychological Capital İn Organizations: A Review. *The Innovation Journal*, 18(3) 2.
- Schultz, T. W. (1961). Investment İn Human Capital. *The American Economic Review*, 51(1) 1-17.
- Schunk, D. H., Pintrich, P. R., Ve Meece, J. L. (2008). Motivation İn Education: Theory, Research, And Applications (3rd Ed.). Pearson.

- Schwarzer, R., Ve Jerusalem, M. (1995). Generalized Self-Efficacy Scale. In J. Weinman, S. Wright, Ve M. Johnston, Measures In Health Psychology: A User's Portfolio. Causal And Control Beliefs (Pp. 35-37). NFER-NELSON.
- Seer, İ. (2017). SPSS Ve LISREL İle Pratik Veri Analizi Analiz Ve Raporlaştırma, Anı Yayınları.
- Seligman M.E.P. Positive Psychology: A Personal History. *Annu Rev Clin Psychol.* 2019 May 7;15:1-23.
- Seligman, M. E., Ve Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive Psychology: An Introduction. *American Psychologist*, 55(1) 5-14.
- Skeggs, B. (1997). Formations Of Class And Gender: Becoming Respectable. Sage.
- Snyder, C. R., Irving, L. M., Ve Anderson, J. R. (1991). Hope And Health: Measuring The Will And The Ways. In C. R. Snyder Ve D. R. Forsyth (Eds.) *Handbook Of Social And Clinical Psychology: The Health Perspective* (285-305). New York: Pergamon Press.
- Snyder, C. R. (1995). Conceptualizing, Measuring, And Nurturing Hope. *Journal Of Counseling Ve Development*, 73(3) 355-360.
- Snyder, C. R., Ilardi, B. C., Cheavens, J., Michael, S. T., Yamhure, L., Ve Sympson, S. (2000). The Role Of Hope In Cognitive-Behavior Therapies. *Cognitive Therapy And Research*, 24(6) 747-762.
- Snyder, C. R. (2002). Hope Theory: Rainbows In The Mind. *Psychological Inquiry*, 13(4) 249-275.
- Soylu, C., Ozkara, H. A., Topbas, M., Ve Uzun, O. (2020). The Effect Of Hope And Psychological Capital On Quality Of Life And Adherence To Treatment Among Cancer Patients. *European Journal Of Cancer Care*, 29(1) E13217.
- Spencer, L. M., Ve Spencer, S. M. (1993). Competence At Work: Models For Superior Performance. New York, NY: John Wiley Ve Sons.
- Stajkovic, A. D., Ve Luthans, F. (1998). Self-Efficacy And Work-Related Performance: A Meta-Analysis. *Psychological Bulletin*, 124(2) 240.
- Sümer, N. (2000). Yapısal Eşitlik Modelleri: Temel Kavramlar Ve Örnek Uygulamalar. Türk Psikoloji Yazıları.
- Sümbüloğlu, K. (2009). İleri Biyoistatistiksel Yöntemler:(Tıp Alanında Uygulamalar). Hatipoğlu Yayınları.
- Simsek, O. F. (2007). Yapısal Esitlik Modellemesine Giriş: Temel İlkeler Ve LISREL Uygulamaları. Ankara: Ekinoks.
- Şimşek, Ö. F., Ve Türkdogan, T. A. (2019). Yetkinlik Beklentisi, Psikolojik Sermaye Ve İş Performansı: Kamu Sektöründe Bir Araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 11(4) 272-294.
- Şener, Y. (2017). Örgüt İkliminin İş Performansı Üzerindeki Etkisinde Psikolojik Sermayenin Ara Değişken Rolü (Doctoral Dissertation, İstanbul Kültür Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/Psikoloji Anabilim Dalı/Endüstri Ve Örgüt Psikolojisi Bilim Dalı).
- Torun Hakverdi, Y. (2014). Eğitim Ve Toplumsal Hareketlilik İlişğine Dair Biyografik Bir Araştırma. *Journal Of Education And Social Mobility*, 42(3) 215-230.

- Tösten, R., Arslantaş, H. İ., Ve Şahin, G. (2017). Öğretmenlerin Pozitif Psikolojik Sermayelerinin Tükenmişliğe Etkisi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1) 726-744.
- Turgut, H., Ve Arslan, A. (2014). Örgütsel Bağlılık Ve Psikolojik Sermaye İlişkisi: Algılanan Örgütsel Destek Ve İş Doyumu Üzerine Bir Araştırma. *Amme İdaresi Dergisi*, 47(2) 79-102.
- Uzun, Y., Ve Özer, Ö. (2013). Örgütsel Bağlılık Ve Psikolojik Sermaye İlişkisi: Bir Araştırma. *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2) 105-124.
- Ünal, A. Z. (2004). *Sosyal Tabakalaşma Bağlamında Pierre Bourdieu'nün Kültürel Sermaye Kavramı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Veland, J., Midthassel, U. V., Ve Idsoe, T. (2009). Perceived Socio-Economic Status And Social Inclusion In School: Interactions Of Disadvantages. *Scandinavian Journal Of Educational Research*, 53(6) 515-531.
- Vieira, A. L. (2011). Interactive LISREL İn Practice.
- Viseu, J., De Jesus, S. N., Rus, C., Ve Canavarro, J. M. (2016). Teacher Motivation, Work Satisfaction, And Positive Psychological Capital: A Literature Review. *Electronic Journal Of Research İn Education Psychology*, 14(39) 439-461.
- World Bank. (1999). World Development Report 1999/2000: Entering The 21st Century. Oxford University Press.
- Yıldırım, M., Ve Demirbaş, O. Ö. (2019). Psikolojik Sermayenin İşletme Performansına Etkisi: Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(45) 257-272.
- Yuan, R., Ve Wang, J. (2020). The Relationship Between Academic Psychological Capital And Academic Achievement: The Mediating Role Of Academic Engagement. *Frontiers İn Psychology*, 11, 1493.
- Yücel, İ. (2019). Öğretmen Adaylarında Psikolojik Sermaye, Cinsiyet, Yaşam Doyumu Ve Umut Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Electronic Journal Of Social Sciences*, 18(70) 53-62.
- Zimmerman, B. J. (1995). Self-Efficacy And Educational Development. In A. Bandura (Ed.) *Self-Efficacy İn Changing Societies* (Pp. 202-231). Cambridge University Press.
- Zimmerman, B. J. (2000). Self-Efficacy: An Essential Motive To Learn. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1) 82-91.
- Koç, A. Ve Keklik, İ. (2019). The Relationship Between Psychological Capital And Demographic Characteristics: A Study İn Banking Sector. *Journal Of Economics, Business And Management*, 7(2) 95-101.

EKLER

EK-1: Akademik Psikolojik Sermaye Ölçeği

		1	2	3	4	5
1	Aldığım derslere ilişkin hedef ve amaçların belirlenmesine katkıda bulunma konusunda kendime güvenirim.					
2	Sınıf arkadaşlarım dışındaki insanlarla (örneğin diğer öğretmenlerle, başka sınıftaki öğrencilerle, annemle ve babamla) herhangi bir sorunu görüşmek için iletişim kurmada kendime güvenim tamdır.					
3	Sınıf arkadaşlarımı çalıştığım konu ile ilgili tatmin edici şekilde bilgilendiririm.					
4	Bu sene içerisinde sınıfta öğrendiğim becerileri uygulayabilirim.					
5	Kendine güvenen biriyim.					
6	Bir topluluk karşısında konuşurken kendimden emin olurum.					
7	Ders çalışırken zorlandığımda bu durumdan kurtulmaya yönelik birçok çare/yol bulurum.					
8	Ders çalışırken ortaya çıkabilecek her sorun için birden fazla çözüm bulabilirim.					
9	Ders çalışma sürecimde oldukça başarılı olduğuma inanıyorum.					
10	Akademik hedeflerime ulaşmak için pek çok yol bulabilirim.					

11	Akademik olarak kendime koymuş olduğum hedefleri şu anda gerçekleştiriyorum.					
12	Ders çalışma sürecinde Stresli işleri kendime dert etmem, soğukkanlılıkla halletmeye bakarım.					
13	Stresle başa çıkabilirim.					
14	Çevredeki olumsuzluklarla mücadele edebilirim.					
15	Çevremdeki bir sorun için yapıcı katkılar sağlarım.					
16	Ders çalışırken ilgili konularda bardağa hep dolu tarafından bakarım					
17	Ders çalışırken gelecekte yaşayacaklarım konusunda iyimserim.					
18	Akademik geleceğime umut ve coşku ile bakıyorum					
19	Benim için önemli olan konularda ileride başarılı olacağımı umuyorum					
20	Okulda başarılı olmak ileride istediğim hayata sahip olma konusunda yardımcı olacak.					

EK-2: Kişisel Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz:

Erkek () Kadın () LGBQ+ ()

2. Yaşınız:

.....

3. Sınıfınız:

1 () 2 () 3 () 4 ()

4. Yaşadığınız yer:

Köy () İlçe () İl ()

5. Babanızın öğrenim durumu nedir?

İlkokul () Ortaokul ()

Lise () Üniversite ()

Yüksek Lisans () Doktora ()

6. Annenizin öğrenim durumu nedir?

İlkokul () Ortaokul ()

Lise () Üniversite ()

Yüksek Lisans () Doktora ()

7. Babanızın mesleği nedir?

İşçi () Memur () Esnaf ()

Serbest meslek () Yok ()

8. Annenizin mesleği nedir?

İşçi () Memur () Esnaf ()

Serbest meslek () Ev hanımı ()

9. Ailenize ait ev var mı?

Evet () Hayır ()

10. Aileniz hangi şehirde yaşıyor?

.....

11. Nerede kalıyorsunuz?

KYK () Özel Yurt () Aile evi ()

Öğrenci evi () Diğer.....

12. Okula ulaşımı nasıl sağlıyorsunuz?

Belediye otobüsü () Özel aracım () Yürüyerek ()

Diğer.....

13. Ailenizin aylık geliri ne kadardır?

.....

14. Aylık geliriniz ne kadar? (Burs, kredi, maaş, aileden gelen toplam)

.....

15. Ailenizden para alıyor musunuz?

Evet () Hayır ()

15A- Alıyorsanız ne kadar alıyorsunuz?

.....

16. Kendinizle birlikte kaç kardeşiniz?

Kardeşim yok () 2() 3() 4() 5 ve daha fazla ()

17. Evinizde kendinize ait çalışma odanız var mı?

Evet () Hayır ()

18. Evinizde sana veya ailenize ait kitaplık var mı?

Evet () Hayır ()

19. Bir yıl içinde aile bireyleri tarafından eve alınan toplam okuma kitabı sayısı kaçtır?

.....

20. Kitap okuma sıklığınız nedir? (Kitabı bitirme süreniz)

Haftada birkaç () Haftada bir () Ayda birkaç ()

Ayda bir () Yılda birkaç kez () Hiç okumuyorum ()

21. Şimdiye kadar okuduğunuz kitap sayısı kaçtır? (Tahminde bulunabilirsiniz.)

.....

22. İçinde bulunduğunuz herhangi bir kültürel etkinlik var mı? (Tiyatro, koro)

Evet () Hayır ()

23. İçinde bulunduğunuz kültürel etkinlik hangisi?

.....

24. İçinde bulunduğunuz herhangi bir sosyal etkinlik var mı? (STK, düşünce kuruluşu)

Evet () Hayır ()

25. İçinde bulunduğunuz sosyal etkinlik hangisi?

.....

26. Anne-babanın sinema, tiyatro, konser, sergi, vb. sosyal etkinliğe katılma sıklığı nedir?

Her gün () Haftada birkaç kez () Ayda bir kez () Yılda birkaç kez () Hiç ()

27. Kütüphaneden ne kadar sıklıkla yararlanırsınız?

Her gün () Haftada birkaç kez () Ayda bir kez () Yılda birkaç kez () Hiç ()

28. Tiyatroya ne kadar sıklıkla gidersiniz?

Her gün () Haftada birkaç kez () Ayda bir kez () Yılda birkaç kez () Hiç ()

29. Müzeye ne kadar sıklıkla gidersiniz?

Her gün () Haftada birkaç kez () Ayda bir kez () Yılda birkaç kez () Hiç ()

30. KONSERE ne kadar sıklıkla gidersiniz?

Her gün () Haftada birkaç kez () Ayda bir kez () Yılda birkaç kez () Hiç ()

31. Sinemaya ne kadar sıklıkla gidersiniz?

Her gün () Haftada birkaç kez () Ayda bir kez () Yılda birkaç kez () Hiç ()

32. Çaldığınız bir müzik aleti var mı?

Evet () Hayır ()

32A. Hangi müzik aletini çalıyorsunuz?

.....

33. İlgilendiğiniz bir spor dalı var mı?

Evet () Hayır ()

33A. İlgilendiğiniz spor dalı hangisi?

.....

34. Ailenizle tatile gidiyor musunuz?

Evet () Hayır ()

35. Tek başınıza tatile gidiyor musunuz?

Evet () Hayır ()

36. Ailenizle yılda kaç defa şehir dışına çıkarsınız?

Hiç () Yılda bir defa () Yılda üç veya daha fazla ()

37. Hafta sonları başka şehirlere turistik amaçlı gidip gelir misiniz?

Evet () Hayır ()

38. Paranızı en çok harcadığınız 3 durumu yazınız. (Yemek, cafe, kültürel etkinlik, sosyal etkinlik, ulaşım vs)

.....

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: NİMET ÖZEN	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
Fakülte	EĞİTİM BİLİMLERİ
Bölümü	PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK
Yüksek Lisans	
Üniversite	
Enstitü Adı	
Ana Bilim Dalı	
Programı	
Makale ve Bildiriler (Varsa)	
1.	
2.	